

Erdészeti Lapok

Alapítva: 1862-ben

CLIV. évfolyam
2019. november

Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata

www.oee.hu

A TARTALOMBÓL:

ERDEINK EGÉSZSÉGI ÁLLAPOTA
ELINDULT AZ ORSZÁGFÁSÍTÁSI PROGRAM
FÓKUSZBAN A KOCSÁNYOS TÖLGY
25 ÉVES A MEGOSZ
ELŐDEINKRE EMLÉKEZÜNK...
ERDÉSZNŐK SELMECBÁNYÁN

nka

A lapszámot a Nemzeti Kulturális Alap támogatja

Megrendelhető!

Erdész emléktárgyak, egyesületi kiadványok az Országos Erdészeti Egyesülettől

Megrendelés a www.oee.hu honlapon elérhető *termékmegrendelő menüponton* keresztül, vagy közvetlenül az OEE Titkárság megkeresésével lehetséges.

A megrendelt termékek személyesen az OEE Titkárságán (1021 Budapest, Budakeszi út 91). vehetők át, vagy postai utánvétellel a megadott címre küldjük őket.

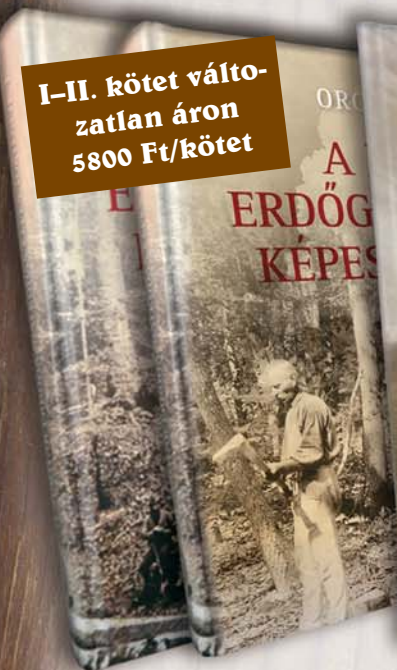
További részletekért látogasson el honlapunkra!

Várjuk megrendelését!

OEE Titkárság

A magyar erdőgazdálkodás képes története I–II–III. kötet

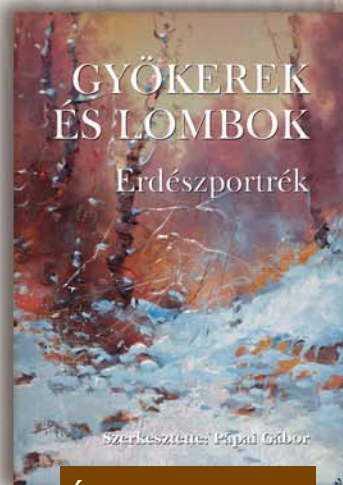
I–II. kötet változatlan áron 5800 Ft/kötet

Megjelent, megvásárolható!
III. kötet ára: 6500 Ft/kötet.

Az Országos Erdészeti Egyesület legszebb hagyományait folytatja, amikor útjára bocsátja dr. Oroszi Sándor erdőmérnök-erdészettörténész szerkesztésében a magyar erdőgazdálkodás történetét képekben megjelenítő, háromkötetes egyedi albumsorozatát.

Gyökerek és Lombok 12. kötet

Megjelent Pápai Gábor legendás erdész életút riportorozatának utolsó, befejező része.

Ár: 3500 Ft/kötet

Országos Erdészeti Egyesület ALMANACH I.

Ár: 3000 Ft/kötet

A teljes terméklista a www.oee.hu egyesületi honlapon érhető el.

Erdészcsillag kitűző

Egyedi ezüst tagsági jelvény, 15 mm-es átmérő, dobozba csomagolva.

Ár: 4300 Ft/db

Ár: 3500 Ft/db

A magyar állam összes erdőségeinek átnézeti térképe 1896

A híres Bedő-féle erdőterkép digitálisan felújított, kiváló felbontásban megjelenített, színes kivitelű, ófszet íves nyomással, B1-es méretben (98 x 63 cm) gyártott, műanyag kupakkal záródó papírhengerbe (tuba) csomagolt és címkével ellátott reprint kiadása.

Az OEE történetét, szervezetét bemutató hiánypótló kétrészes kiadvány első kötete.

Várhatóan 2020 első felében jelenik meg a Heilgyesi Csoportokat, Szakosztályokat bemutató II. kötet.

A harmadik oldal

A Visegrádi-hegység Dunakanyarra néző vonulatainak egyik kevésbé ismert és látogatott bércén, pazar kilátást nyújtó sziklás letörés élén, egy kopjafa áll. A faragott faoszlopon egyszerű szavakkal vésett felirat díszel: Az erdő örök, de az erdész mulandó.

Ülök a kopjafa mellett, a völgyek és gerincek novemberi párába burkoló világa felett. Velem szemvonalban holló köröz lassan az alkonyatban, a lemenő napsugarak utolsó ellenfényei sötét tömeggé varázsolják a Bánya-hegy és a Prédikálószeké hegytömbjeit.

A szemben lévő meredek hegyoldalon sáros-köves, szűk turistaösvény kanyarog. Ide hallatszanak – a kissé megkésve – Pilisszentlászlóra visszafelé igyekvő családok, gyerekek-szülők izgatottan kiabáló hangjai. Furcsa kontraszt. Az ösvény valamikor a csend hazája volt. Cserkelő útnak készült az 1930-as években.

A kopjafán olvasható feliraton gondolkodom. Papp Sándor kerületvezető kollégának ez volt a kedvenc-keves helye az erdészkerületében, bizonyára sokszor ült itt a visegrádi bércek felett. Nem csodálom.

A hegyek-völgyek kevésbé mulandóak, időt állóbbak mint az ember, de a kolléga emlékét a tiszteletére állított kopjafa remélhetőleg még sokáig őrizni fogja. Nemes hagyomány ez a jelen erdész generációtól. Kevés szakmára jellemző gesztus, érték.

Az erdész mulandósága azonban viszonylagos, hiszen az alattam húzódo tájat beborító erdők híven őrzik Papp Sándor évtizedes elhivatott szakmai munkájának kezét nyomát. És át is öröklődnek a ma szolgálatot teljesítő helyi erdészekre.

Erre gondolva csak csendesen, csak magamban finomítom tovább a fába vésett mondat második felét: Az erdő örök, de az erdész élete véges. A munkája és ezzel ő maga, viszont nem mulandó. Vagy csak olyan időléptékben, ami már túlmutat rajtunk.

Minden kollégának szívből ajánlani tudom, hogy hivatali feladatai közben időnként vonuljon el hasonló helyekre és gondolkozzon el a kopjafa feliratának dimenzióin. Érdemes.

Nagy László főszerkesztő

Erdészeti Lapok

Az Országos Erdészeti Egyesület havonta megjelenő folyóirata

CLIV. évfolyam

11. szám (november)

A kézirat lezárva: 2019. november 8.

**A címlapon:
Az erdész élete véges...**

Fotó: Nagy László

FŐSZERKESZTŐ: **NAGY LÁSZLÓ**

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE:
HARASZTI GYULA

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

dr. Csóka György, Duska József,

Elmer Tamás, dr. Gribovszki Zoltán,

Kiss Csaba, Lomniczi Gergely, Puskás Lajos,

dr. Schiberna Endre, Sipos Sándor,

Szentpéteri Sándor, Wisnovszky Károly

SZERKESZTŐSÉG:

1021 Budapest, Budakeszi út 91.

Telefon: 06 (1) 201-6293

Mobil: 06 (20) 330-3462

e-mail: erdlap@oee.hu

www.oee.hu

KIADÓ: Országos Erdészeti Egyesület,
1021 Budapest, Budakeszi út 91.

Levélcím: 1021 Budapest, Budakeszi út 91.
FELELŐS KIADÓ: **ZAMBÓ PÉTER** elnök

Tördelőszerkesztő: Balog Zoltán

Olvasószerkesztő, nyelvi korrektor:

Macskássy Zsuzsa

Nyomdai munkák:

Virtuóz Nyomdai Kft., Budapest

Felelős vezető: Tolonics Gergely

Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Felvilágosítást a
lappal kapcsolatban az Egyesület ad.

A beküldött kéziratokat, fényképeket nyil-
vántartásba vesszük. A cikkek, írások nem
feltétlenül azonosok a szerkesztő vélemé-
nyével, azok tartalmáért mindenkor a
szerző felel. Honoráriumot megegyezéssel
csak felkért írásokért,
illetve grafikai munkáért fizetünk.

ISSN 1215-0398

A tartalomból:

Dr. Hirka Anikó, Kolozs László, dr. Csóka György:

Erdeink egészségi állapota 2018,
erdővédelmi aktualitások 2019354

Elindult az Agrárminisztérium Országfásítási Programja357

„Aki fát ültet, bízik a jövőben!”357

Fókuszban a síkvidéki kocsányos tölgy megóvása358

Aczkov Szlávko:

Utazás a Dauerwald hazájába360

Szakmai elismerések október 23-a alkalmából362

Dr. Csóka György:

Új rovatot indítunk...365

Dr. Csóka György:

Változó erdők a világban és Európában366

**Dr. Somogyi Norbert, Zannidouche Ouahid,
Támba Miklós, Dr. Borovics Attila:**

Hol van az akác szárazságtűrésének határa?367

25 éves a MEGOSZ371

Andrési Pál:

Erdélyi testvériskolákban jártak az ásvetési tanárok375

Dr. Krizsán Józsefné:

Kaán Károly Verseny huszonhetedszer376

Dr. Tuba Katalin:

A sajmeggy rovarvilága377

Dr. Frank Norbert:

A sajmeggy erdőművelési tulajdonságai380

Márkus Kalácska Kitti, Barton Gábor, Barton Zsolt:

Selmebányán találkoztak az erdésznők384

Stubán Zoltán:

Erdész-pedagógus párok XII. találkozója Pápán387

Schweighardt Ottó:

Szentmise a Sziklatemplomban388

Andrési Pál:

50 éve történt389

Nagy László:

Erdőanya-erdőapa...392

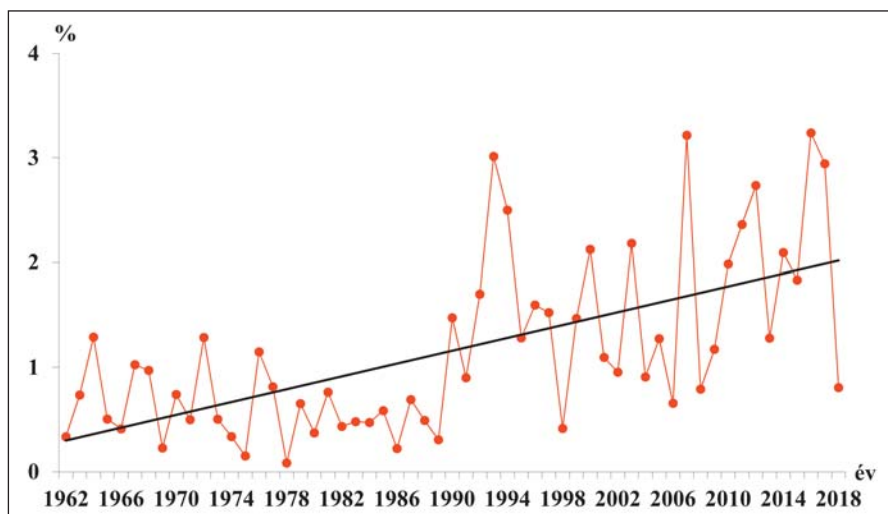
Erdeink egészségi állapota 2018, erdővédelmi aktualitások 2019

Dr. Hirka Anikó¹, Kolozs László², Dr. Csóka György¹

A magyar erdők 2018-as egészségi állapotának értékelését (a korábbi évekhez hasonlóan) az Országos Erdőkár Nyilvántartási Rendszer (OENyR) keretein belül gyűjtött adatokra alapozva végeztük. 2012-ben az Erdővédelmi Jelzőlapokat felváltotta az Erdővédelmi Kárbejelentő Lap, amely az új, OENyR alaphiányzó lett. Az új rendszer (melyet az NFK Erdészeti Főosztálya és az ERTI közösen üzemeltet) adatgyűjtési metodikája a korábbira épül, de annál jóval részletesebb adatokat tartalmaz, így az újonnan bevezetett rendszer adatai csak korlátozottan vehetők össze a korábbi rendszer adataival.

Fontos megemlíteni, hogy az új rendszer bevezetése óta folyamatosan javul az adatszolgáltatási fegyelem. A kár-adatok értékelésénél az OENyR adatain kívül felhasználásra kerültek az Erdészeti Fénycsapda Hálózat fogási adatai is.

A biotikus károsítók közül a rovarok okozta kár 2954 hektáron (12%), a kórokozók által okozott fertőzés 1819 hektáron (8%) fordult elő. Gerincesek által okozott károk 13 255 hektáron (56%) jelentkeztek. A fapusztulással érintett terület 5014 hektár volt (21%).

1. ábra. Az abiotikus erdőkárok éves bejelentett értékei (az erdőterület %-ában) 1962 és 2018 között

Az 1962–2018. időszakban az erdőkárok növekvő tendenciát mutatnak, a mindenkor erdőterület arányában is (míg 1962-ben 1,37 millió hektár erdeje volt hazánknak, addig 2018-ban már 1,94 millió hektár). A jelzett időszakban átlagosan erdeink 5,9%-át érintette valamilyen erdőkárral. A legalacsonyabb érték 1982-ben 1,4%, a legmagasabb 2005-ben 20,7% volt.

A 2018. évi erdőgazdasági károk nagysága 39 548 hektár a kárjelentések szerint, melynek 60%-a biotikus (23 919 hektár) és 40%-a abiotikus (15 629 hektár) volt.

Növényi károsítókról alig érkezett bejelentés (összesen csupán 14 hektár). Ember okozta károsítást 523 hektáron észleltek (2%). Emellett az ismeretlenként megjelölt károk is csekély értéket képviseltek, összesen 340 hektárt (1%)

A cikkanyagban csak azok a kártevők, kórokozók és károk jelennek meg, amelyek összességében legalább 200 hektáron léptek fel.

A 2018. évi biotikus károk

A *cserebogárpajorok* kárait közel 1000 hektárról jelezték, legnagyobb kiterjedéssel ebben az évben is a Belső-Somogyi-homokvidékről. További jelentős károsításai alakultak ki a Duna–Tisza közti hátságán. A károk 39%-a teljes kár volt.

A *májusi cserebogár*, valamint az *erdei cserebogár* imágóinak rágáskárait 2018-ban egyáltalán nem jelentették. A májusi cserebogarat legnagyobb példányszámban a kishutai és a várgesztesi fénycsapda fogta. Ezenkívül jelentős fogás volt még Gyulán. 2019-ben a *Melolontha melolontha* V. törzsének rajzása volt várható.

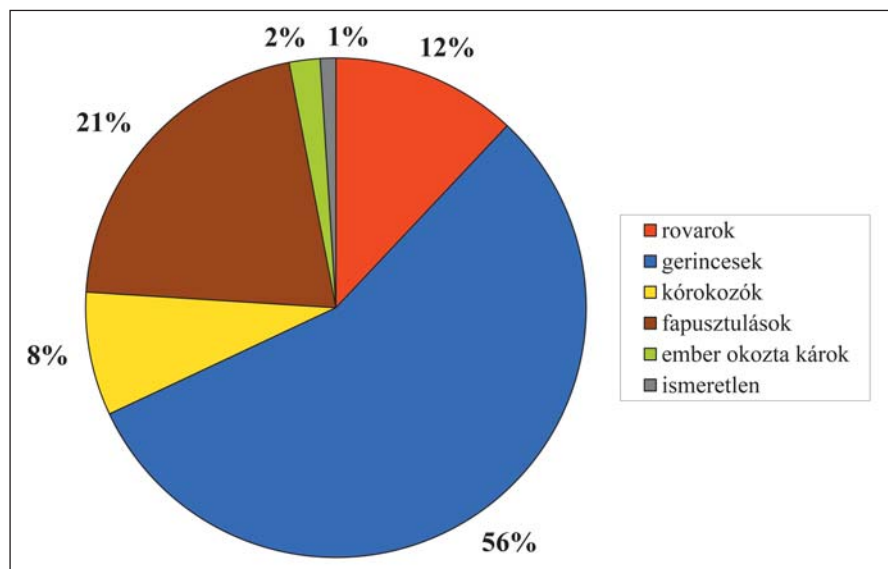
A *szűk* (az összes jelenthető szűfaj ide értendő) kártételével érintett terület 545 hektár volt, melynek 98%-án a károkat a *betűzöszű* (534 hektáron) okozta. Kártételét legnagyobb területről a Mátrából jelezték. A károk 94%-a teljes kár volt, azaz a faegyedek pusztulását okozta. Magyarországon az

Az aranyfariú lepke fiatal hernyói

¹ NAIK ERTI Erdővédelmi Osztály

² NFK Erdészeti Főosztály

2. ábra. Biotikus erdőkárok megoszlása 2018-ban az OENyR adatai alapján

utóbbi évtizedekben ez a faj a lucosok területének csökkenésében meghatározó szerepet játszott.

A *gyapjaslepke* 2003–2006-os tömegszaporodását követően a 2012–2015 között várt újabb nagy területű tömegszaporodás elmaradt, bár ezekben az években is növekedtek a rágáskárok, de korántsem olyan mértékben, mint az előző gradáció alatt. A legnagyobb károk 2013-ban keletkeztek, akkor közel 13 000 hektárról jelezték a faj okozta károkat. Ezt követően fokozatosan csökkent a jelentett kár nagysága, 2016-ban már az 1000 hektárt sem érte el.

2017-ben a faj teljesen visszaszorult, mindössze mintegy 80 hektárról jelezték kárait két Erdészeti Igazgatóság területéről.

2018-ban kismértékben emelkedett a rágáskárok területe, 232 hektárról jelentettek károkat, melyekből több mint 60% enyhe és gyenge mértékű volt. 2017-ben, ahogyan az ezt megelőző néhány évben is az Erdészeti Fénycsapda Hálózat összes csapdája alacsony egyedszámban fogta, illetve egyáltalán nem fogta a gyapjaslepke hímeiket. 2018-ban néhány csapdában megemelkedtek a fogásszámok, bár ezek sem voltak magasak. Legtöbbet a bakonybéli csapda fogta. Tömegszaporodás esetén akár több ezer példányt is fog egy-egy csapda. 2013-ban egy új, a gyapjaslepke népességére hatást gyakorló tényező jelent meg Magyarországon: egy entomopathogén gomba, az *Entomophaga maimaiga*. Jelentősége, szerepe az elmúlt évek rágáskáraitak mérséklésében nagy valószínűséggel meghatározó volt.

Az *aranyfarú lepke* 2018-ban mintegy 280 hektáron okozott károkat, me-

lyek között tarrágás is előfordult közel 60 hektáron a Hortobágyon. Az aranyfarút fogó erdészeti fénycsapdák többsége alacsony egyedszámban fogta, kivétel ez alól a vámosatyai és a püspökladányi csapda. Fő kártételi területei általában kötött és öntéstalajokon álló kiritkult, felmelegedett talajú kocsányos tölgy állományokban vannak.

A *gerincesek okozta károk* (kivéve: háziállat, rágcsálók és hód) közel 12 800 hektáron jelentkeztek. Messze kiemelkedő jelentőségű volt ezen belül a rágáskár (53%) és a faegyedek vezérhajtásának lerágása (28%). A *rágcsálók* mintegy 400 hektáron okoztak károkat, a legnagyobb területéről a Kelet-Zalai-löszvidékről és a Kanizsai-homokvidékről jelentették. Kártételi területének nagysága elsősorban az időjárásal van összefüggésben, de a populációk nagyságára hatással van a mindenkori magtermés nagysága is.

A *kőris kéregfekély* kárait több mint 700 hektárról jelezték, legnagyobb területéről a Pilis-Budai-hegységből és a Drávamenti-síkságról. A károsodások közel $\frac{2}{3}$ -a (65%) teljes kár volt, ami a fák pusztulását jelentette. A hatékony beavatkozásra, illetve a fertőzések arányának csökkentésére egyelőre nincs lehetőség. Fontos, hogy elősegítsük a természetes szelekciós folyamatokat, és az ellenállóbb vagy rezisztens egyedek kiválogatását, tömegszaporítását és művelésbe vonását.

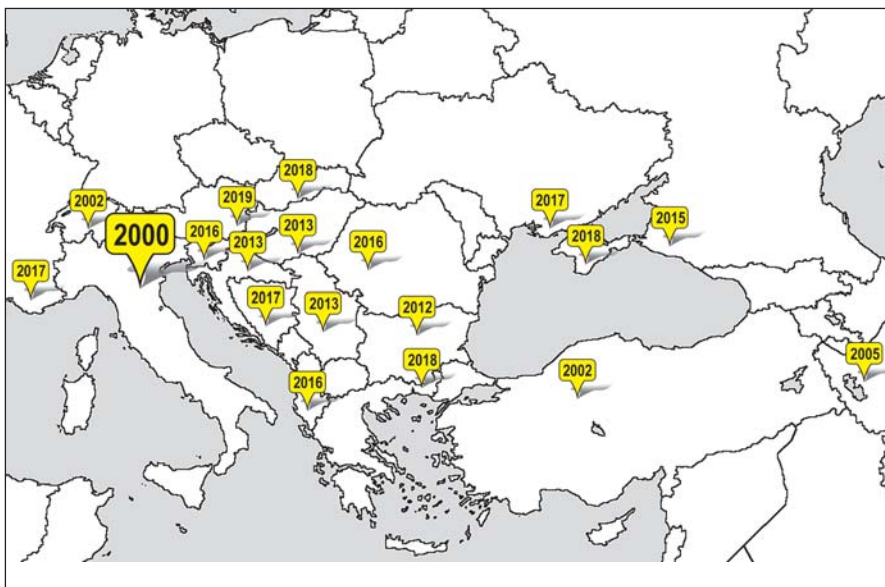
A *tölgy lisztharmat* kártételi területe a jelentések alapján 854 hektár volt, legnagyobb területéről a Belső-Somogyi-homokvidékről jelezték. A fertőzések 85%-a közepes, erős vagy teljes erélyű volt. A károk mintegy $\frac{3}{4}$ -e kocsányos tölgyön jelentkezett. A kórokozó nagyobb arányú megjelenése a kedvező időjárás mellett rendszerint jelentősebb rovarrágásokat követően várható, mivel a másodlagosan kifejlődő hajtásokat, leveleket sokkal könnyebben fertőzi a gomba.

A *fapusztulással érintett területek* nagysága összesen több mint 5000 hektár volt. A fapusztulások közül kiemelendő az *egyéb fafajok pusztulása*, hiszen több mint 2000 hektáron jelentkezett. A legnagyobb területű károkat a Bakony hegységből jelentették. Az egyéb fafajok pusztulása számos fafajt érintett, de legnagyobb jelentősége a magas kőris esetében volt: a pusztulásnak körülbelül a fele a magas kőris állományokat érintette. Megjegyzendő, hogy nagy valószínűséggel a pusztulásos folyamat fő okozója a kőris kéregfekély volt.

Emellett a *fenyőpusztulás* területe is jelentős volt, közel 1600 hektárról jelezték, legnagyobb területéről a Magas-

Az aranyfarú lepke hernyóinak nyár végi rágása útszéli kocsányos tölgyeken

A tölgyecspiképszöcske európai elterjedése 2019 szeptemberében

Bakonyból. A pusztulások mintegy $\frac{4}{5}$ -e a lucfenyőt és az erdeifenyőt érintette, közel egyenlő arányban.

A *kocsányos tölgy pusztulása* közel 600 hektárt érintett, ennek majdnem fele a Belső-Somogyi-homokvidéken jelentkezett. A *kocsánytalan tölgy pusztulását* mintegy 300 hektárról jelezték, legnagyobb területről a Borsodi-dombságról. *Cserpusztulás* 2018-ban közel 370 hektárt érintett. Legnagyobb területről a Déli-Bakonyból, a Gyöngyösi-síkról és a Mátrából jelentették. A pusztulás tényleges okozója nagy valószínűséggel a *Biscogniauxia mediterranea* nevű gomba volt.

Az ember okozta károk közül a *fa-lopás*nak volt nagyobb jelentősége, közel 500 hektárról jelezték.

2018. évi abiotikus károk

Az *aszálykárok* nagysága az előző évihez képest kevesebb volt, összesen 7652 hektárról jelezték kisebb-nagyobb aszálykárokat az ország számos erdészeti tájáról. A károk 93%-a közepes, erős fokozatú, illetve teljes kár volt.

A *belvízkárral* érintett területek nagysága több mint 2200 hektár volt, melyek közül a legnagyobb területeken a Belső-Somogyi-homokvidéken és a Szatmár–Beregi-síkságon jelentkezett. Az *árvíz* 422 hektáron okozott károkat, melyeknek $\frac{4}{5}$ -e teljes pusztulás volt.

A *nyári jégkár* valamivel több mint 300 hektárt érintett összesen, legnagyobb területről a Magas-Bakonyból jelentettek károkat.

2018-ban az előző két évhez képest elenyészőek voltak a *fagykárok*, összesen mintegy 390 hektárról jelez-

tek kisebb-nagyobb károkat. A *hótörés* 711 hektárt érintett 2018-ban, ami az előző két évhez képest jóval kisebb terület.

A *széldöntés és széltörés* által érintett területek nagysága viszonylag magas volt, összesen 3685 hektárról jelezték károkat. A legjelentősebb károk a Du-

na–Tisza közti hátságban és a Központi-Bükkben alakultak ki.

Erdővédelmi aktualitások 2019-ben

A tölgyecspiképszöcske folytatta hazai és európai terjeszkedését. 2019 szeptemberében már minden megyénkben jelen volt, és csupán a három északnyugati-ban nem volt ismert tömeges fellépése. A 2019 nyár végi/kora őszi felmérések szerint mintegy 110 ezer hektárnyi tölgyesben észlelhető a jelenléte, ebből kb. 80 ezer hektáron kifejezetten tömeges. Várható, hogy tovább terjeszkedik, és a következő években még az ideinél is nagyobb területen fogunk találkozni tömeges fellépésével. Az eddigi vizsgálatok előzetes eredményei arra utalnak, hogy az erős fertőzés a makktermésre is negatív hatással van, de a tölgyekhez kötődő fajgazdag rovaregyütteseket (köztük védett, ritka fajok) is hátrányosan érinti a poloska által okozott korai lombelszineződés és levélszáradás. A fajról az *Erdészeti Lapok* hasábjain már több alkalommal is tettünk említést (2014. év 10. szám, 2016. év 12. szám, 2018. év 9. szám, 2019. évi 10. szám).

Fotók: **Dr. Csóka György**

Harminc éve működik az EMMRE

A fenntartható erdőgazdálkodás alapja, hogy rendelkezésre álljon a megfelelő információ az erdők állapotáról, annak változásairól. Ennek az ismeretanyagának meghatározó forrása az Erdészeti Mérő- és Megfigyelő Rendszer, amelynek 30 éves működésére, és a működés eredményeire hívjuk fel a figyelmet a mai konferenciával – mondta el köszöntőjében Zambó Péter, az Agrárminisztérium földügyekért felelős államtitkára a Nemzeti Földügyi Központ és a NAIK Erdészeti Tudományos Intézet által szervezett budapesti konferencián, november 5-én.

Elhangzott, hogy Magyarországon már a fénycsapda hálózat 1961-es létrehozása óta zajlik az erdők egészségi állapotával kapcsolatos információgyűjtés. Az 1970-es években az ENSZ égisze alatt a Föld egyik legnagyobb biomonitoring rendszerét alakították ki, amelyben Magyarország is aktív szerepet vállalt. Ezzel a lépéssel hazánkban komplex keretekbe foglalták az erdők egészségi állapotának nyo-

mon követését, és az egészségi állapot változásának előrejelzését.

Az államtitkár hangsúlyozta, hogy az így létrejött, és folyamatosan fejlesztett Erdővédelmi Mérő- és Megfigyelő Rendszer feladatait az erdőtvény 2018. évi módosításával még tovább bővítették, és kiterjesztették az erdők állapotának teljes körű megfigyelésére.

Zambó Péter beszélt arról is, hogy a monitoring nem öncélú tevékenység: fontos politikai és gazdasági döntések megalapozója. A szakemberek egyre jelentősebb mértékben támaszkodnak a rendszer adataira a nemzetközi kötelezettségek teljesítése során, így például a FAO erdőleltár, az Európai Erdők Állapota, a fenntartható erdőgazdálkodás pán-európai indikátoraihoz vagy a klímaegyezményekhez kapcsolódó nemzeti adatszolgáltatások, jelentések készítésekor is.

A következő időszakban az eddigieknél is nagyobb hangsúlyt fektetnek arra, hogy a monitoring rendszer eredményei minél szélesebb kör számára hozzáférhetővé és hasznosíthatóvá váljanak.

Forrás: **AM Sajtóiroda**

Elindult az Agrárminisztérium Országfásítási Programja

November 4-én elindult az Országfásítási Program. A kezdődő őszi ültetési szezonban az állami erdőgazdaságok saját területeiken több mint 550 hektár új erdőt telepítenek, ehhez kétfélmillió facsemetét és csaknem 100 tonna makkot használnak fel – közölte az Agrárminisztérium az MTI-vel.

A mintaprogramba 86 település csatlakozik be. A kezdeményezés fontosságára Nagy István agrárminiszter mellett a tárcsa államtitkárai országsszerte közös faültetéseken hívják fel a figyelmet, november elejétől. A közlemény idézi a szakminisztert, aki elmondta, hogy az állami erdőgazdaságok erdőtelepítési mintaprogramjának célja a figyelemfelhívás mellett az erdőterület közvetlen növelése.

Az Agrárminisztérium korábban több fásítást ösztönző programot is indított. Nagy István emlékeztetett, hogy a Vidékfejlesztési Program módosításában az erdőtelepítési támogatásokat 80–130 százalékkal növelték meg, ezekre a forrásokra magánföldtulajdonosok és az

önkormányzatok egyaránt pályázhatnak. Az elhagyott honvédségi, valamint barnamezős területek, illetve az előregedett gyümölcsösök helyett is ajánlja a fásítást az agrártárca – emelte ki a miniszter.

Az éghajlatváltozás kihívásaira az erdőgazdálkodás hatékony válaszokat adhat. Ez annak is köszönhető, hogy az elmúlt években az erdőgazdálkodásban paradigmaváltás történt: a klímacélok teljesítése kiemelt feladatává vált – jelezte Nagy István.

A szakárca közleménye ismerteti: jelenleg Magyarországon az egyetlen szénnyelző ágazat az erdőgazdálkodás. A hazai erdők évente 4-5 millió tonna szén-dioxid egyenértéknek megfelelő üvegházhatású gázt kötnek meg, ami jelenleg az országos kibocsátás 7-8 százalékát ellensúlyozza. A faanyag energetikai célú felhasználása további mintegy 5 millió tonna fosszilis eredetű szén-dioxid kibocsátását váltja ki. A becslések szerint az állami erdőgazdaságok által ültetett új erdők egy évtized múlva évente további mintegy 8000 tonna szén-dioxidot kötnek majd meg, így segítve, hogy tisztább legyen a levegő.

A kormány a meglévő erdők fenntartásával segíti a szénmegkötő kapacitás megőrzését, az új erdők telepítésével pedig növeli azt. A szemléletformáló kommunikáció célja, hogy a lakosság minél szélesebb körét megszólítsák és bevonják a témába.

Az elmúlt tíz évben csak az állami erdőgazdaságok 450 millió facsemetét ültettek el, és 9500 tonna makkot vetettek az erdők fenntartása során. Ez a szám is jól érzékelteti, hogy milyen komoly és összehangolt munka folyik évek óta a tárcánál érdeink fenntartásáért. A megkezdett programok 3-5 év alatt 25 000 hektáros erdőterület-növekedést eredményezhetnek, és megközelítőleg 100 millió új fa ültetését jelentik.

Forrás: **MTI, AM Sajtóiroda**
Fotók: **Nagy László/Erdészeti Lapok**

„Aki fát ültet, bízik a jövőben!”

Négy csemete jelképes elültetésével Esztergomban kezdődött meg az Agrárminisztérium Országfásítási Programja, melynek során jövő tavaszig 86 település környékén 2 millió facsemetét ültetnek el az állami erdőgazdaságok.

Zambó Péter földügyekért felelős államtitkár, Völner Pál, a térség országgyűlési képviselője, Hernádi Ádám, Esztergom polgármestere és Reinitz Gábor, a Pilisi Parkerdő Zrt. vezérigazgatója ültette el jelképesen azt a négy fát, amellyel megkezdődött az Agrárminisztérium november elején meghirdetett Országfásítási Programja. Ennek során a most kezdődő ültetési szezonban a 22 állami erdőgazdaság saját területein több mint 550 hektár új erdőt telepít, 2 millió facsemetét és csaknem 100 tonna makkot felhasználva.

A 86 települést érintő program az ország erdősültségének növelésével, ezáltal több ezer tonna szén-dioxid megkötésével hozzájárul a klímavédelemhez.

A gazdák és az önkormányzatok erdősítési kedvének növelése érdekében az elmúlt hónapokban 80–130 százalékkal emelték az erdőtelepítési pályázatok forrását. Egy akác-erdő telepítéséért például most nagyságrendileg hektáronként 3 millió forintot kaphat a gazda – mondta példaként Zambó Péter.

Három-öt év alatt mintegy 25 ezer hektár erdő telepítését tervezünk az országban, ez nagyságrendileg 100 millió csemete elültetését jelenti – jelentette ki az államtitkár. Annak érde-

kében, hogy az intézmények, iskolák, óvodák, önkormányzatok, civilszervezetek is részt tudjanak vállalni az országfásítási programjában, a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat hivatalos forrásainak felhasználásával, az Országos Erdészeti Egyesület szakmai partnerségével 500 millió forintos pályázat kiírására kerül sor. Ezzel iskolaudvarok, parkok fásítását támogatják.

Az idén ötvenéves jubileumát ünneplő Pilisi Parkerdő Pilisjászfalu térségében tavasszal mintegy 10 hektár erdő, 120 ezer bükk- és tölgycsemete telepítésével járul hozzá a programhoz – emelte ki Reinitz Gábor vezérigazgató.

Hernádi Ádám, Esztergom város polgármestere hangsúlyozta: a most elültetett vénic szilt, ezüst hársat, ezüst juhart és magas kőrist további 10 ezer fa követi majd Esztergomban.

Forrás: **AM Sajtóiroda**
Fotók: **Krasznai-Nehrebeczky Mária**

Fókuszban a síkvidéki kocsányos tölgy megóvása

Sikeresen zárult az „Oak protection” horvát–magyar projekt

A Mecsekerdő Zrt. a Horvát Állami Erdők Nasicei Erdőgazdaságával közösen a nyár folyamán tartotta A Kocsányos tölgy megóvása a határ menti térségben – Oak protection című horvát–magyar projekt zárókonferenciáját. A Gajci Csemetékertben tartott rendezvényen a projektben részt vevő partnerek és szakértők osztották meg az együttműködés tapasztalatait és eredményeit az érdeklődőkkel.

A Nasicei Erdőgazdaság ügyvezetője, *Vlado Keglevic* köszöntötte a résztvevőket, és hangsúlyozta, hogy a projektben összegyűjtött mintákat és adatokat az erdőgazdaságok és a partnerek már most hasznosítani tudják, és nyilvánvaló az igény a közös munka folytatására. Emellett kiemelte a fenntartható erdőgazdálkodás és az uniós források észszerű felhasználásának fontosságát.

Kakas Andrea, a HUHR Közös Titkárság programmenedzsere az általános háttér-információk mellett megemlítette, hogy az Interreg V-A Magyarország–Horvátország Együttműködési Program második pályázati felhívására összesen 157 pályázat érkezett be, melyek ellenőrzését már megkezdték. Továbbá elmondta, hogy az Oak protection projekt még az első pályázati ciklusban kapott támogatást, szintén erős verseny közepette.

A vezető partner részéről *Kiss Milán*, a Mecsekerdő Zrt. projektmenedzsere bemutatta az immár eredményesen záruló projekt részleteit. Az egymásra épülő projekttevékenységek egy közös célt szolgáltak, a síkvidéki tölgyállományok, valamint az őshonos

fajfajok megóvását, az erdei ökoszisztémák megőrzését.

Ennek érdekében a huszonkét hónapos projekt időtartama alatt létrejött egy hatvan mérőpontból álló talajvíz-monitoring rendszer, amely hét automata meteorológiai állomással egészült ki, és naprakész információkat szolgáltatnak az erdőgazdálkodás egyik legfontosabb tényezője, a csapadék kapcsán.

A projekt másik kiemelt célja az invazív fás szárú növények feltérképezé-

se és visszaszorítása volt: magyar oldalon több mint 150 hektáron sikerült mentesíteni az erdőterületeket a bálványfától, a fehér akáctól és a legnagyobb problémát jelentő gyalogakáctól. Ezzel párhuzamosan a Nasicei Erdőgazdaság területén is megtörtént az invazív fajok felmérése.

A projekt az Interreg Program természetvédelmi prioritásán belül kapott támogatást. A természetvédelmi törekvések egyrészt a projektben alkalmazott technológiákban (pl.: injektálás) nyilvánultak meg, másrészt cél volt az eredeti élőhelyek visszaállítása is, ami olyan védett növény- és rovarfajok számára teremti meg az ökológiai feltételeket, amelyeket korábban a gyalogakác kiszorított.

A megvalósítás során a projektpartnerek nagy hangsúlyt fektettek az eredmények társadalmasítására is, nem csupán a szakemberek, de a lakosság körében is. Az invazív fajok bejelentésére fejlesztett mobil alkalmazás az eredeti tervekhez képest szélesebb célcsoportot elérő funkciókkal bővült, bemutatva a Dráva-sík védendő természeti értékeit, a veszélyt jelentő fás szárú invazív növényeket. Emellett híreket, erdei programajánlót és térképes állományokat is tartalmaz.

Emellett a lakosság részére egy broszúra is készül az invazív növényekről, a szakemberek pedig az invazív növények visszaszorítására vonatkozó részletes módszertani útmutatót tudják majd hasznosítani.

Ivan Pilas, a Horvát Erdészeti Intézetől a talajvíz-monitoring, valamint a

WEB GIS rendszer eredményeit mutatata be. A talajvízre vonatkozóan már a kétezres évek elejétől rengeteg adatot gyűjtöttek és elemeztek az Intézetnél, az eredményeket több szakmai fórumon bemutatták, és keresték a megfelelő módszert a talajvízszint költséghatékony mérésére.

Az általuk működtetett monitoring rendszer fenntarthatósága többször megkérdőjeleződött, ezért egy automata rendszer kiépítését javasolták – ehhez találtak partnerre és forrásra az Oak protection projektben. Az új rendszer dinamikus adatgyűjtésére alapozva összetett képet kapnak a talajvíz mozgásáról, viselkedéséről, ami választ adhat arra is, hogyan lehet felkészülni a szárazabb időszakokra.

A mérőállomások adatait a mindenképpen hozzáférhető WEB GIS térkép, szűrővel ellátott felülete biztosítja, amely a <https://oak.geof.hr/gis> oldalon érhető el.

Tervek szerint ez kiegészül egy jelenleg fejlesztés alatt álló, műholdas megfigyelő rendszerrel, amivel a jövőben a vegetáció változása is figyelemmel kísérhető.

A Soproni Egyetemtől *Korda Márton* az erdei ökoszisztémák megővését

ról és az invazív növényfajok visszaszorításáról tartott előadást, és bemutatta az invazív fajok természetvédelmi, gazdasági és humánegészségügyi károsítását. Felhívta a figyelmet arra, hogy az Európa Unióban már 10 éve is kb. 12 milliárd eurót emésztett fel a védekezés évente, majd említett egy friss magyar természetvédelmi kutatást, miszerint a biodiverzitást veszélyeztető tényezők közül az invazív növények terjedése jelenti a legnagyobb kockázatot. Az alkalmazott technikák közül bemutatta a különböző mechanikai és vegyszeres eljárásokat.

Kiemelkedő eredménynek számít az a 155 hektár, amit a projekt során már sikerült mentesíteni az inváziós fajoktól, ám a projektterület határain túlmutató eredmény a gyalogakác visszaszorítására kidolgozott módszertan is, amiről eddig csak kevés tapasztalat áll rendelkezésre.

Stjepan Dekanic külső szakértőként a Koskai Erdészet tölgyállományaiban alkalmazott adaptív erdőgazdálkodás lehetőségeiről beszélt. Az erdészet által kezelt területnek 75%-át viszonylag idős kocsányos tölgyes erdők jellemzik.

A tölgyes állomány kiterjedésének vizsgálata mellett a területre vonatkozó csapadék-, hőmérséklet-, valamint a talajrétegek- és a talajvízszintmérések adatainak elemzésével a klímaváltozás várható hatásait próbálják modellezni, amihez LIDAR technológiát is alkalmaztak.

Megállapította, hogy átlaghőmérséklet növekedése mellett kiemelkedően csapadékos és túlzottan száraz időszakok is várhatóak. Mindez a vízgazdál-

kodási tevékenység szükségességét prognosztizálja. Úgy véli, az elkészült tanulmány az erdőgazdálkodási gyakorlatban is alkalmazható, például eldönthető mely területek alkalmasak a jövőben a tölgyesek telepítésére. Elmondta, hogy kihívásokkal teli időszakok előtt állunk, az érintett területeken sok az idős, gazdasági szempontból túltartott erdő, lehetőséget kell biztosítani az állományok fiatalítására.

A projekt eredményeinek alkalmazhatóságáról végül *Natasa Rap*, a Nasice-i Erdőgazdaság projektmenedzsere tartott előadást. Megosztotta azt az általános tapasztalatot, hogy az erdész-társadalom bizonyos tekintetben zárt kört alkot, így a nagyközönség nehezebben ismerheti meg a munkájukat. Ezért is tartja fontosnak az ilyen szemléletformáló hatású projekteket, amelyekeken keresztül a lakosság is átfogó képet kap az erdőgazdálkodói tevékenységről. Hangsúlyozta, hogy minden egyes eredmény bárki számára hozzáférhető a projekt weboldalán, s azok akár tudományos kutatási céllal is felhasználhatók.

Külön kihangsúlyozta, hogy a projekt az Európai Bizottság Regionális és Városfejlesztési Főigazgatósága által a „jó gyakorlat” kitüntető címet is elnyerte.

Végezetül arról beszélt, hogy a partnerség között létrejött együttműködés a jövőben is folytatódni fog, mely kapcsán az előkészítő tárgyalásokat már megtették. Ki szeretnék terjeszteni a kutatásokat más őshonos fajokra is, valamint az eredményekre alapozottan vízgazdálkodási lépések is várhatóak.

Forrás és fotók: **Mecsekerdő Zrt.**

Utazás a Dauerwald hazájába

A mára több mint egy évtizedes német–magyar szakmai barátság gyümölcseként idén is megszervezésre került egy szakmai tanulmányút Turingiába, illetve Bajorországba. A program szervezése dr. Andreas Niepagen, Ulrich Mergner és Keresztes György nevéhez fűződik. Első alkalommal 2007-ben a Budapesti Erdőgazdaság szakemberei vettek részt – a sűrű szakmai programmal megszervezett – tanulmányúton. Az idén már hat erdőgazdaság mérnökei és erdészei vettek részt az utazáson.

A rendezvény 2019. június 23-tól 28-ig tartott. Az első nap nagy része utazással telt. A szakmai programokat öt napba sűrítették. Először a turingiaiak vendégszeretét élveztük, míg a harmadik nap estéjétől a bajor kollégák láttak vendégül bennünket.

Hétfőn a Thüringiai Államerdészet (ThüringenForst) Erfurt-Willrode-i Erdészetét látogattuk meg. Vendéglátónk dr. Chris Freise erdészetvezető volt. Legelőször az erdészetre jellemző számadatokat osztotta meg velünk, illetve kitért arra, hogy az elmúlt két aszályos év csapadékmennyisége 300 mm körül mozgott, ami a sokéves átlag fele. Emiatt már nemcsak a luc- és az erdeifenyő, de már bükk állományok száradásával is számolniuk kell.

Az Erdészet területén a múlt században hatalmas véghasználati területek voltak, a nagyobb városok – pl. Arnstadt – iparifa-igényeinek kielégítése volt a cél. Az ezredforduló óta teljes fordulatot vett a szemléletük, a közeli városok turisztikai igényeinek kielégítése mellett a tartamos erdőgazdálkodás és az értékes választékok termelése került a szakmai célkeresztbe.

A jelenlegi szemléletüket a délelőtt előrehaladtával négy egyre idősebb bükkös főfafajú állomány átalakításán mutatták be, kiemelve a bennünk végzett gyéritésszerű műveletek erélyét és minőségét.

A mondottakat összefoglalva az örökerdő-gazdálkodás során a gazdálkodás célja, hogy minél rövidebb idő alatt a javafák vastagodása és értéknövekedése minél nagyobb mértékű legyen. Az erdőnevelés nem az újulatra, hanem a javafákra koncentrál, a kísérő fák pedig harmadlagosak.

Vendéglátónk egy példán keresztül vezette le számunkra nézőpontjának értelmét: az ottani árak szerint a segítőfák kitermelési költsége a forwarderes közléssel együtt 75 EUR/m³ körül mozog, viszont ennek a faanyagnak az értéke 50 EUR/m³. A javafák faanyagának átlagos értéke viszont 300 EUR/m³.

Az Erdészet műemléki épületegyüttesét megismerve kis erfurti városnézésre invitált bennünket Stefan Baier, a turingiai minisztérium (Thüringer Ministerium für Infrastruktur und Landwirtschaft) képviselője.

Kedden a gehreni régióban folytak a szakmai programok. Délelőtt a Thüringiai Államerdészet erdőfeltárási koncepcióját és a turingiai erdők feltártságát mutatta be nekünk Stefan Peschel, a Gehreni Erdészet vezetője.

Gréderes útkarbantartás (Fotó: Bán Imre)

A gazdálkodásuk egyik alapköve a jó minőségű erdei utak (jellemzően 24–25 fm/ha) építése és fenntartása, ezen felül 40–45 méterenként közelítőnyomok létesítése, melyek végig fellelhetőek az utak mentén. Számos útépítéssel kapcsolatos információt osztott meg velünk, többek között a tervezett és használaton kívül helyezett utakról, az új utak építési költségéről, illetve a régiók fenntartási költségeiről. Céljaik között szerepel a feltártság országos szinthez képest is jelentős növelése (+3 fm/ha). Az ebéd előtti órában az utak fenntartási munkálatait saját szemmel is láthattuk.

Ebéd után a Kickelhahn nevű hegyen zajlottak a szakmai – elsősorban közjóléti – programok Hagen Dargel, a helyi erdészet (Frauenwald) vezetőjének irányításával, melyek során többek között Goethehez kapcsolódó történelmi helyszínen jártunk, egy vadászati múzeumban. A múzeum után egy kilátóból szemlélhettük meg a tájat, az erdészeti tevékenység hatását (nincs vágásterület, számos fenyves erdőben egyre nagyobb arányban eluralkodik a lomb). A környéken a vezetőnkkel váltottunk néhány szót a régióban elterjedt vadászati szokásokról és elvekről, illetve megmutatta az Erdészet legidősebb lucfenyvesét.

Szerdán egy rövid programmal kezdődött a nap, mely során a faanyag-felvételzés helyi módját mutatták be. Egy

Közelítőnyom (Fotó: Pálinkás Ákos)

duálkamerás nagy teljesítményű, ledvakukkal ellátott kamera segítségével panorámaképet készít a szakember egy máglyáról, melyet egy monitoron poligonok formájában megjelenít, majd a pontatlanságokat manuálisan javítja és a máglya egyéb tulajdonságait betáplálva felvételezésre kerül a faanyag. A régió kitermelt faanyagának 90%-át így vételezik fel.

Következő vendéglátónk, *Lars Wollschläger* erdészetvezető mutatta be a Heldburgi Erdészet jellemzőit: Tübingia legdélebbi erdészete, itt fokozódik az északabbi erdészetekre is jellemző fenyőpusztulás, így céljuk a tölgy (jelenleg 24%) mennyiségi és minőségi fenntartása, klímarezisztens erdőállományok létrehozása.

Négy erdőrészletben jártunk a nap folyamán és mindben a tölgyé volt a fő szerep. Ezekben az állományokban csak a javafákra koncentrálnak, az újulat szerepe másodlagos, az utolsó kitermelésre szánt öreg egyedek eltávolítását megelőzően így is 2–4 méteres újulattal számolnak. Ápolási munkákat csak ritkán végeznek, a tölgy érdekében, a bükk, illetve a helyenként megjelenő gyertyán kárára. Az új javafák pedig 8–10 méter magas állományban kerülnek kiválasztásra, addig a természetes folyamatoké a fő szerep. Az elegyes tölgyesek-

2–4 méteres természetes újulat Ebrachban (Fotó: Kincses Miklós)

gió kielégítésére irányul (3–5 km távolságra!). Ezekkel a drasztikus módszerekkel tudták elérni, hogy a területük ne legyen nemzeti park (amiben a faanyagtermelés teljesen leállt volna), amire irányuló törekvés már régóta fennáll.

A nap folyamán idős, szemet gyönyörködtető bükkös rezervátumokban is jártunk, melyek élőfakészlete meghaladta a 800 m³-t hektáronként.

Egy kis interaktív programot – jelölési gyakorlatot – is szerveztek a számunkra, amely során bükkösökben kellett kiválasztanunk a kitermelhető egyedeket (a rönköknél minden minőségosztálynak megvan a saját maximális átmérője, mely felett hagyásfákká válnak, a beteg fákat automatikusan hagyásfának titulálják). A program elgondolkodtató volt és számos békés vitát eredményezett. A szakmai programok közepette kellemes lazulást jelentett a néhány éve épült, ebrachi lombkorona-tanösvény meglátogatása.

Az utolsó napon délben indultunk haza, így csak dél előtt volt szakmai program. A korai órákban *Gerd Huber* erdészetvezető mutatta be az Ebrachi Erdészet Szolgáltató Központját (Servicestelle), majd *Andreas Friedel* kerületvezetővel és fiatal kollégájával *Julian Schendellel* jártuk be a kerületeiket. Julian egy viharkárosított bükk állományt mutatott be. Andeas erdei jóval „tisztább” képet mutatott (kevesebb holtfa), mint az előző napi állományok és mentalitása nagyban hasonlított a miénkhez. Egy kezelt, illetve egy 15 éve kezeletlen bükkös-tölgyes állományt volt alkalmunk összehasonlítani, láthattuk a kezelések pozitív hatását (a kezeletlen állományban az elbükkösödés, illetve az újulat teljes hiánya volt jellemző).

A vadgazdálkodással kapcsolatban a meglátogatott erdészetek hozzáállása hasonló. Régebben kénytelenek voltak az újulatfoltokat bekeríteni, de ezt a költséget az ápolási költségek mintájára erősen redukálni akarták. Jelenleg a területeiket intenzíven vadásszák. Legnagyobb kárt az őz okozza. Kerítést csak elvétve találtunk, vadkárt csak néhol, azt keresve láttunk.

Zárszóként még érdemes megemlíteni, hogy a német kollégák szaktudása nem magasabb, mint a miénk, képzettségünk nem rosszabb. Az erdeink között jelentős különbség nincs. Az örökerdő-gazdálkodás effektív alkalmazása alapvetően egy speciális szemléletet igényel. Az ilyen tapasztalatok, a működő példák megtekintése és megismerése egy lépéssel közelebb hozhat minket ehhez a szemlélethez.

Aczkov Szlávko erdőművelési előadó,
Budapesti Erdőgazdaság Zrt.

Faanyag felvételezésére használt eszköz (Fotó: Pálinkás Ákos)

ben vörös-, illetve erdeifenyő és a bükk volt jellemző, sajnos náluk is tizedeli a körist a gombás hajtáspusztulás.

A szerda estét már Bajorországban töltöttük, ahol egy rövid előadás mellett élvezhettük a helyi vendégszeretetet. Másnap az előadásban említett témákat gyakorlatban is szemügyre vehettük. Fő házigazdánk *Ulrich Mergner* a Bajor Államerdészet (Bayerische Staatforsten) Ebrachi Erdészetének vezetője volt.

A tübingiai kollégákhoz képest enyhén eltér az erdőgazdálkodási irányvonaluk. Ebrachban a lombosfa állományok aránya már 60%. Náluk is fontos a folyamatos erdőborítás (a lombos állományokban kizárólagos), de emellett a természetvédelmi igények kielégítése lényegesen magasabb szinten áll.

Erdőikben kis rezervátumok, farefűgumok (Trittsteine) és biotóp fák tarkítják az állományt számtalan élőlénynek biztosítva élőhelyet és táplálékot. A holtfamennyiség ezen felül 20–40 m³/ha, ez abból is adódik, hogy a fák koronáját gyakran a területen hagyják, sokszor csak a törzs kerül értékesítésre, főként ipari céllal. A tűzifatermelésük csak a ré-

Szakmai elismerések október 23-a alkalmából

Az 1956-os forradalom hőseinek is köszönhetjük, hogy Magyarországra megbecsüléssel tekint a világ. Ma a figyelmünket arra kell fordítanunk, ami ennek a szabadságharcnak a nyomán felépült hazánkban és Európában – jelentette ki Nagy István agrárminiszter az 1956-os forradalom és szabadságharc emléknapja alkalmából rendezett ünnepségen, október 22-én, Budapesten.

A tárcavezető kiemelte: 1956 még nem egészen történelem, még nem egészen múlt, még fájnak a sebek, még nem apadt ki a harag, még él a gyász, a büszkeség, a tisztelet viszont ugyanolyan őszinte maradt. Hozzátette: a forradalom és szabadságharc eseményei felépítettek egy szabad, demokratikus országot, egy olyan Magyarországot, amely erős öntudattal és önbizalommal rendelkezik. Nagy István arra hívta fel a figyelmet, hogy az országnak ma is szüksége van példaképekre. Olyan emberekre, akik a hivatásuk iránti elkötelezettségből, lelkiismeretesen végzik a dolgukat hosszú éveken, évtizedeken át.

A miniszter az 1956-os forradalom és szabadságharc emléknapja, október 23-a alkalmából adományozott szakmai elismerések kapcsán kiemelte: a díjazottak felfedezték magukban a forradalmárok büszke eszmei örökségét és megmutatták az egész országnak, hogy képesek hatással lenni másokra. Ebből az erkölcsi tőkéből a magyar agrárium is erősödött az elmúlt években. Ezért elődeink előtti múlthatatlan tisztelettel, ma elismerésünket fejezzük ki mindazok példaértékű munkássága előtt, akik elkötelezetten dolgoznak a magyar agrárium gyarapodásáért, sikeréért, nemzetközi elismertségéért – emelte ki a tárcavezető.

Az agrárminiszter összesen 74 személynek adományozott elismerést az 1956-os forradalom és szabadságharc emléknapja alkalmából.

A kitüntetési ünnepség előtt Nagy István és *Estók János*, a Magyar Mezőgazdasági Múzeum főigazgatója megkoszorúzta az 1956-os emléktáblát a Vajdahunyadvár főbejárataánál.

Életfa Emlékplakett arany fokozatában részesült

Keszthelyi István okleveles erdőmérnök, a volt Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Minisztérium nyugalmazott főosztályvezetője, az erdőgazdálkodás, a tájvédelem területén végzett elévülhetetlen eredményeiért, publikációs tevékenységéért – az elismerést a díjazott fia, Keszthelyi István vette át.

Életfa Emlékplakett ezüst fokozatában részesült

Cserhalmi József, a volt Győri Erdőfelügyelőség nyugalmazott fő-erdőfelügyelője, a kisalföldi erdők és erdőgazdálkodás fejlesztésében végzett kiemelkedő munkájáért, közéleti tevékenységéért.

Fejes János, a Gyulaj Erdészeti és Vadászati Zrt. nyugalmazott kerületvezető vadásza, a vadásztatásban, a kerület vadállományának fenntartási, tenyészési és védelmi feladataiban ellátott tevékenységéért – a díjazott az elismerést egy későbbi időpontban vette át.

Dr. Marjai Zoltán Ferencné, az Országos Erdészeti Egyesület nyugalmazott ügyvezető titkára, szakmai és közéleti munkájáért, az egyesület titkárságának ügyviteli, szervezési,

pénzügyi tevékenységének irányítá-sáért.

Puskás Pál, a Nyírerdő Zrt. nyugalmazott főerdésze, közel hat évtizedes kiemelkedő szakmai tevékenységéért, a debreceni Parkerdők közjóléti fejlesztésében végzett kiemelkedő munkájáért.

Rozmann Antal, a Vértesi Erdő Zrt. nyugalmazott kerületvezető erdésze, Agostyán és Vértestolna erdeinek kezeléséért, a Tatai Erdészet vadgazdálkodási tevékenységének szervezéséért – az elismerést a díjazott lánya, Rozmann Hajnalka vette át.

Steierlein József, a VERGA Veszprémi Erdőgazdaság Zrt. nyugalmazott ke-

területvezető erdésze, az Ajkai és Herendi Erdészetknél végzett több mint négy és fél évtizedes erdőművelési és vadgazdálkodási tevékenységéért.

Tóth Ábel, a Gemenci Erdő- és Vadgazdaság Zrt. nyugalmazott területvezető erdésze, több mint négy évtizedes erdőgazdálkodási munkásságáért, új erdők létrehozásában, erdősítésekben való kiemelkedő tevékenységéért.

Tóth Imre Pál, a Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt. nyugalmazott területvezető erdésze, csemetekert-vezetője, a Ravazdi Erdészet erdőfelújításaihoz szükséges szaporítóanyag előállításában végzett jelentős szerepéért, vezető munkájáért.

Életfa Emlékplakett bronz fokozatában részesült

Bajai Béla, a Gemenci Erdő- és Vadgazdaság Zrt. nyugalmazott birtokpolitikus, közel négy évtizedes kiemelkedő erdőgazdasági munkájáért, tanácsadói tevékenységéért.

Csordás Nagy László, az Erdőmester Szövetkezet nyugalmazott elnöke, a Pusztavacsi Erdészetnél az akác faipari hasznosításában végzett maradandó tevékenységéért, a magán-

erdő-gazdálkodásban elért eredményeiért.

Égető Gábor, a Kiss Ferenc Erdészeti Szakgimnázium nyugalmazott erdőmérnök-tanára, a felnövekvő erdészgenerációk szakmai tudásának fejlesztésében végzett kiemelkedő munkájáért.

Dr. Felföldi Lászlóné, a Kiss Ferenc Erdészeti Szakgimnázium nyugal-

malmazott tanára, könyvtárosként végzett munkájáért, melynek során megszerette a diákokkal az olvasást, az írott szóban rejlő világot.

Hartdében Máttyás, a Vértesi Erdő Zrt. nyugalmazott vezérigazgató-helyettese, az erdőgazdaság bányarekultivációs tevékenységének irányításáért, és a társaság erdőművelési tevékenységének gépésztéséért.

Lévai László, az Északerdő Zrt. Lilafüredi Erdészeti Igazgatóság nyugalmazott erdészeti igazgatója, közel há-

rom és fél évtizedes szakmai pályafutásáért, az erdővagyon gyarapítását elősegítő munkájáért.

Sümegei József, a Bakonyerdő Zrt. nyugalmazott erdőművelési műszaki

vezetője, a Bakonyszentlászlói Erdészetenél végzett több mint három évtizedes magtermelési, erdőtelepítési és vadászati munkák irányításáért.

Szabó László, a Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt. nyugalmazott műszaki vezetője, a Duna elterelése utáni erdőgazdálkodás kialakításában játszott jelentős szerepéért, társadalmi szerepvállalásáért – a díjazott az elismerést egy későbbi időpontban vette át.

Dr. Traser György Nándor, a Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Karának nyugalmazott egyetemi docense, kiemelkedő oktatói munkájáért, nemzetközi szinten is kiemelkedő faunisztikai és rendszertani vizsgálataiért, publikációs tevékenységéért.

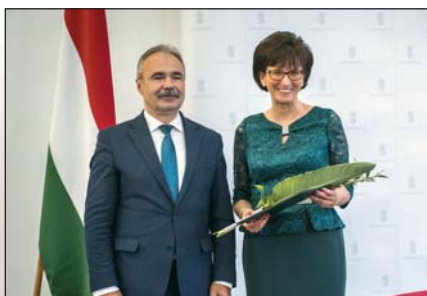
Dr. Nagy István miniszter Miniszteri Elismerő Oklevelet adományozott

Bánáti László Krisztián, a TAEГ Tanulmányi Erdőgazdaság Zrt. parkerdei és kommunikációs igazgatója részére, a rábízott Parkerdő természeti értékeinek megismertetésében, fejlesztésében játszott kiemelkedő szerepéért.

Emmerlingné Köhler Marietta, a VADEX Mezőföldi Erdő- és Vadgazdálkodási Zrt. birtokpolitikai osztályvezetője részére, négy évtizedes magas színvonalú birtokpolitikai, valamint a

Fejér megyei gyermekek körében, a környezeti nevelés terén kifejtett tevékenységéért.

Keszleri József, a Pilisi Parkerdő Zrt. erdőszervezője részére, a Buda-keszi erdőszetenél végzett kiemelkedő szakmai, gazdasági és kapcsolatépítő tevékenységéért.

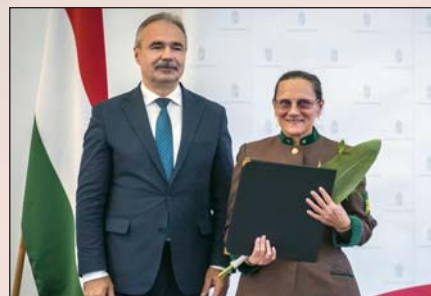

Vajda László, a Szombathelyi Erdészeti Zrt. gépkezelője részére, közel négy évtizedes szakmai munkájáért, különö-

sen a kérgező gép irányításáért, a faanyag szállításában végzett tevékenységéért.

Dr. Gaál Györgyné Botár Andrea, az Agrárminisztérium Erdőgazdálkodási Főosztály erdőgazdálkodási referense részére, a hazai erdőgazdálkodásért, valamint a fejezeti kezelésű előirányzatok kezelésével, pályázatokkal kapcsolatos precíz, lelkiismeretes, munkájáért, nyugdíjba vonulása alkalmából.

Németh Tamásné, az Agrárminisztérium Erdőgazdálkodási Főosztály koordinációs referense részére, a minisztérium és jogelődjei alkalmazásában végzett precíz, lelkiismeretes és kiemelkedő színvonalú szervező és ügyintézői munkájáért.

Az Országos Erdészeti Egyesület ezúton gratulál a kitüntetetteknek!

Forrás: AM Sajtóiroda

Fotók: Pelsőczy Csaba/AM

Új rovatot indítunk...

Szeretjük, vagy sem, a globalizáció hatásait nap mint nap észleljük. Van közöttük bőven rossz, de időnként akad azért jó is. Egy kutató szemüvegén keresztül nézve mindenképpen üdvös dolog, hogy a tudomány, a kutatás egyre inkább nemzetközivé válik. Az egyes tudományos projektek egyre gyakrabban nemzetközi együttműködésben valósulnak meg, és maguk a kutatási témákat generáló kérdések is határokon átívelők.

Nincs ez másként az erdészettudományban sem, már csak azért sem, mert az erdők, az erdőgazdálkodás legaktuálisabb égető problémái (klímaváltozás, inváziós fajok, diverzitáscsökkenés, ökoszisztéma-szolgáltatások értékelése stb.) egyáltalán nem „hungarikumok”. Ugyanúgy foglalkoztatják az ausztrál, a kanadai, a svéd és a magyar erdész kutatót, de a gyakorló erdészt is. Talán nem mindig gondolunk rá, de a saját környezetünkben észlelt erdőpusztulás, egy-egy inváziós faj elleni véget nem érő hadakozás legtöbbször nem más, mint egy globális probléma helyi megnyilvánulása.

„Csak az az igazi tudomány, amely világra szól; s ezért ha igazi tudósok és – amint kell – jó magyarok akarunk lenni, úgy a tudomány zászlóját olyan magasra kell emelnünk, hogy azt határainkon túl is meglássák és megadhassák neki az illó tiszteletet.” Eötvös Loránd

Ez a máig érvényes megállapítás aligha szorul jelen sorok írójának botor kiegészítésére. Mégis, veszem a bátorságot, hogy Eötvös Loránd szavait „tükrözzem”:

Csak az az igazi tudomány, ami látja és értelmezi az ország határain túl született eredményeket, és felhasználja azokat saját kutatásainak továbbvitelében. Csak az az igazi kutató, aki érdeklődik mások felfedezései iránt,

aki folyamatos párbeszédet folytat külföldi pályatársaival, véleményét mond azok munkájáról, meghallgatja és meg is hallja véleményüket, még ha azok kritikusak is.

De ne higgyük, hogy csak a kutatónak, oktatónak van szüksége külföldi példákra, tapasztalatokra. A szaktudására igényes gyakorló szakembernek sem válik kárára a szélesebb nemzetközi látóköri.

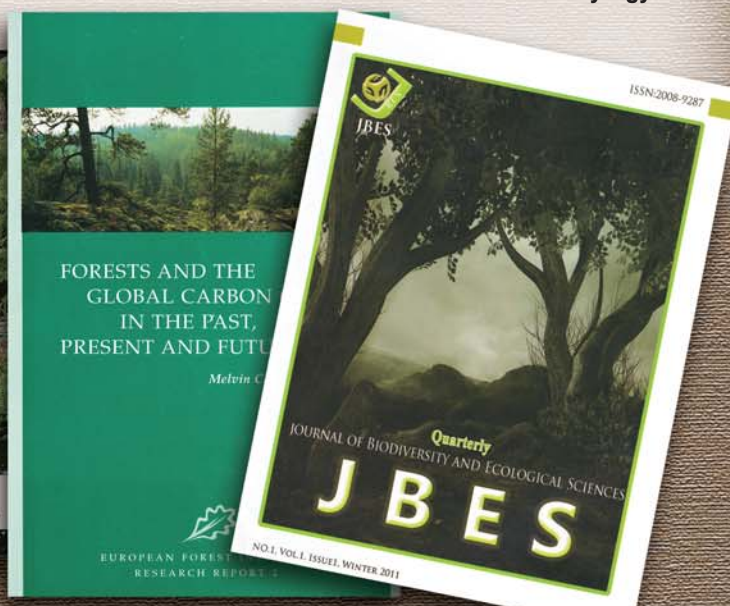
Nagyon tanulságos és egyben kifejezetten hasznos lehet annak ismerete, hogy milyen problémák foglalkoztatják angol, francia, német kollégáinkat, még akkor is, ha környezeti és gazdasági viszonyaik sok ponton eltérnek a miénktől.

Ennek révén gyakran már hazai megjelenése előtt tájékozódhatunk egy bizonyos problémáról, vagy éppen felismerhetjük azt határainkon belül is, annak ellenére, hogy korábban figyelmünk átsiklott rajta. Sokszor egy-egy megoldatlan probléma kezelésére is kaphatunk segítséget, ha szemünk ellát az országunk határain túlra is.

Ebből kiindulva bocsátjuk útjára *Kitekintés* című rovatunkat, melynek célja, hogy betekintést (stílszerűbben kitekintést) adjon az erdőket, erdőgazdálkodást érintő nemzetközi problémákba, illetve abba, hogy miként értelmezik, és miként kezelik azokat külföldi kollégáink. *Kitekintés*ünket segítheti releváns külföldi tudományos közlemények megállapításainak rövid összefoglalása, egy-egy idegen nyelvű szakkönyv tömör ismertetése, nemzetközi konferenciák vagy projektek főbb üzeneteinek közreadása, vagy éppen egy külföldi tanulmányút tapasztalatainak esszenciális összefoglalása. Az sem baj, ha időnként mindezt egy-két fénykép is színesíti...

Érdeklődve várjuk tehát „kitekintő” kollégáink „kitekintő” írásait, abban a reményben és hitben, hogy ezek mindannyiunk látóköret bővíthetik, segítve ezzel a magyar erdők és a magyar erdőgazdálkodás ügyét is.

Dr. Csóka György

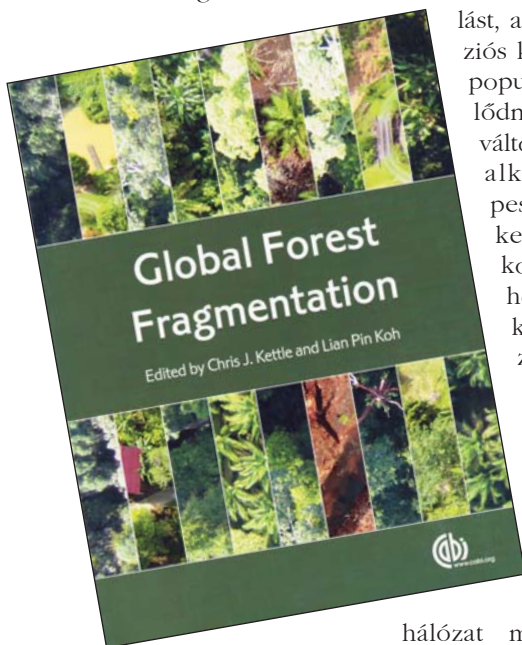
Változó erdők a világban és Európában

Az erdőket a szárazföldi biodiverzitás fő „kincstárnokainak” tartják világszerte. Így minden trend, ami az erdőkre hat lokálisan, regionálisan vagy globálisan, ökológiai, konzervációbiológiai jelentőséggel is bír. Ezekkel foglalkozik a CABI két, néhány éve megjelent könyve.

Mindkettőt népes, nemzetközi szerzőgárda jegyzi és mindkettő meglehetősen ijesztő. 2010-re a globális erdőirtás volumene elérte a 13 millió ha/év értéket. Ezt csak részben kompenzálja az egyes területeken (pl. Európa) növekvő erdőterület.

Egyes régiókban mára eltűnt az eredeti erdőtakaró 70%-a, és a következő néhány évtizedre vonatkozó előre-
vetések pedig további veszteségeket prognosztizálnak. A legnagyobbak éppen azokban a trópusi, szubtrópusi régiókban jellemzőek, amelyek ökológia szempontból kiemelkedő jelentőségűek. Itt általában a népsűrűség, illetve a népesség növekedési rátája is nagyon magas, így továbbra is gyors ütemben váltják fel a mezőgazdasági területek, legelők az egyre fogyatkozó természetes erdőket. Pont ott, ahol a fajgazdagság és az endemikus fajok aránya kiemelkedően magas.

Az élőhelyvesztés már magában is katasztrófa, de az egymástól térben elszigetelődő, zsugorodó erdőtümbök további negatív hatásoknak is ki vannak téve. A fragmentáció korlátozza a génáram-

lást, a kisebb diszperziós képességű fajok populációi elszigetelődnek, genetikai változatosságuk, így alkalmazkodóképességük lecsökken. Akkor, amikor egyértelmű, hogy a globális környezeti változások (klímaváltozás, biológiai inváziók) miatt az adaptáció lehetősége egyre nagyobb jelentőséggel bír.

A sűrű úthálózat megkönnyíti az idegenhonos fajok behatolását a természetes erdei ökoszisztémákba. A folyamatosan növekvő mezőgazdasági területekről egyre több növényvédő szer és műtrágya jut az erdőkre. A fragmentáció megzavarhatja az alapvető ökoszisztéma-funkciók (beporzás, magterjedés stb.) működését.

Az európai folyamatok némileg eltérnek a globális trendektől. Európa erdőszültsége (Oroszország nélkül) 34%, és a kontinens erdőborítása napjainkban is növekszik. Ahogyan az élőfakészlet is, annak ellenére, hogy az éves fakitermelés is növekvő trendet mutat. Ugyanakkor a többi kontinenshez képest itt a legalacsonyabb (<3%) az „őserdők” és legmagasabb (>20%) a mesterséges erdők aránya.

Az európai erdőgazdálkodás általában nagy területű egykorú, elegyetlen állományokat, csökkenő faji és szerkezeti változatosságot eredményezett. Az erdők többségéből a nevelővágások során rendre eltávolítják számos kevésbé értékesnek tartott fafaj, illetve az alsó koronaszint egyedeit.

Nagyrészt száműzték a holtfát, a lerövidülő vágásfordulók miatt igazán idős fák is alig maradtak. Így drasztikusan lecsökkent a rendelkezésre álló odvas, üreges fák száma, ami például az odulakó madarak, denevérek, illetve több, odvakhoz kötődő más, ritka, védett állatfaj szempontjából súlyos hatású. Svédországban például a 100 évnél fiatalabb tölgyeknek csupán 1%-án van odú.

Megjegyzendő, hogy Magyarországon is hasonló a helyzet. Az Északi-középhegységben végzett felmérés során a több mint 60 000 mintapontnak csak 2%-án volt odvas fa. Ez nem „csupán” természetvédelmi, konzervációbiológiai szempontból kedvezőtlen, hanem az erdők egészségi állapota, ellenálló képessége szempontjából is hátrányos.

Az európai erdőkben egyre gyakrabban lépnek fel abiotikus és biotikus kalamitások. Ez a trend leginkább a nagy kiterjedésű fenyő (főként luc) monokultúrákban erőteljes. Az abiotikus károkat (viharkár, hótörés stb.) nagy „megbízhatósággal” követik szűgradációk. Ezek teljes régiókban átírhatják az ember által, sok esetben „erőszakkal” kialakított erdőképet.

A súlyos kárláncolatok esélye nagy a fajszegény, szerkezetileg kevésbé változatos lombos állományokban is (még őshonos fafajok esetében is). Az idegenhonos, inváziós fajok egyre gyakrabban tűnnek fel, és okoznak súlyos problémákat kontinensünk erdeiben. A klímatudatók predikciói és a már rendelkezésre álló kutatási eredmények alapján sajnos kikerülhetetlen a következtetés, miszerint erdeinkben gyakoribb és súlyosabb káreseményekre kell számítani.

Megállítható a világ és Európa erdeinek további fragmentációja, illetve állapotromlása? Hogyan mérsékelhetők a már eddig is meglehetősen súlyos negatív hatások?

Mindkét könyv számos lehetséges választ vázol fel. Annyi biztos, hogy jó válaszok csak széles körű ökológiai, ökonómiai, szociológiai alapú párbeszédből szülehetnek. Ha bármelyik nézőpont kimarad a megegyezésből, aligha lesz igazán jó válasz. Ez a két könyv egyik legfőbb üzenete.

Global Forest Fragmentation. Kettle, C. J. and Koh, L. P. (szerk.), 2014 CABI, Wallingford, UK and Boston Ma, USA. 177 pp. ISBN-13: 978 1 78064 497 4.

Europe's Changing Woods and Forests – From Wildwood to Managed Landscapes. Kirby, K. J. and Watkins, C. (szerk.), 2015 CABI, Wallingford, UK and Boston Ma, USA. 363 pp. ISBN-13: 978 1 78064 337 3.

Dr. Csóka György

Hol van az akác szárazságtűrésének határa?

Az Appalache-hegységből a Nyírségen át a Szaharáig

Dr. Somogyi Norbert¹, Zannidouche Ouahid²,
Támba Miklós³, Dr. Borovics Attila⁴

A Külgazdasági és Külügyminisztérium évek óta támogatja – a NAIK-kal és az Agrárminisztériummal együtt – a magyarországi intenzív akáctermesztési technológia algériai transzferét és az akác szélsőséges pedoklimatikus környezettel szembeni alkalmazkodását vizsgáló kutatási együttműködést. A 2015-ös első kapcsolatfelvételt követően 2017-ben kezdődött meg az érdemi munka, amelynek első eredményei már láthatók, igaz, messze nem következtetéseket még nem vonhatunk le.

Az azonban elmondható, hogy az akácprogram első tapasztalatai biztatók, a továbblépés több területen is indokolt, amelyben a magyar és algériai szereplők egymást kölcsönösen erősíteni tudják. Ami a legfontosabb – úgy tűnik, hogy az akác még 300–350 mm-es éves csapadék és 40 °C közeli hőmérséklet-maximumok mellett is képes tenyészni, azaz a klímaváltozás várható magyarországi következményei ellenére sem kell a fajról lemondanunk, sőt nem kizárt, hogy jelentősége tovább fog nőni hazánkban (is). És bármilyen hihetetlen, még 150 mm éves csapadék mellett is lehet virágzó és fönnttartható gazdálkodást folytatni, amire az egyik példa Ain Sefra oázisa – ahol szintén található akác!

Tlemcen megye Algéria északnyugati csücskében, a Földközi-tengerrel és Marokkóval egyaránt határos, területe 901 769 hektár. Közigazgatásilag 20 járásra, ezen belül 53 községre (*commune*, a szó szerbiai közigazgatási értelméhez hasonlóan) oszlik, ez utóbbiak közül 20 kifejezetten erdős, 9 pedig erdővel és mezőgazdasági műveléssel egyaránt jellemezhető. 19-ben van érdemi mezőgazdasági potenciál, 5 kifejezetten sztyeppés (azaz gyakorlatilag csak legeltetésre állattartásra alkalmas).

A marokkói határral és a tengerparttal egyaránt 8-8 commune határos, a partvidéki sáv 70, a marokkói határvidék 180 km hosszú. Az utóbbi esetében tudni kell, hogy a szárazföldi határ évtizedek óta zárt, nem átjárható, így nem lehet szó például a határ menti térségekre általában jellemző előnyök kihasználásáról.

Az erdőterület 225 ezer hektár, az átlagosan 1200 méteres tengerszint fölötti magasságban lévő sztyepp 189 ezer hektárt foglal el, a lakosság közel 40%-a falusi. A megye legmagasabb pontja 1843 méter, az átlagos éves csapadék a sztyeppén 300 mm, a legcsapadékosabb területeken 550 mm.

A klímaváltozás komolyan tetten érhető: a hatvanas-hetvenes években még 700 mm körül volt a nedvesebb vidékeken az éves csapadék mennyisége, a havas napok száma pedig 10–15 volt, most ez utóbbi csupán 3 nap. A csapadék zöme télen, kisebb része ősszel hullik.

Az erdőgazdasági potenciál 80%-a a Tlemcent övező hegyvidéken összpontosul. Itt is tetten érhető az Észak-Afrikában szinte – eseti kivételtől eltekintve – általános jelenség, azaz a szó európai értelmében vett erdőgazdálkodás

¹ tudományos és technológiai attasé, Magyarország Nagykövetsége, Párizs / főiskolai docens SzTE MgK / tudományos főmunkatárs, NAIK ZÖKO

² igazgató, Algéria Erdészeti Kutató Intézet (INRF)

³ vezérigazgató, Napkori Erdőgazdák Zrt.

⁴ igazgató, NAIK ERTI

Ain Szefrában még a francia helyőrség idejében telepítettek először akácot

teljes hiánya, a kitermelés csupán az erdőtűzzel érintett területek vágására korlátozódik, ami Tlemcen megye esetében sokéves átlagban csupán 1500 m³ évente.

Az erdővel borított területből 83 ezer hektár az aleppói fenyő (*Pinus halepensis*), 82 ezer hektár az örökzöld tölgy (*Quercus ilex*), 16 500 hektár tuja, 13 ezer hektár a föníciai pikkelyboróka (*Juniperus phoenicea* L.), 6680 hektár paratölgy (ebből 4800 hektár termelésben) – ez utóbbi esetében FAO-s projektjük indult az előregeedett állományok fölújítására.

Paratölgyből a 2005–2017-es időszakban évente átlagosan 27,7 tonnát takarítottak be (ez csupán 1400 EUR árbevétel), miközben a számítások szerint a potenciál 100 tonna körül van. Feldolgozóipar helyben nincs, az ország keleti részébe kell elszállítani, ami közel 1000 kilométeres távolságot jelent.

A fejlesztésnek, fejlődésnek a helyi feldolgozás hiánya mellett több más akadálya is van, így a hántoláshoz értő, szakképzett munkaerő hiánya, és nem kedvez a tevékenységnek a nehéz terep sem.

A sztyeppén az állattartás mellett jelentős bevételi forrást jelent a mintegy 76 ezer hektáron gyűjthető eszpartófű vagy alfafű (*Stipa tenacissima* vagy *Macrochloa tenacissima*), amit takar-

mány- és rostonövényként egyaránt hasznosítani lehet, utóbbi formájában kézműves- és papíripari alapanyagként is számon tartják. Éves szinten akár ezer tonna is gyűjthető lenne belőle, ám a 2005–2018-as időszakban évente csupán 378 tonnát takarítottak be, ami 2200–2300 EUR/év bevételt jelentett.

A legnagyobb problémát itt is a feldolgozóipar, a képzett munkaerő hiánya jelenti, így nem megoldott a valóban nagy hozzáadott értéket képviselő kézművesipari termékek előállítás és értékesítése. Néhány tucatra tehető a méhészkedéssel vagy növénytermesztéssel foglalkozó gazdálkodók száma, bevételük a magyarországi adatokhoz képest szerénynek mondható, igaz, az algériai ár- és jövedelemviszonyok egészen mások. A megyében mintegy 9000 hektárt jelöltek ki, ahol a gyógy- és aromanövény-termesztést és ezzel párhuzamosan a méhészetet kívánják fejleszteni, reményeik szerint ezzel növelhető a vidéki lakosság bevétele.

Az erdészeti hatóság folyamatosan ellenőrzi a területhasználatot, 2018-ban a megyében 183 szabálysértést állapítottak meg (a helyiek szerint ez a szám jóval kevesebb a valós eseteknél), ezek közül 51 esetben a növényzet illegális kiirtása, 3 alkalommal szénégetés volt az elkövetés tárgya. Négyen nem tudtak elszámolni a náluk lévő fa származásával, 35 hektáron találtak illegális szántást, 17 esetben égetés miatt büntettek, 35 esetben értek tetten engedély nélküli fakitermelést, míg 4 alkalommal alfafű engedély nélküli gyűjtése miatt jártak el.

A megyei állami erdészet két csemetekertet tart fenn, összesen hat hektáron. A teljes termelés 1,3 millió konténeres és 800 ezer szabadgyökerű csemete évente, azonban a kifejezetten erdészeti hasznosítású fajok aránya alig 10%, a többi a helyi önkormányzatoknak és a lakosságnak szánt, rendszerint térítésmentesen biztosított gyümölcs- és dísznövény-csemete.

A megyében komoly lehetőséget látnak a gyógy- és aromanövény-termesztésben (levendula, üröm, rozmaring), az erre alkalmas fajok a természetben elsősorban a Beni-Snopus, Ain-Fezza, Zarifet, Hafir és Msirda körüli erdőkben tenyésznek nagyobb egyedszámban. A fejlesztést segítő az állami erdészet egy hektárnyi csemetekertet bocsátott a Tlemceni Nemzeti Park rendelkezésére azzal a szándékkal, hogy egy gyógy- és aromanövényeket is magában foglaló

Naama közelében már szinte szerkezet nélküli homokban tenyészik az akác

„modellerdő” kialakításához elő tudják állítani a szükséges szaporítóanyagot.

Algériában egyre jelentősebb szerephez jut(hat) a szentjánoskenyérfa¹ (*Ceratonia siliqua*), amiről jelen pillanatban 927 hektáron gyűjtik be a termést. A hektáronkénti hozam jelentős ingadozásokat mutat, ahogy a területi eloszlás is, legnagyobb területen inkább az északi megyékben (Bejaia, Tipaza, Blida) található, az átlagtermés 3,65 t/ha, ami 0,5 és 8 tonna közötti szélsőértékeket takar.

Az akác Algériában

Az INRF kutatói szerint az akác algériai előfordulásával kapcsolatosan kevés információ áll rendelkezésre, noha a faj az országban sokfelé, még kifejezetten arid területeken is előfordul. Természetesen itt is betelepített fajról beszélünk, az első egyedeket valószínűsíthetően a francia gyarmatosítók vitték be az országba, ám okszerű telepítésről soha nem volt szó.

Jelenleg is inkább elszigetelt egyedekről, kisebb populációkról lehet beszélni, sorfaként, közparkokban, díszkertekben (Tlemcen közelében az autópálya mellett rövid szakaszon telepített fiatal egyedek is megfigyelhetők). A közterületek fásítására vonatkozó algériai jogszabály szerint a faj ilyen célra használható, ezzel együtt gyakorlatilag alig-alig fordul elő.

A NAIK–INRF együttműködés keretében az algériai partnernek 2017 januárjában átadott 4 kg akác vetőmagból az INRF és a vele együttműködő megyei erdészeti igazgatóságok még abban az évben jelentős mennyiségű csemétét neveltek, amelyeket 2018 tavaszán telepítettek el jelentős pedo- és agroklimatológiai sokszínűséget mutató termőhelyeken (Bainem, Tenes, Sétif, Jijel, Tlemcen, Ain Temouchent, Naama).

Törekedtek az egységes agrotechnika alkalmazására, ezen belül a 2,5×1 méteres térállásra, azaz a 4000 tő/ha növényesűrűsége. A magyarországi technológiát követve az elültetett csemétéket azonnal visszavágták, a nyár folyamán elvégezték a hajtásválogatást, egyes termőhelyeken szükség szerint júliusban és augusztusban kiegészítő öntözést alkalmaztak.

A Tlemcen közelében megtekintett kísérleti parcella Mansourah község területén található, a telepítés évében kivételesen sok, 600 mm csapadék hullott, a sokéves átlag ezzel szemben csak 450 mm, ennek alapján a besorolása szemi-arid, a 855 m-es tengerszint feletti magasság miatt – természetesen minden viszonyítás kérdése – „hűvös” tüllel jellemezhető.

Az 500 m²-es parcellát 2018. március elsején ültették, az eredési arány 70%, a növények átlagos magassága a telepítést követő év júniusának közepén 60 cm. A növényegészségügyi állapot jónak mondható, egyes cseméték friss hajtásain levéltetű-populációkat lehetett megfigyelni, ami elsősorban az aszályos időjárással hozható összefüggésbe.

A Naama közelében telepített parcella még a tlemceniénel is szélsőségesebb körülmények között került beállításra, a faiskolában látott, vélhetően gyökérsarjakról fejlődött egyedek viszont azt mutatják, hogy a magyar genetikai anyagból származó növények még itt is képesek megtalálni az életfeltételeiket.

¹ Érdekeség, hogy algériai kutatók megpróbálkoznak a szentjánoskenyérfa tövises lepényfa alanyra (*Gleditsia triacanthos*) oltásával: bizonyításra váró föltételezésük, hogy a hideget jobban tűrő *Gleditsia* alanyon a *Ceratonia* magasabb tengerszint fölötti magasságban, hidegebb élőhelyen is telepíthető lesz.

Az akác évszázados algériai szórványjelenlétének egyik példája az Ain Sefra közelében lévő oázis mellett a helyiek által csak „Boulogne-i erdő”-nek hívott ligetes terület, amit 1887-ben a francia helyőrség telepített a dűne megkötése érdekében abban a reményben, hogy a homok nem éri el a helyőrségi épületeket. Mintegy száz fajt használtak, köztük akácot, mára ezekből nagyon kevés maradt meg. A legszebb egyedek eukaliptuszok, köztük számos, akár 130 évnél is öregebb, az akácok esetében kevésbé idős, de szintén koros példányok is találhatók, ahogy fiatalok is.

Agrárerdészeti rendszerek arid és szemi-arid környezetben (Ain Sefra)

Tlemcen körzetében – ahogy a szemi-arid övezetben szinte mindenütt Algériában – az aleppói fenyő a meghatározó erdőalkotó faj, azonban ennek gazdasági haszna minimális. Az ilyen területekre az extenzív gabonatermesztés a jellemző,

Akác kísérleti parcella Tlemcen mellett

ami európai összehasonlításban rendkívül alacsony szemtermést ad, mérsékelt a szalmahozam is, ám ez utóbbi rendkívül fontos tömegtakarmány. A szándék ezért egyértelműen a különböző agrárerdészeti rendszerek fejlesztése, ami a mezőgazdasági termelés fenntarthatóságát, klímaváltozással szembeni ellenállását is javítja, ugyanakkor magasabb jövedelmet biztosít a gazdálkodóknak. A kutatók ezért szorgalmazzák az ilyen rendszerek minél szélesebb körű elterjesztését, ezen belül elsősorban a következőket preferálva:

- olíva és kalászos gabona,
- füge/gyümölcsös és kalászos gabona,
- olíva/gyümölcs/mandula és zöldségnövények,
- erdészeti fajok és gyögy-, aromanövények.

A Naama-ban található faiskolában a konténerekről leszakadó gyökérsarjából szép, erőteljes növények fejlődnek rekordgyorsasággal

Michon fogalmazza meg több más szerző tapasztalataira is utalva,² hogy a világ egyik talán legprecízebben megtervezett és szinte teljes egészében ember alkotta agrárerdészeti rendszere az oázis, ahol minden növényfajnak pontosan meghatározott helye és szerepe van.

Az oázisban nem csak a növényeket kell tudni kezelni, sőt alapjában véve ez másodlagos tényező: a vizet kell megtalálni, megőrizni és a lehető leghatékonyabban elosztani ahhoz, hogy egy oázis évszázadok során fenn tudjon maradni.

Természetesen az oázis gerincét a datolyapálma adja, amiből az évszázadok, sőt évezredek során számtalan helyi fajta alakult ki, szinte minden oázisnak megvan a sajátja.

A pálmák alatt azonban további növényzintek vannak, mint például a gyümölcsöké (kajszi, gránátalma, banán, citrusfélék, füge), amik árnyékot adnak a még eggyel lejjebb lévő zöldségnövényeknek (paradicsom, paprika, tojásgyümölcs, hagymafélék, fűszernövények, levélzöldségek) és a gabonaféléknek, egyéb takarmánynövényeknek.

Ezt a függőleges tagozódást egy vízszintes struktúra egészíti ki, ami legtöbbször azt jelenti, hogy magát az oázis területét körben is datolyapálmák szegélyezik, amelyek egyfajta védelmet nyújtanak a belső területeknek a sivatag irányából érkező széllel, homokfúvással, deflációval szemben.

Ain Sefra közelében egy időszakos vízfolyásra épült rá az oázis, a helyben lakók több évszázada művelik, még hoz-

zá láthatóan fenntartható rendszerben, aminek alapja a növénytermesztés és a vele szervesen együtt végzett állattartás, ami a tápanyag-utánpótlás kulcsa.

Szerencsés elhelyezkedése okán a közeli hatalmas dűne alig mozog (mivel a homok alatt szilárd, a terepsíkból kiemelkedő alapja van), így olyan ritka esetről van szó, amikor az emberi tevékenység foglalja el egyre jobban a dűnét, és nem ennek fordítottja történik, mint általában. (A szilárd kőzetlapot bizonyítja, hogy a dűne hajlataiban a csapadékos időszakban apró tavak is képződnek, amikből a víz csak lassan szivárog le a mélybe.)

Ahol nem a kertészeti kultúrák kötik meg a homokot, ott a retem (*Retama raetam*) és egy tamariszkuszfaj, a *Tamarix aphylla* tölti be ezt a szerepet. Évente egy-egy parcelláról legalább három kultúrát takarítanak be, az értékesítés elsősorban a közeli, 50 ezer lakosú Ain Sefrában történik, a termelés zöldség- és gyümölcsfajokra fókuszál, a takarmánynövények csak kis szeletet foglalnak el. Az állattartás alapvetően kiskérődzők (juh, kecske) tartását jelenti, kiegészítő jövedelmet a méhészet biztosít. A 150 mm éves csapadék mellett a felszín alatti vízkészletekkel való takarékos gazdálkodásnak köszönhetően a népesség növekedése ellenére sikerült a termelés fenntartható jellegét megőrizni.

A cikk elkészültét a Külgazdasági és Külügyminisztérium Tudománydiplomáciai Főosztályának támogatása tette lehetővé.

Fotók: **Dr. Somogyi Norbert**

² MICHON, G. (2015): *Agriculteurs à l'ombre des forêts du monde. Actes du Sud / IRD Éditions*. ISBN: 978-2-330-03188-6. 1–252 pp.

25 éves a MEGOSZ

Jubileumi nagyrendezvény a Vajdahunyadvárban

Szeptember 28-án Budapesten, a Vajdahunyadvárban tartotta a Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége a jubileumi nagyrendezvényét megalakulásának 25. évfordulója alkalmából, amely egyben az idej Erdők Hete nyitóeseménye is volt.

Az ünnepi rendezvényt Nagy István agrárminiszter nyitotta meg köszöntő beszédével, melyben többek között elmondta, hogy a Vidékfejlesztési Program átalakításával az erdőt telepítő gazdák a korábbiaknál lényegesen nagyobb, 80-130 százalékkal több forrást vehetnek igénybe. Az ágazatot 12 pályázati felhívás érinti közvetlenül, ezek közül négy jelenleg is nyitott.

A programban az erdőtelepítések jövedelempótló támogatásának összegét az eddigi hektáronkénti 172 euróról 432 euróra emelték és annak időtartamát minden fafajnál egységesen 12 évre emelték. Emellett a piaci viszonyokhoz igazodva minden állomány esetében bővülnek az erdő létesítésének és ápolásának egységei is.

Ismertette, a környezeti változásokhoz igazodva a lágylombos, az akác és a nemesnyár fafajoknál egy-egy évvel nőtt a támogatott ápolási időszak hossza. A telepítési költségek támogatását is átlagosan közel 20 százalékkal megemelték, így összességében a tölgyes vagy bükkös erdő telepítésének támogatása hektáronként az eddigi 2,6 millió forintról közel 5 millió forintra

nő; egy hektár akác vagy nemesnyár támogatása hektáronként 1,2-1,3 millió forintról 2,8-2,9 millió forintra emelkedik.

Hektáronként 2800 euróval támogatják ritka elegyfajok ültetését az új erdőterületekre, hogy minél változatosabb és ellenállóbb erdők szülessenek – fűzte hozzá.

A miniszter kiemelte, hogy a szakárca törekszik az erdőtelepítések ösztönzésén túl a meglévő erdőterület megőrzésére is, ennek érdekében 2021. december 31-ig meghosszabbították az erdők szerkezetének átalakítására szolgáló pályázati lehetőséget, és további 3 milliárd forinttal emelik a keretet.

Kitért arra is, hogy az erdőterület növelésében az agrárárca fontos szövetségesei a gazdák, akik már eddig is sokat tettek, a rendszerváltás óta mintegy 200 ezer hektár új erdőt telepítettek Magyarországon.

A miniszter szavait követően Mocz András, a MEGOSZ elnöke lépett a pulpitusra, és tartotta meg ünnepi beszédét.

„Tisztelt Miniszter Úr, Tisztelt Államtitkár Úr, Tisztelt Magánerdő-tulajdonosok, Erdőgazdálkodók, Erdészeti Szolgáltatók, Kedves meghívott Vendégeink, Hölgyeim és Uraim!

Nagy tisztelettel és szeretettel köszöntök mindenkit a Magán Erdőgazdálkodók Országos Szövetségének 2019. évi nagyrendezvényén, amely egyben az Erdők Hete megnyitója is. Már harmadik éve várat választottunk jeles rendezvényünk helyszínéül. Fűzér és Egervár után idén Vajdahunyad

várat, amely otthont ad mezőgazdasági erekyeink őrzésére. Kitűnő helyszín a magyar magánerdő-gazdálkodás ünnepnapjának lebonyolítására.

Thomas Mann gondolata is alátámasztja ezt: *»A múltat ünnepelni szép dolog, ha az embernek a jelent és a jövőt illetően rendben van a szénája... Kellemes az ősökre emlékezni, ha az ember egynek tudja magát velük, és tudja magáról, hogy mindenkor az ő szellemükben cselekedett.«*

Ma azért ünneplünk, mert a MEGOSZ 25 éves lett, és ünneplünk azért is, mert a mai rendezvénnyel nyílik meg a 23. Erdők Hete rendezvénysorozat. Engedjék meg, hogy az elmúlt negyed évszázad történéseiből a jelentősebb mérföldköveket és történéseket felidézzem.

A magyar magán erdőgazdálkodás az alapok lerakásával kezdte meg a tevékenységét az 1990-es évek elején. A megalakult erdőszövetkezetek, erdőbirtokossági társulások, kft.-k és magánszemélyként erdőgazdálkodók, magukra utalva, spontán, a helyi adottságok és külső, részleges információk alapján kezdték meg gazdálkodásukat.

Gépek, telephelyek, működő tőke hiánya jellemezte az akkori helyzetet, erdészeti szaktudással és kreativitással csak az erdész szakemberek rendelkeztek, a több mint 400 000 magánerdőtulajdonos nem.

Az országban elsőként megalakuló magánerdészeti gazdaságok vezetői és tagjai felismerték, hogy a szervezett és hatékony munkához közös fellépésre,

Nagy István miniszter (AM) köszöntötte a magánerdősöket

Mocz András MEGOSZ-elnök ünnepi beszédet mondott

és az információ kölcsönös kicserélésére, gyors áramlására van szükség. Ez azt jelentette, hogy a döntéshozatali szintig el kell juttatni az információt, és a döntéshozattól vissza kell juttatni azt a gazdálkodóig.

Ennek a kapocsnak a megteremtésére 1994 őszén dr. Csötönyi József kezdeményezésére 27 alapító szervezettel megalakult jogelődünk, a Társas Erdőgazdálkodók Országos Szövetsége, és azonnal tagszervezete lett a FAGOSZ-nak is.

1996-ban elődszervezetünk elindította az öt éven keresztül működő Erdőgazda Napok rendezvénysorozatát, amely fontos találkozóhelye lett a magánerdő-gazdálkodást folytató szakemberek és tulajdonosok hazai közösségének.

Az elért sikerek ellenére a szövetség taglétszáma alig növekedett, melynek fő oka az volt, hogy az erdőtulajdonosokat a társas erdőgazdálkodás történelmi tapasztalatai elriasztották.

Az alapítók ezért döntő elhatározásra jutottak és a Társas Erdőgazdálkodók Országos Szövetsége jogutódjaként megalapították a Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetségét, a mai MEGOSZ-t, mely kompletten az összes magyar magánerdő-gazdálkodó érdekképviseletét, a magánerdő-gazdálkodás szakmai kultúrájának továbbfejlesztését tűzte ki zászlajára.

Szövetségünk 1998. november elsejétől működik a jelenlegi névvel. A fenti döntés eredményesnek bizonyult, a szervezet elfogadottsága és az erdészeti integrációs rendszer megindulása jelentősen megnövelte a MEGOSZ tagságát. Az új szövetség világos programot készített az uniós csatlakozásig terjedő idő-

szak teendőire vonatkozóan, és megtette a szükséges lépéseket a hazai és nemzetközi elfogadottság érdekében.

Ennek eredményeként a MEGOSZ megtisztelő meghívást kapott Brüsszelből, hogy az európai erdőbirtokosok szövetségének tagjává, és ezzel a magyar erdőtulajdonosok képviselőjévé váljon. Ezt a szerepet jelenleg is egyedülként a MEGOSZ tölti be.

A szövetség célja lett a gazdasági, szakmai képviselet; érdekegyeztető feladatok ellátása; a tartamos magánerdő-gazdálkodás megvalósítása; tagjai erdővagyonának megőrzése, növelése, az erdővagyon működtetésének segítése a tulajdonosok és a gazdálkodók javára. Feladata lett az erdészeti és erdőhasznosítási szakmai kultúra fejlesztése, terjesztése a magánerdőben, és a kiemelt természeti értékek megőrzése. Továbbá képviseli tagjait mindazokon a fórumokon, amelyeken az erdő, erdőtulajdonhoz kapcsolódó jogok és kötelezettségek kerülnek megtárgyalásra.

Szövetségünk véleményezi az erdőtulajdonlást és a benne folyó gazdálkodást érintő jogszabály-tervezeteket, ha szükséges és indokolt, jogszabálymódosítást kezdeményez. Együttműködik, és kapcsolatot tart fent kiemelten az erdőhöz kötődő szakmai szervezetekkel, tulajdonosi, államigazgatási és érdekképviseleti szervekkel, oktatási és kutatási intézményekkel hazai és nemzetközi szinten egyaránt, a hatékonyabb érdekképviselet ellátása érdekében.

Szövetségünk nemzetközi elismerését jelzi, hogy a CEPP, az Európai Magánerdő Tulajdonosok Szövetsége közgyűlését Budapesten rendezte meg 2004. november 6–9. között. Európa erdőgazdálkodásának 60%-át képviselő,

országos jelentőségű szervezetek elnökei látogattak el Magyarországra, és ismerték meg hazánk magánerdészeti kultúráját, gazdasági eredményeit és persze nehézségeit is.

Másik nagyon fontos feladata volt a MEGOSZ-nak, hogy a magánerdő-gazdálkodókat nemzeti, majd európai uniós forrásokhoz juttassa. Ez a munka pályázat-előkészítő munkacsoportokban folyt. Minden erdészeti jogcím meghatározásánál és ezek pályázati felhívásánál jelen voltunk.

A 2014–2020-as ciklus 106 milliárd forint forrás felhasználását tette és teszi lehetővé 12 erdészeti jogcím keretén belül. Kiemelten a legfontosabb két jogcím az erdősítés és a géptámogatás.

Az erdősítési jogcím népszerűtlensége miatt az agrártárca a felhívást módosítja, amelyben a támogatási összegek, mint ahogy azt miniszter úr is elmondta, 80–130%-kal emelkednek meg. Itt szeretném köszönetemet kifejezni dr. Nagy István miniszter úrnak, Zambó Péter és Kiss Miklós Zsolt államtitkár uraknak a pozitív változásokért. Köszönöm a jó hozzáállást és kitartó munkát az Agrárminisztérium Erdészeti Főosztályának is.

A másik kiemelt támogatási jogcím a gépbeszerzés, amelynek újbóli megnyitása lehetőséget biztosít a magyar erdőgazdálkodás technikai színvonalának felzárkóztatásához. Ez a feladat a következő ciklusba is áthúzódik, hisz az agráriumban a lemaradásunk az ég és föld között viszonylatához hasonlítható. Ide kívánczok az a gondolat, amit beszédemben immáron harmadik alkalommal teszek közzé: *„Aki gyorsan ad, az kétszer ad!”* Kérjük, hogy a pályázatok elbírálását és a kifizetéseket naprakészen kezeljék.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Szakmai tevékenységünknek meghatározó része volt az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény módosításának előkészítése. A jogszabályt, mely 2017. szeptember elsején lépett hatályba, négy társadalmi szervezet: az Országos Erdészeti Egyesület, a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara, a Pro Silva Egyesület és a Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége egyetértésben »gyúrta össze«, és fogadtatta el szakmai álláspontját, sokat segítve ezzel a törvényt alkotó szakértőket.

A törvénymódosítást megelőző egyeztetések alatt a MEGOSZ mindvégig üdvözölte a gondolatot, hogy 1945 óta ez az első olyan törekvés, ami elismeri a magántulajdont az erdőben, és megpróbálja megoldani az erdővel szemben támasztott igényeket, az erdő ökológiai szolgáltatásait, és ennek a tulajdonosra hárított kötelezettségei között feszülő ellentéteket.

Minden erdőtulajdonnal rendelkező honfitársunk tisztában van azzal, hogy az erdejének a fatermesztésen túl meghatározó szerepe van a természeti elemek, élőhelyek, fajok, életközösségek védelmében és a klímamegőrzésben. Tisztában van azzal és elfogadja, hogy ezért áldozatokat kell hoznia, ami védelmi célú tér- és időbeli korlátozásokban jelenik meg, ami számára gazdasági kiesést jelent.

Sajnálatos, hogy az európai szintű szakmai törvény még mindig kihívások elé néz, ugyanis a természetvédelmi NGO-k az Alkotmánybírósághoz fordultak azzal az indokkal, hogy a hatályos Erdőtörvény visszalépést jelent a természetvédelem területén. Szövetségünk jogi lehetőségeként, lépésként úgynevezett kértlen hozzászólást küldött az Alkotmánybíróságra.

Sok vitában érlelődött az álláspont, ami megpróbálta meghatározni, hogy az egyes erdőtulajdonnal rendelkező állampolgárnak, magánszemélynek a köz érdekében mekkora áldozatot kell elfogadnia. Mekkora aránytalanság róható ki, ami kötelezően elviselendő az erdő tulajdonlása miatt a többi állampolgárhoz képest. Fontos kérdés volt, hogy a meghatározott határ után kivethető korlátozás miatt jár-e kompenzáció és milyen mértékben. Egyetértés alakult ki már az egyeztetések elején abban, hogy szükséges megállapítani a határokat, mert ezt korábban az Erdőtörvény nem tartalmazta.

Emiatt, a szabályozási hiányosság miatt egymástól eltérő korlátozási gya-

korlat alakult ki az országban, és előfordult, ugyanarra a védendő fajra többszörös, akár négy-hússzoros területen korlátozták az erdőgazdálkodást. Ezért lett megfogalmazva az Erdőtörvényben az alapkörlátozás úgy időben, mint térben, amit a tulajdonosnak viselnie kell, és az ezt meghaladó korlátozást – felső határ megállapítása nélkül – a tulajdonossal történő meg egyezés után lehet bevezetni. A törvénymódosítás az eddigi tényeket nem közlő, kirovó gyakorlatot igyekszik kommunikációra épülő felelős magatartásra változtatni, valamint a természetvédelmi célú korlátozásokkal szemben kompenzációs kifizetést tesz lehetővé.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Tehát eljutottunk napjainkig, de korántsem értünk munkánk végéhez. Thomas Mann szerint a jövőt illetően is rendben kell lenni a szénánknak. A szövetségre újabb feladatok várnak. Újra megszólítjuk a nem működő magánerdő-tulajdonosi kört. Szeretnénk elérni az elkövetkezendő években, hogy az európai átlagnak megfelelő szintre, 10% alá szorítsuk vissza az országban található gazdálkodás alá nem vont területeket.

Az európai forrásokon felül be kell vezetni nemzeti forrásból a szakirányítási támogatást, mellyel elkerülhető lesz a megbízásos szerződések lejáratát követően a rendezetlenség növekedése, esély lehet az inaktív területek 200 000 hektárról 100 000 hektárra történő visszaszorítására. Kérem a szakértői vezetését, hogy kiemelt figyelemmel kísérje a 2020 májusában lejárató megbízási szerződések megújításának folya-

matát. A szabályozó rendelet hiánya és a rendelkezésre álló idő rövidsége miatt kérjük a magánerdő működőképességének megtartása érdekében a segítségüket.

Az erdő törvényben meghatározott határidőt módosítani kell annak érdekében, hogy a mai kezelési szerződésekből a leendő újakra történő átszerződéshez elegendő időt engedve megjelenjen a szükséges, szabályozó miniszteri rendelet.

Fontos feladatunk a támogatási ciklusban már felhasznált jogcímelek feltöltése, újra megnyitása, ami folyamatosná tudja tenni a már elindított folyamatokat, ilyen például az EKV forrásfeltöltése.

Részt kívánunk venni a következő európai támogatási ciklus jogcímeinek előkészítésében és a források észszerű, a magyar magánerdőket megillető felhasználásában.

A fa nem kockázatos termék, így célszerű lenne az EKÁER listáról lekerülnie. A szürke gazdálkodás hófehér lett, így a tűzifa áfájának 5%-ra történő csökkentése sem jelenthet kockázatot.

Köszöntőmben külön szólítottam meg az erdészeti szolgáltatókat, akik jelen pillanatban nem tartoznak sehová, nem kíséri figyelemmel senki sem a boldogulásukat, pedig nélkülük a magyar erdők bajba kerülhetnének. Úgy érzem szövetségünk feladata az ő érdekképviseletük is. Rájuk gondolva már tettünk lépéseket korábban is, gondoljanak csak arra, hogy géptámogatásban már részesülhetnek az erdészeti szolgáltatók is.

A MEGOSZ mint rövidített név megmarad, de újabb tartalommal bővíthet. Amennyiben az erdészeti szolgáltatók

elfogadják szövetségünket, úgy a jövőben tervezett teljes nevünk *Magán Erdőtulajdonosok, Gazdálkodók és Erdőgazdálkodási Szolgáltatók Országos Szövetsége* lesz. Ez a folyamat taglétszámunk növekedését eredményezheti, ugyanakkor kérek minden résztvevőt, hogy szólítsa meg tulajdonostársát, szomszédját, az erdőhöz valamilyen szinten kötődő barátját, hogy álljon sorainkba. Nem vagyunk kevesen, de elegenden sem, akik a magyar erdők, különösen a magánerdők ügyét szolgálják.

Ezen gondolatok jegyében köszönöm meg mindnyájuknak, hogy elfogadták meghívásunkat és az ünnep részesei lettek.

Köszönöm megtisztelő figyelmüket! Jó szerencsét, üdv az erdészeknek!"

A MEGOSZ elnökeknek ünnepi beszédét követően *Zambó Péter* földügyekért felelős államtitkár ünnepélyesen megnyitotta a *23. Erdők Hetét*, amelynek programjai országszerte arról szóltak, miként szolgálja az erdők fenntartása és területük növelése a klímaváltozás hatásainak csökkentését. Az erdészek mintegy 100 programmal, többek között vezetett túrákkal, erdei kisasúti programokkal várták az érdeklődőket. Mindezek mellett készültek még éjszakai csillaglessel, valamint a minisztériumban a fásítások európai helyzetéről szóló nemzetközi tudományos konferenciával is.

A találkozón átadták a MEGOSZ szakmai kitüntetéseit is. Hárman részesültek *Rimler Pál-díjban* a magánerdőgazdálkodásban végzett kiemelkedő tevékenységükért, a *MEGOSZ emlékérmét* szintén hárman vehették át Nagy István agrárminisztertől, *Zambó Péter*

Zambó Péter államtitkár megnyitotta az idei Erdők Hetét

Rimler Pál-díjazottak

MEGOSZ emlékérem díjazottak

államtitkártól és *Mocz András*tól, a MEGOSZ elnökétől.

Rimler Pál-díjban részesült: *prof. dr. Lett Béla* a SOE EMK Erdővagyon-gazdálkodási Intézet professor emeritusa, *Sándor Endre* zempléni erdőgazdálkodó, erdőbirtokossági társulati elnök, *Kovácsvágás* polgármestere és *Virág István* kiskunsági erdésztechnikus, erdőgazdálkodó, szakirányító.

MEGOSZ emlékérmét kapott: *Tiszperger Jenő* családi erdőgazdálkodó, erdőtelepítő, *Szalai Károly* okl. erdőmérnök, korábban az FVM és az FM erdészeti referense, a NAK vezető erdészeti szakértője és *Mészáros Gergely* okl. erdőmérnök, erdőgazdálkodó, erdészeti vállalkozás ügyvezetője, a Nemzeti Agrárszaktanácsadási, Képzési és Vidékfejlesztési Intézet szaktanácsadója.

A rendezvény programja a délután folyamán szakmai konferenciával folytatódott, melynek kezdetekor *Győrffy*

Balázs, a NAK elnöke és *Jakab István*, az Országgyűlés alelnöke, a MAGOSZ elnöke mondott köszöntőt.

A konferencián *dr. Andréka Tamás*, az AM Jogalkotási Főosztály főosztályvezetője az erdőtörvényt követő szabályozási feladatokat ismertette, míg *Ambrus Gergely*, a Vidékfejlesztési Államtitkárság (AM) erdészeti referense az erdőtelepítések, fásítások támogatási lehetőségeinek várható alakulását mutatta be. *Lomniczi Gergely*, a Földügyekért Felelős Államtitkárság politikai főtanácsadója (AM) a magyar erdők és erdőgazdálkodás megítélése a lakosság körében közvéleménykutatás eredményeit elemezte, majd az előadások zárásaként *dr. Bolla Bence*, a NAIK ERTI tudományos főmunkatársa az erdőtelepítések, fásítások hatásai a termőterületek vízgazdálkodási viszonyaira szakmai témát járta körül.

Szerkesztette és fotók: **Nagy László**
Forrás: **MEGOSZ, AM, OEE**

Erdélyi testvériskolákban jártak az ásoththalmi tanárok

Az ásoththalmi Bedő Albert Erdészeti Szakgimnázium és Szakközépiskola vezetőse két évtizede baráti kapcsolatokat ápol a temesvári és a görgény-szentimrei testvériskolákkal. Az elmúlt év őszén mindkét iskola vezetőse megtisztelte a 135 éves jubileumi ünnepeinket. Idén egyrészt a tavalyi látogatást szerettük volna viszonozni, másrészt sok új kolléga még nem járt ezekben az intézményekben, ezért az iskola vezetése, kiegészülve a tanári kar egy kis csoportjával, július 13. és 17. között ellátogatott Erdélybe.

Programunk keretében először a temesvári iskolát látogattuk meg, ahová az indulásunk után pár órával már meg is érkeztünk. Az intézményben jelenleg az erdészeti oktatás mellett mezőgazdasági szakképzés is zajlik, miután összevontak két iskolát.

Csoportunkat *Király Árpád* erdőmérnök tanár várta. Először megtekintettük a főépületet. Különösen felkeltette az érdeklődésünket az új típusú, virtuális könyvtár. A hatalmas falon, poszterként egy könyvtár részlete látható, ahol mindegyik könyvnek megtalálható a QR-kódja. Ez alapján a fenti könyvek, többnyire a kötelező olvasmányok digitálisan letölthetők.

Megtekintettük a korábban még soha nem látott alagsort, ahol az összevonás miatt tantermetek alakítottak ki. Megtudtuk, hogy az iskolába mintegy 300 tanuló jár, de mivel a döntő többség környékbeli, így csupán 10 százaléuk kollégista. Az iskolában találkoztunk tanulókkal is, akik a nyári gyakorlatukon vettek részt.

A főépület után egy kis sétát tettünk az iskola parkjában, illetve megtekintettük az iskola pompás gerincesállatgyűjteményét. Közben megérkezett az igazgató, *Sancira Gheorghe Ioan* is, aki meghívta csoportunkat egy tízórára. A szívélyes fogadtatás után elbúcsúztunk vendéglátóinktól és indultunk tovább.

Görgényszentimrén, a késő esti érkezés ellenére *Mandru Marcel* iskolaigazgató és *Kraft Erzsébet* gazdasági vezető fogadott bennünket, majd elfoglaltuk szállásunkat az iskola kollégiumában. A következő nap, vasárnap házigazdáinkkal ellátogattunk a Gyilkos-tóhoz, majd megcsodáltuk a Békás-szoros ha-

talmas, meredek sziklafalait. Este az iskoláinkban folyó oktatásról beszélgettünk. A beszélgetések során megtudtuk, hogy a görgényi iskola ősi épülete, ahonnan korábban ki kellett költözniük, az egykori Rákóczi–Bornemisza-kastély felújítása évek óta áll, a jövője pedig meglehetősen bizonytalan.

Hétfőn reggel indultunk tovább, Sep-siköröspatakra. Ha ezen a vidéken járunk, iskolánk tantestülete mindig meglátogatja a székely származású *Bedő Albert*, iskolaalapító névadónk emlékhelyeit. Itt szeretettel várt bennünket *Kiss György Sándor* polgármester, és *Tordai Ernő* unitárius lelkész. Felkerestük Bedő

Albert szülőházát, ahol megkoszorúztuk az épület falán található emléktáblát. Majd átmentünk a szomszédos Kálnokra, ahol felkerestük Bedő Albert sírját, elhelyeztük rajta az emlékezés koszorúját. Ezt követően előbb a helyi unitárius, majd a csodálatosan felújított református templomot tekintettük meg, ahol *Tóth Anna* református lelkész kalauzolt bennünket. Közben a Kálnok főterén található, isko-

lánk alapítványa által 2007-ben készített Bedő-szobrot is megcsodáltuk, és elhelyeztük posztamensén a koszorúnkat. Látogatásunk végén Kálnok település református közössége vendégelt meg bennünket. Késő délután indultunk csíkszeredai szálláshelyünkre.

Kedden reggeli után meglátogattuk az egyetlen erdélyi, magyar nyelven oktató erdészeti iskolát, a csíkszeredai Venczel József Szakközépiskolát. Megérkezésünket követően átadtuk ajándékainkat, elsőként a *Gáborecz István* faragó művész által motorfűrészsel készített medveszobrot, illetve a hazai erdészeti szakképzés tankönyveiből

összeállított csomagot, amelyeket az iskola tanári kara nagy örömmel fogadott.

Házigazdáink, *Bálint Gabriella* igazgató és kollégái végigkísértek az iskolában. Megtudtuk, hogy több mint 500 tanuló oktatnak az intézményben, ahol sokféle képzés zajlik, többek között élelmiszeripari, erdészeti és faipari képzés is. Az iskola megtekintése után ellátogattunk Csíksomlyóra, ahol felsétáltunk a Kissomlyó-hegy és a Nagysomlyó-hegy közötti nyeregbe, ahol a híres csíksomlyói búcsú szabadtéri szentmiséjét rendezik. A csíksomlyói búcsú a székelyek középkori eredetű fogadalmi zárandoklata, amely 1990-től az összmagyarág legjelentősebb keresztény eseményévé vált. Ezt követően megcsodáltuk Csíksomlyó kegytemplomát is. Délután házigazdáinkkal együtt felkerestük az Ezeréves határt, ahol *Forró Albert* történelem szakos kollégától rengeteg érdekes információt tudhattunk meg.

Hazafelé megálltunk Parajdon a sóbányánál, majd Korondon is. Élményekben gazdagon, feltöltődve értünk haza.

Andrés Pál okl. erdőmérnök

Kaán Károly Verseny huszonhetedszer

Mezőtúri központtal 1993 óta a 11–12 éves diákok körében országos szintű szervezet jött létre, a Kaán Károly Országos Természet- és Környezetismereti Verseny, amely 20 alközponttal működik. Napjainkig közel 250 000 gyerek vett részt a 3 szintű versenyen. Kiemelt volt az 5., 10., 20. és a 25. évforduló, amelyen Kaán Károly-emlékoszlopot, Kaán Károly-mellszobrot, -emlékparkot és -emléktáblát avattak. A hosszú évek óta végzett tehetséggondozás, tanulmányi versenyek szervezése, a határon túli iskolákkal kiépített kapcsolatrendszer, a civilszervezetekkel vállalt együttműködés példaértékű.

Az általuk indított tehetséggondozás terepet biztosít az eredményekhez vezető utak sokféleségének elfogadásához, a hagyományos oktatási formák gazdagításához és a környezeti nevelés népszerűsítéséhez.

A Kaán Károly Verseny célját az induláskor így fogalmazták meg: a különböző iskolatípusban tanuló 11–12 éves diákoknak lehetőséget biztosítani a környezetük önálló megfigyelésére, kutatómódszerek alkalmazására, egy-egy önálló vizsgálati feladat elvégzésére.

Nyomon követi a Kaán Károly Országos Természet- és Környezetismereti Verseny döntőjén részt vevő tanulók életútját a Herman Ottó és a Kitaiabel Pál Verseny vonatkozásában. Visszahívja őket a verseny megnyitójára előadónak.

A XXVII. Kaán Károly Országos Természet- és Környezetismereti Verseny házi fordulóján 7656 tanuló vett részt. 2019. április 26-án egy időben 896 fő 5. és 6. osztályos tanuló versenyzett az ország 19 megyéjében és Budapesten, közel 400 felkészítő tanár segítségével. Budapesten kerületenként 3-3, összesen 113 tanuló versenyzett.

Közülük megyei és fővárosi győztesekként 25 tanuló 2019. május 24-25-26-án Mezőtúron mérte össze tudását.

Az ünnepélyes megnyitót részvételével megtisztelte *Andrésiné dr. Ambrus Ildikó*, az Országos Erdészeti Egyesület alelnöke, *Puskás Lajos*, az OEE Erdészeti Erdei Iskolák korábbi szakosztályelnöke, *Halácsy Ágnes*, az Emberi Erőforrások Minisztériuma, Oktatásért Felelős Államtitkárság képviselője, *Herczeg Zsolt* Mezőtúr város polgármestere.

A rendező iskola fenntartója részéről nagytiszteletű *Mibalina László* igei köszöntésével nyílt meg a XXVII. Kaán Károly Verseny. Ezt követően *Égerné Tamás Annamária*, a Mezőtúri Református Kollégium főigazgatója köszöntötte a verseny résztvevőit.

Az ünnepélyes megnyitó után az iskola udvarán található Kaán Károly-emlékparkban koszorúzásra került sor. Az elmúlt időben 26, a győztesek nevével ellátott levéllel gyarapodott a szobor.

Az emlékkeremben a 27 év Aranykönyveit, fotóalbumait, pótlóit, tanári segédanyagait, okleveleit tekinthették meg a résztvevők, amely minden évben kiadásra kerül.

2019. május 24-én 15.00 órától a kiselőadások bemutatására került sor a Református Kollégium dísztermében, amelyek magas színvonala a zsűrit nehéz döntési helyzetbe hozta.

A kiselőadásokat követően a Mezőtúri Református Kollégium diákjai színvonalas műsort adtak a versenyzők és felkészítő tanáraik tiszteletére a Református Kollégium dísztermében.

A terepgyakorlati nap 2019. május 25-én Kaán Károly-emlékfa ültetésével kezdődött a Belvárosi Református Nagytemplom kertjében. Az év fájának, a sajmeggynek elültetésére került sor. A NEFAG Zrt.

Erdészeti Erdei Iskola vezetője, *Csikós Eszter* segítségével ismerkedhettek az erdész munkájával. *Dr. Tóth Albert* prof. emeritus bemutatta a Fegyverneki kunhalmot, majd a tiszaföldvári Tiszazugi Földrajzi Múzeumot. Gyakorlatban is bemutatathatták tudásukat a versenyzők a terepgyakorlati feladatok megoldásával.

2019. május 26-án az elméleti fordulóra került sor. Időközben a felkészítő tanárok megismerték a versenynek otthont adó történelmi emlékhelyet. Ezt követően *Bódis Bertalan* „*Digitális tananyagok, eszközök alkalmazása a természetismeret oktatásában*” címmel tartott előadást a felkészítő tanárok részére.

A XXVII. versenyév alkalmából emlékérmek átadására is sor került, többek között *André Zoltán*, a NEFAG Zrt. szolnoki erdészetének vezetője kapott elismerést. Az ünnepélyes díjkiosztáson a tanulók számos ajándékot kaptak, a szponzorok és támogatók jóvoltából. Az első három helyezett tanuló és felkészítő tanára Kaán Károly-emlékérmeket kapott, melyet *Győrfi Sándor* Kossuth-díjas szobrászművész készített.

Minden tanuló ajándékosomaggal térhetett haza, a *TermészetBúvár*, az *Erdészeti Lapok* és a *Mi Erdőnk* kiadványait is magukkal vihették, valamint *Gonda István*, a népművészet mestere kerámia emléklapoktjé. A húsz visszatérő tanár, akik 2-17 alkalommal vettek részt a mezőtúri országos döntőn, emléklapot, emléklapoktjé és könyvjutalmat kaptak.

Az országos természetismereti versenyen részt vevő tanulók a NEFAG Zrt. Erdészeti Erdei Iskolájában, Szolnokon, kedvezményes táborozásra kaptak lehetőséget, valamint az *Andromeda Travel Utazási Iroda* jóvoltából görögországi utazási lehetőségeket és utazási utalványokat nyertek.

A verseny rendezői megköszönték az *Emberi Erőforrás Minisztériumának*, az *Agrárminisztériumnak*, a *Herman Ottó Intézetnek*, a *Nemzeti Tehetség Programnak*, az *Országos Erdészeti Egyesületeknek*, *Mezőtúr Város Önkormányzatának*, a *Mezőtúri Református Egyházközségnek* és a *Mezőtúri Református Kollégiumnak*, a *Mecsekerdő Zrt.-nek*, a *Kiskunsági Nemzeti Parkért Alapítványnak*, *NEFAG Zrt.-nek*, *Máté Bence természetfotósnak*, *hazánk nemzeti parkjainak*, valamint *magánszemélyeknek* a versenyhez nyújtott segítségét.

Dr. Krizsán Józsefné
a versenybizottság titkára

A sajmeggy rovarvilága

Dr. Tuba Katalin – egyetemi docens
SoE, Erdőművelési és Erdővédelmi Intézet

Mint a sajmeggy kórokozójáról készített cikkben már említettem: „A sajmeggy (*Prunus* vagy *Cerasus mahaleb* L.) fatermesztési szempontból nem tartozik a jelentős fafajaink közé, de az erdők ökológiáját tekintve szerepe egyáltalán nem elhanyagolható.” Kártevőinek ismertetésekor, a kórokozókhoz hasonlóan, a kertészeti növényvédelmében jelzett, illetve a faunisztikai munkákban felbukkanó fajokat tudom bemutatni.

A cseresznyék és meggyek rokonsági körébe tartozó fajokon szép számmal fordulnak elő herbivor és xilofág fajok. E fajok önmagukban azonban nem jelentenek komoly veszélyt, de együttesen, a sajmeggyegyedekre gyakorolt hatásaitak mégsem hagyhatjuk figyelmen kívül. A sajmeggyet károsító fajok ökológiai vonatkozásaik, a magasabb fajszám miatt akár pozitív megítélést is kaphatnak. Lássuk ezeket a fajokat!

Az *Anthonomus humeralis* ormányosbogár a sajmeggy virágbimbójában fejlődik. Lárvája a virág generatív részeivel táplálkozik, és az álcák bábozódása is a bimbóban megy végbe. Tevékenysége következtében a bimbók torzulnak, nem nyílnak ki, majd leszáradnak.

Rokona, az *Anthonomus rectirostris* nőténye a tojásait mélyen, a magig besüllyeszti a fiatal terméskezdeményekbe. Az álcák a mag anyagával táplálkoznak. A kukac típusú lárva, mielőtt bebábozódna, a magban elkészíti a nemző számára a kibújási nyílást. Mindkét ormányosfaj széles körben elterjedt és közönséges Európában. Évi egy nemzedékük fejlődik. Az imágók telelnek át, kövek alatt vagy a mohatakaróban, majd kora tavasszal megjelennek és elhelyezik tojásaikat. Monofág fajok, csak a *Prunus*, esetleg *Cerasus* fajok terméseit, illetve virágait károsítják.

Érdekes, de nem egyedülálló a gubacsszúnyogok körében, hogy nőtényeik csak olyan termésekbe rakják tojásaikat, ahol már más károsítók,

leginkább ormányosok, bejutottak a termésbe és aprócska lyukat hagytak rajta. Így kerül a sajmeggyek termésébe a *Lasioptera cerasiphera* gubacsszúnyog is, mint másodlagos károsító.

A virágrügyekben a *Contarinia pruniflorum* gubacsszúnyog több lárvája is növekedhet egyszerre. Talajban bábozódó, monofág faj. Károsításának hatására a zárt virágrügyek megnagyobbodnak.

A meggyvirágmoly (*Argyresthia pruniella*) Európában általánosan elterjedt, évi egynemzedékes faj. Nem csupán meggyeken, cseresznyéken, de berkenyéken, galagonyán, körtén és őszibarack rügyeiben is ki tud fejlődni. A nőtény a petéket kéregpedésekbe, a rügyek tövébe helyezi el egyesével vagy két-három petét tartalmazó csomókba. A peték telelnek át. A hernyók korán tavasszal, március–április folyamán kelnek ki és berágják magukat a rügyekbe. Valójában virágrügyet keresnek, ahol előbb a generatív részeket fogyasztják el, majd a terméskezdeményeket. Egy lárva fejlődése során akár 6 rügyet is tönkretelhet. Májusban a talajban bábozódnak. Az új nemzedék június–júliusban jelenik meg. Alkonyatkor repül, napközben az ágakon fejjel lefelé lógva figyelhetők meg.

A sajmeggy gyümölcsseit károsíthatja az európai cseresznyeléggy (*Rhagoletis cerasi*) lárvája is. A nőtény gyümölcslegyek a termésekbe egyesével,

peterakást gátló feromon kíséretében helyezik el tojásaikat. A lárvák a termés húsát fogyasztják és mintegy 14 napos fejlődést követően a talajba vonulnak bábozódnak, ahonnan az imágók csak a következő évben késő tavasszal bújnak elő. A termések fertőzöttségének mértéke nagyban függ a növény és a kártevő fenológiájának összehangoltságától, amelyet az időjárási tényezők nagyban befolyásolnak.

A délkelet-ázsiai származású pettyesszárnyú muslica (*Drosophila suzukii*) polifág faj, számos termesztett és vadon termő gyümölcsben kifejlődik. A cseresznye- és meggyfajokon mind elsődleges, mind másodlagos károsítóként felléphet. Elsődleges károsítóként a nőtények fűrészes tojócsövével a vékony héjú egészséges, érésben lévő gyümölcsökbe helyezik tojásaikat. Másodlagos károsítóként más muslicafajokhoz hasonlóan sérült, romlásnak indult gyümölcsökbe petéznek. A gyümölcsökben táplálkozó lárva kártételét a tojásrakás során a gyümölcsbe jutó élesztőgombák és baktériumok is fokozzák. Az élesztőgombák egyben fontos táplálékforrásai is a muslicalárváknak. Jelentősebb kártételére sajmeggyben talán azért nem kell számítanunk, mert a sajmeggy érésére populációja még nem tud olyan nagy mértékben felszaporodni.

A sajmeggy lombozatán kora tavasztól kezdve számos bagolylepke, ara-

A Myzus lythri károsítása következtében fonák felé besodródott levelek

A Recurvaria nanella ürülékmentes aknája

szoló lepke, szövőlepke, sodrómoly hernyója, levéldarazsak álhernyói és lombormányosok táplálkoznak. A védett kardos lepke (*Iphiclidés podalirius*) is szívesen fogyasztja leveleit.

Az elsősorban kökényen előforduló *Eriophyes homophyllus* és *E. prunispinosae* gubacsatka a sajmeggyen is megjelenik. A tünetek alapján a két faj különbsége leginkább úgy adható meg, hogy az *E. homophyllus* a levél ere mellett képezi gömbölyded, szőrös gubacsait, melyek a levél fonákán apró lyukkal nyílnak, míg az *E. prunispinosae* a főeren túl a mellékereken és a levélszéleken is képez kissé elliptikus, szőrös, fonákon nyíló gubacsokat. Az *E. similis* is levélgubacsokat okoz, de ezek a gubacsok a levél széléhez közelebb keletkeznek, esetleg mellékerekhez kötődtek és nem szőrösök, talán valamivel kisebbek is.

A *Dasineura tortrix* gubacsszúnyog sodratszerű elváltozásokat okoz a *Prunusok* és *Cerasusok* levelén. Egy-egy ilyen sodratban több nyű is fejlődik. A károsított levelek némileg megvastagodnak, porcossá, törékennyé válnak. A lárva bábozódni a talajba vonul. Évi egynemzedékes faj.

A levéltetvek jelentősebb károsításánál számolnunk kell a levelek különböző mértékű besodródásával, torzulásával. A sajmeggy a levéltetvek szempontjából az elsődleges tápnövény szerepét töltheti be, ahol az ivaros alakok ősszel párosodnak és az ivaros tojásaik a rügyek tövében áttelelnek. A sajmeggyen számos levéltetűfaj előfordul, így a közönséges, szinte polifág jellegű fekete cseresznye-levéltetű (*Myzus cerasi*). A levéltetvek kö-

zül a sajmeggyet elsősorban a *Myzus lythri* károsítja. Egyedei a csúcsi leveleken alakítják ki zsúfolt telepeiket. Szívogatásuk következtében a levelek felhólyagosodnak, a fonák felé besodródznak.

Május vége felé a sajmeggy felszabaddul ennek a fajnak a károsítása alól, hiszen a tetű egyedei a füzényekre (*Lytbrum* spp.) vándorolnak és a nyár folyamán ott táplálkoznak. Érdekes, hogy ennél a levéltetűfajnál a sajmeggyen nem figyeltek meg hangyalátogatottságot, míg a füzényeken igen. Szárnyas egyedei ősszel térnek vissza a sajmeggyre, ahol a rügyek tövében tojás alakban telelnek át. Tünetei a sajmeggyen hasonlóságot mutatnak a *Taphrina minor* gombafaj által okozott tünetekkel. Az elkülönítésnél a levéltetveket magukat vagy ezek hiányában a gomba deres jellegű exoaszksz bevonatát kell keresni.

A *Rhopalosiphum padi* levéltetű szintén gyakran megtalálható a sajmeggy levelein a tavaszi időszakban. Nyáron ez a faj egyszikű növényeken táplálkozik, például perjeféléken, kalászos gabonán és kukoricán. A kártétel következtében a sajmeggy levelei tengelyirányban a fonák felé besodród-

A hangyalátogatott *Roepkea marchali* levéltetűfajnak szintén elsődleges tápnövénye a sajmeggy.

A *Phorodon humuli* levéltetű tojás alakban telel a *Prunusok* rügyeinek tövében, így a tavaszi időszakban gyakran előfordul a sajmeggyen, nyár elején azonban a komlóra migrál. Mindkét tápnövényén vektorszeret is betölt a vírusok terjesztésében. Károsítása nyomán a levelek torzulnak, kanalasodnak, hólyagosodnak.

Az *Ectoedemia mahalebella* törpemoly monofág, legfőképpen a sajmeggyet kedvelő, egynemzedékes aknázófaj. Tojásait a levél fonákára helyezi. Többnyire a levél szélén és csak ritkán a levél középső részén, de akkor erek közelében, készíti el aknáját, a június végétől október közepéig terjedő időszakban. Az akna kígyóaknaként indul, majd kerekded, foltaknává szélesedik, amiben a rágcsálék és az ürülék az akna közepén helyezkedik el. Az *E. atricollis* molylepke szintén a levelek fonákára helyezi tojásait. Aknaképzése csaknem egy hónappal később kezdődik, mint az *E. mahalebella* esetében. A kikelő lárvák a levél színén először kígyóaknát készítenek több hurokkal, melyet szabálytalan foltaknává szélesítenek ki. A lárva az aknában bábozódik be. Polifág faj.

A *Lyonetia clerkella* polifág aknázó molylepke faj, de aknáit leginkább gyümölcsfák levelein készíti el. Kígyóaknája az elejétől a végéig szélesedik és önmagát is keresztezheti. Az ürülék az akna középvonalában helyezkedik el. Általában a levél felszínén kifeszített kokonban bábozódik. Rokona, a szintén polifág *L. prunifoliella* a legfia-

A Phyllonorycter cerasicolella aknája a levél színén

talabb leveleket aknázza. Az aknája ugyanúgy, mint az előző fajnál kígyóaknaként indul, de rövid időn belül kiszélesedik. Többnyire a levél fonákán szótt kokonban bábozódik.

A *Recurvaria nanella* sarlós ajkú molyféle fiatal lárvái az őszi időszakban (augusztus és október folyamán) készítik el aknáikat a leveleken. A lárvák rövid téli nyugalom után a rügyekben a fiatal levelek között fejlődnek. Aknáiból a rágcsálékot és az ürüléket apró nyílásokon keresztül eltávolítja.

A *Phyllonorycter cerasicolella* moly monofág, évi 2-3 nemzedékes faj, mely a levél fonákán általában két mellékér között alakítja ki foltaknáját. A lehullott levelekben a lárvá telet, és csak tavasszal bábozódik be.

Az oligofág *Stigmella plagicolella* törpemoly a nyár második felében júliustól, októberig él a levélaknáiban. A tojásait a levélfonákra helyezi, ahol az akna kígyóaknaként indul, majd a lárvá első vedlése után a levél színén folytatja az aknázást foltaknává szélesítve járatát. Az aknán kívül bábozódó faj.

A sajmeggyen ezen túl még számos polifág aknázófaj is előfordul.

Az *Yponomeuta padella* és a *Y. evonymellus* olyan pókhálós molyfajok, melyek a cseresznyéken és a meggyeken egyaránt előfordulnak Európában. Nyári hernyófészkekkel kísért rágásaikat időről időre a sajmeggyeken is meg lehet figyelni, de károsításuk nem szokott elhatalmasodni ezen a fajon.

Az *Yponomeuta mahalebella* hernyója szigorúan monofág, azaz csak a sajmeggy leveleit, fiatal kergét és a rü-

A *Stigmella plagicolella* aknája

gyeit fogyasztja. Ennek a Közép-Európában nem honos, Európában is ritka fajnak, a károsítását Magyarországon még nem tapasztaltuk. Megjelenésére annyiban számíthatunk, hogy Olaszországban és Ukrajnában nagyobb területeken is jelzik a faj előfordulását. Egynemzedékes, július–augusztus folyamán repül, párosodás után a nőstények tojásait 80–100 db-os csomókba, tetőcserép-szerűen helyezik el a kergén és ragacsos anyaggal vonják be. A lárvák még a tél folyamán kifejlődnek, de hibernált állapotban maradnak márciusig, áprilisig. Ekkor szétszédnek és rövid ideig a rügyekben vagy a levelekben aknáznak. A második lárvastádiumtól kezdve tudnak szövédéket készíteni. Ekkortól kezdve egyre több hernyó gyűlik össze és egyre nagyobb fészkeket készítenek és a

szövédék védelmében tetemes levélmennyiséget fogyasztanak el, akár teljes ágakat is lecsupaszítva. Körülbelül héthetes táplálkozás után július folyamán bábozódnak be. Bábjaik függőlegesen lógnak a szövédékben.

A sajmeggy hajtásain, ágain több polifág pajzstetűfaj is megtelepedhet, különösen kedvezőtlen élőhelyeken, így például a kaliforniai pajzstetű (*Quadraspidiotus perniciosus*) vagy a közönséges teknős pajzstetű (*Parthenolecanium corni*).

Legyengült fákön a kis és a nagy kéregszű (*Scolytus mali* és *S. rugulosus*) szaporodhat el. Az ilyen fák növekedésükben visszamaradnak vagy a körülményektől függően rövid időn belül elpusztulnak.

Idős, főleg sérült sajmeggy fák törzsében megtalálhatjuk a nagy farontólepke (*Cossus cossus*) hernyóját.

A kéregmoly (*Enarmonia formosana*) egymást követő nemzedékének zavartalan fejlődése a kéreg alatt olyan mértékű károsodást idézhet elő, ami a sajmeggy részleges vagy teljes pusztulásához vezethet.

A törzsben, vastagabb ágokban kifejlődhetnek még polifág cincérfajok is, így például a létracincér (*Saperda scalaris*).

Láthatjuk, hogy a sajmeggy specialitái ritkább, bár nem védett fajok, míg a polifág fajok ismertebbek, egyben gyakoribbak is. 🌿

A *Phyllonorycter cerasicolella* aknája a levél fonákán

**Hirdessen az
Erdészeti Lapokban!**

A sajmeggy erdőművelési tulajdonságai

Dr. Frank Norbert – egyetemi docens, SoE EMK Erdőművelési és Erdővédelmi Intézet

A sajmeggy bőséges virágzatával, termésével, dekoratív megjelenésével nemcsak a száraz, sekély termőrétegű termőhelyek, de az erdőn kívüli fásítások egyre ritkábban megcsodálható fafaja. A melegkedvelő, szárazságrezisztens, fényigényes és általában cserjeméretű faj rövid életű.

A sajmeggy természetes elfordulásának súlypontja Dél-Európa; az Atlanti-óceántól a Kaukázuson keresztül egészen Turkesztánig megtalálható. A Duna-medence területén 740 m-ig, míg a Kaukázusban 1800 m tengerszint feletti magasság hatol fel.

A sajmeggy megfelelő fejlődéséhez, növekedéséhez mintegy 500–600 mm évi csapadékmennyiség szükséges. Mivel a faj kompetíciós képessége csekély, ezért jó termőhelyeken nem tudja felvenni a versenyt az itt tenyésző egyéb fás szárú növényekkel, így ezen termőhelyekről gyorsan kiszorul. A sajmeggy túlnyomó részben meszes talajokon található; előfordulása zárt erdőállományokban elenyésző.

A sajmeggy időjárásától függően április közepétől május közepéig virágzik; rovarbeporzású. Termése júliusban érik, mely kezdetben piros majd teljesen érett állapotban fekete, kesernyészű.

Kedvező termőhelyi körülmények között már 8–10 éves korától kezd teremni, amely néhány év elteltével „beáll”, és attól kezdődően rendszeresen hoz bőséges magtermést.

Csírázása epigei; magról jól újul, de töről is jól sarjadzik. Magassága ritkán haladja meg az 5-6 m és a 30 cm mellmagassági átmérőt. A sajmeggy törzse erősen elágazó, koronája széles, ágrendszere ritka.

Mivel a sajmeggy erősen fényigényes faj, ezért a természetes felújulásához, felújításához feltétlenül fényre van szükség.

Fája kemény, csekély fatérfogata, kedvezőtlen alaki tulajdonságai miatt erdőgazdálkodási jelentősége elenyésző. Egykoron sarjerdőként kezelt területeken a 2-3 éves tősarjakból sétapálcát készítettek; fájából ezenkívül pipaszár, cigarettaszipka, tubákszelence készíthető, illetve fája fafaragványok és esztergályosművek alapanyaga. (A sajmeggy egyéb elnevezései: pipaszármeggy, törökmeggy, szagos meggy.) E termékekhez szükséges alapanyag előállítása céljából sajmeggytelepeket (Esztergom, Fegyvernek, Savanyúkút) létesítettek.

Bőséges virágzása miatt a méhek számára kedvező nektárforrás, az olajtartalmú termése kiváló táplálék a madaraknak és a rágcsálóknak; a terméből pálinkát vagy likőralapanyagot készítenek.

A sajmeggy csemetetermeléséhez a magját terméshéjból gyűjtés után ki kell mosni, majd az őszi vetésig tárolni vagy rétegelni szükséges. A rétegelést hűvös helyen (5–8 °C), decemberben végezzük, időtartama: 80–100 nap. A vetési mélység 3–3,5 cm. Kedvező csemetetermelési körülmények között akár egy év alatt is kiültethető cseme-

tét lehet termelni. A sajmeggy magoncai a cseresznye- és meggyfajták alanyául szolgálnak. Vegetatív szaporítása esetén a hajtásdugványokat júniusban kell szedni, erős, csaknem beérett hajtásokból.

A sajmeggynek különösen védődőkben, meszes talajú területek rekultivációjában van/lenne nagy jelentősége, ahol a messze hatoló gyökérzetével megköti a talajt, és ezáltal csökkenti az erózió káros hatását. (A Duna–Tisza közti meszes homoktalajok fásításánál nem vált be, meszes meddőhányók rekultivációjára alkalmas.) Jó visszaszerzőképessége miatt kiválóan alkalmas sövények kialakítására.

Fotók: **Korda Márton,**
dr. Hrotkó Károly

Prunus Mahaleb L. 1087.

Egyesületünk mélyen gyökerező hagyományt kíván teremteni, amikor november legelején, halottak napja alkalmából felhívja a helyi csoportok és a szakosztályok figyelmét az elhunyt erdész elődök emléképolásának közösségteremtő és éltető fontosságára. Wass Albert alábbi verssoraival rájuk emlékezünk...

Itt leszek közel, valahol...

Ha eljön majd a nap,
Amikor meghalok,
Ti ne gyászoljatok.
Én itt leszek, közel.
Itt találtok napnyugtakor,
ha kirepül a vízimadár este,
kecskefejő tyurrogásában,
egy messzi bagolyhuhogásban.
Én itt leszek, közel,
vigyázok az erdő csendjére
és álmotokra.

Ha érezni akartok engem,
csak hajtsatok be az erdőbe
és álljatok meg az út mentén.
Figyeljete: a halk lombusogásban
hallhattok engem,
amint kutyáimmal
elmúlt esztendőik boldog
vadászhelyeit járom.
Mosolyogjatok egy virágra,
egy pillangóra,
egy kis madárra,
egy pislogó csillagra
a messzi szemhatáron,
mikor az est árnyékai
körülfognak szelíden...

Csak mosolyogjatok,
és én az öröklétből
visszamosolygok rátok.

Wass Albert

Emlékezés a Fiumei úton

Az **OEE ÁESZ Bp. H. Cs.** szűk körben helyezte el az emlékezés koszorút a Fiumei úti sírkertben br. Bánffy Dezső és br. Waldbott Kelemen sírjánál. br. Bánffy Dezső az Országos Erdészeti Egyesületnek alapító tagja, 1885-től második alelnöke, majd 1898-tól az Országos Erdészeti Egyesület elnöke volt. 1895-1899-ig az ország miniszterelnökének tisztét is betöltötte. Az emlékmű közelében található Cziegler Győző síremléke is, aki számos középület tervezése mellett Alkotmány utcai Székházunk tervezője volt. Br. Waldbott Kelemen az Országos Erdészeti Egyesületnek 1933-tól választott

elnöke és ezt a tisztséget a Budapest ostroma során bekövetkezett tragikus haláláig viselte. A sírkertben a síremlékek jelentős része művészettörténeti érték, híres építészek, szobrászok alkotása, és itt nyugszanak legnagyobb számban a magyar történelem és kultúra nagyjai, köztük Egyesületünk elnökei.

Szentpéteri Sándor elnök

Az **OEE Budapesti AM Helyi Csoportja**, ez évi terveinek megfelelően, 2019. november 8.-án, pénteken délelőtt 11 órai kezdettel halottak napi megemlékezést és koszorúzást tartott Wagner Károly sírjánál a Farkasréti temetőben. Először a síremlék közvetlen környezetének rendbetétele történt meg, majd néhány mondattal megemlékeztünk az OEE létrehozásának fő kezdeményezőjéről, az OEE első alelnökéről, az Erdészeti Lapokat alapító első tulajdonosáról, a magyar erdészeti szaknyelv alapjainak megteremtőjéről. Ezt követően a Helyi Csoport nevében Holdampf Gyula elnök és dr. Mózes Csaba titkár elhelyezte az OEE koszorúját a síron.

Holdampf Gyula elnök

Október 28-án a **Gemenc Zrt.** és az **Országos Erdészeti Egyesület Bajai Helyi Csoportja** az erdő- és vadgazdálkodásban szolgálatot teljesített elhunyt kollégák előtt rótták le kegyeletét. A Bajai Helyi Csoport a Gemenci vadászház előtt, a Duna partján álló kőkeresztnél tartotta idei megemlékezését. A közel 80 éves keresztet – melyet 1940-ben állítottak fel jelenlegi helyére –, és annak környezetét idén újította fel a Szekszárdi Erdészet. Az üdvözlő kürtszó után Keller József elnök köszöntötte az egybegyűlteket, majd

Kaitz Zoltán, az OEE helyi csoport titkára, és Fodermayer Vilmos erdészetvezető emlékkoszorút helyezett el a kereszt lábánál. A megemlékezés után a résztvevők megtekintették a Duna partján, a kereszt közelében álló egykori érseki vadászkastélyt.

Kaitz Zoltán titkár

Geszten emlékeztünk

Az **OEE Békés megyei H. Cs.** vezetése idén a geszti Tisza kriptánál és kopjafánál rótták le a tiszteletét Egyesületünk nagy hatású, történelmi személyiségű elnöke, gr. Tisza Lajos előtt. Decemberben pedig a békés megyei erdészek emlékművénél gyűlnek össze a tagok, hogy újabb névtáblákat helyezzenek el a környék erdőiben szolgált kollégák emlékére.

Puskás Lajos elnök

Emlékápolás Fejér megyében is

Az **Országos Erdészeti Egyesület Székesfehérvári Helyi Csoportjának** elnöksége 2019. október 29-én kereste fel az egyesületi életben szerepet vállaló elődök sírhelyeit a Helyi Csoport működési területén. Gróf Hadik János seregélyesi családi sírhelyénél, annak rendbe tétele után, a megemlékezés – a koszorúzás és a gyertyagyújtás mellett – az erdész himnusz elneklésével zárult. Gróf Széchenyi Zsigmond sárpentelei kápolnakerti családi sírhelyénél is a vadászhimnusz elneklésével emlékeztünk. November 5-én Soponyán, a Szent Hubertusz szobornál felállított kopjafánál, a

Vadex Mezőföldi Zrt.-nél és jogelődjénél szolgálatot teljesítő elhunyt erdészek, vadászok emléke előtt tartottunk tisztelegő megemlékezést.

Sebestyén János titkár

Erdész elődeink a Kisalföldön

Az **Országos Erdészeti Egyesület Győri Erdőgazdasági Helyi Csoportja** csatlakozott a 2016-ban az OEE által életre hívott mozgalomhoz, amelyben célul tűzték ki erdész elődeink emlékének ápolását, a jeles egyesületi és erdész személyiségekről való megemlékezést. Ennek keretében az idei évben is leróttuk kegyeletünket és elhelyeztük az emlékezés koszorúit kiváló kollégáink sírjánál. Megemlékeztünk az Erdész Panteonban szereplő Kárall Jánosról, aki a győri temetőben, és Sporzon Pálról, aki a mosonmagyaróvári temetőben nyugszik.

Németh Márk titkár

A Kiskunságban is emlékeztünk

A korábbi éveknek megfelelően november 4-én emlékeztünk meg a Kiskunságban egykor dolgozott, elhunyt erdészekről a **KEFAG Kiskunsági Erdészeti és Faipari Zrt.**, valamint az **Országos Erdészeti Egyesület Kecskeméti Helyi Csoportja**. A megemlékezés során a Kecskeméti Köztemető főbejáratánál találkoztak a helyi csoport aktív és nyugdíjas tagjai, majd

a Kiskunságban szolgálatot teljesítő elhunyt erdészek előtt rótták le kegyeletüket. Helyi csoportunk koszorúkat helyezett el a sírokon, ezen felül minden sírnál a nyugdíjas kollégák személyes élményeiket, történeteiket osztottak meg az egykori munkatársakról. A megemlékezésnek köszönhetően az ifjabb kollégák is betekintést nyertek az egykor a Kiskunságban zajló erdőgazdálkodás mindennapjaiba.

Dr. Andrési Dániel

Koszorúk Sopronban

Október 30-án délután, szemerkélő esőben gyülekeztünk a soproni Régi Szent Mihály temető Szent Jakab kápolnája mellett, hogy leróhassuk tiszteletünket azok az egyesületi életet kialakító és tovább élő elődök emléke előtt, akik Sopronban, illetve Sopron

környékén lettek végső nyugalomra helyezve. Az utóbbi években kialakult program szerint a Régi Szent Mihály temetőben felkerestük Benedek Attila sírját, aki 1950-52 között volt Egyesületünk főtitkára, majd dr. Igmándy Zoltán professzor sírját, aki hosszú ideig volt szakosztály alelnök, egyesületi elnökségi tag és H. Cs. elnök. Átsétálva az Új Szent Mihály temetőbe dr. Herpay Imre professzor sírhelyét kerestük fel, aki 1979-1990 között töltötte be az OEE elnöki tisztségét, majd dr. Sébor János professzor sírjához érkeztünk, aki a rendkívül nehéz és mozgalmas 1947-1948-as évben volt Egyesületünk elnöke. A **Soproni H. Cs.** elhunyt tagjai emléke előtt a temető hátsó részében pompázó csodálatos Storno-keresztnél szoktunk tisztelegni, most ezt az idei évben fiatalon és váratlanul elhunyt Kozák Gábor tagtársunk és barátunk sírjánál tettük meg. Az evangélikus temetőben dr. Madas András, Tiszteletbeli Örökös Elnök sírját kerestük fel először, aki 1956-1979 között volt az OEE elnöke, majd a két ciklusban, 1948-1950, és 1951-1952 közötti időszakokban elnöklő dr. Haracsi Lajos professzor sírjánál tisztelegtünk. Utolsó állomáshelyünk a nagycenki temető Széchenyi Mauzóleumának sírboltja volt, ahol gróf Széchenyi Bertalan (elnök 1922-1925 között) sírjánál helyeztük el az emlékezés koszorúját.

Köveskúti Zoltán elnök

Az **OEE Szolnoki H. Cs.** idén gr. Keglevich Béla nyughelyénél emlékezett az OEE első elnökére, aki a megalakulásától egészen 1875-ig vezette az OEE-t. Elnöksége alatt rendkívül sokat tett, hogy az Egyesületet mind szélesebb körben megismerjék és elismerjék. Elnöklése alatt az Országos Erdészeti Egyesület nemcsak szakmailag, de anyagilag is megerősödött. Nyughelye a nagykátai temetőben található a Keglevich kápolnában.

Kindla Norbert titkár

Az **OEE Visegrádi Helyi Csoportjának** képviselői november 5-én délelőtt jártak a Farkasréti Temetőben. A sírkertben először Kaán Károly alelnök sírjánál helyeztük el az egyesület szalagjával díszített koszorúkat, majd dr. Béky Albert tiszteletbeli elnök síremlékéhez sétáltunk át. Kőrsétánk utolsó állomása dr. Mihályi Zoltán főtitkár nyughelye volt, a sírkő megkopott, de az arra járók láthatják, hogy az Országos Erdészeti Egyesület kegyelettel emlékezik meg korábbi tisztségviselőiről.

Kissné Szabó Gabriella

Selmecbányán talákoztak az erdésznők

Október 11-én, péntek délelőtt Selmecbányán, a Grand Matej Banská Stiavnica Hotelben várták a szervezők a vendégeket. A regisztrációt az ünnepélyes megnyitó követte, ahol beszédet mondott *Zambó Péter* földügyekért felelős államtitkár, az Országos Erdészeti Egyesület elnöke, *Elmer Tamás*, az Országos Erdészeti Egyesület főtitkára, valamint *Bakay László*, a Felvidéki Helyi Csoport elnöke. A köszöntöket ebéd követte a hotel éttermében.

A délutáni programon a rendezvényre látogatók három csoportra oszlottak és választható túraútvonalon, kísérelők vezetésével kezdetét vette a városnézés.

Az első két csoport közösen indult útnak a hotel épületétől a Fő térre, a Zsembery-házhoz, ahol ünnepélyes keretek között megkoszorúzták a Wilckens-emléktáblát, amely az Erdészeti Tanintézet 1807. évi felállításáról emlékezik meg, amelynek első tanára *H. D. Wilckens* lett. Ezt az emléktáblát a 2009-es OEE Vándorgyűlésen avatták fel.

A koszorúzás után a csoportok külön-külön folytatták útjukat, az egyik turnus a Paradicsomhegyre, a többiek pedig a város további nevezetességeihez sétálhattak és közben megismerhették Selmecbánya „csodáit”.

Az első állomás a Városháza épülete volt, amely 1787-1788-ban nyerte el

„Szép kis város Selmecbánya...” énekelték a selmeci nótában. Nagyon különleges és emlékezetes helyszín, Selmecbánya adott otthont, az idei Erdésznők Országos Találkozójának, az Országos Erdészeti Egyesület Felvidéki Helyi Csoportja és az Ipoly Erdő Zrt. közös szervezésében.

mai formáját. Itt egyszerre két „csoda” is látható: az óratorony óráin a mutatókat a hajdani átépítés során felcserélték, így csak a selmeci polgárok tudják, valójában mennyi is az idő. A Városházán hátul van a bejárat és az mindjárt az első emeletre vezet. Ez a Selmecbányára jellemző szintkülönbségeknek köszönhető és melleleg a képviselő urak kényelmét is szolgálta.

A téren tovább haladva a Szentháromság-szobor következett, melyet az 1710. évi pestisjárvány megszüntének emlékére építettek. A selmeciek szerint ez is egy csoda, mert nincs a világon még egy szentháromság-szobor, amely ennyi szent szerepelne.

A szobor melletti Hellenbach-ház valamikor a bányatörvényszéknek adott otthont, majd 1867-től 1900-ig az Akadémia bányászati oktatás céljaira bérelte. A szomszédos Szarvas szállóban egykoron II. József szállt meg. Fel-

felé haladva a híres Joerges nyomda épülete következett. Több erdészeti szakkönyv mellett itt kezdték meg az *Erdészeti Lapok* nyomtatását is.

Az evangélikus líceum épületéhez érve a csoport megkoszorúzta Petőfi Sándor emléktábláját, aki az 1838-39-es tanévben itt folytatta tanulmányait. A csoport vezetőjétől megtudhatták, hogy Petőfi magyar érzelmei miatt gyakran összetűzésbe került tanáraival. A folyamatos konfliktusok és egy szerelmi csalódás vezetett oda, hogy egy év után elhagyta a várost.

Selmecbánya legrégebbi lakóháza, a Baumgarten-ház megtekintése után a csoport tagjai az Óvárhoz sétáltak fel. A Miasszonyunk-templom, az Óvár alapjául szolgáló templom 1220–1240 között épült, román stílusú bazilikaként. A 15–16. században több átépítés is volt, majd az 1600-as évek elején, a török fenyegetés hatására a templomot várrá alakították át. Újabb „csoda” az Óvár bejárata előtti 40 m²-es vízszintes, sík terület, amelyet a selmeciek azért hoztak létre, hogy legalább egy ilyen hely legyen a városban.

Az Óvártól leereszkedve a Szitnyai-ház következett, mely nevét egykori tulajdonosáról, Szitnyai József tudós polgármesterről kapta. Sokkal nevezetesebb azonban ez a hely a Zum goldenen Grubenlicht (Az Arany Bányamécshez) cím-

zett kocsmájáról, amely az épület földszintjén volt. A Steltz Flórián által csaknem 55 évig (az 1870-es évekig) vezetett, félhomályos, de mindig hangos kocsmá a burschok törzshelye volt.

A séta az Alsó-Rózsa utcán folytatódott, ahonnan a csoport tagjai a város csodálatos panorámájában gyönyörködhetek. A szintkülönbségek miatt mindenki számára nyilvánvalóvá vált az újabb selmeci csoda: a kecskét valóban ki lehet kötni a szomszéd kéményéhez.

A következő állomás az egykori Akadémia botanikus kertje volt, benne az erdészeti, bányászati és kohászati, illetve kémiai palotával. A résztvevők részletes tájékoztatást kaptak az erdészeti felsőoktatás történetéről. A botanikus kertből kilépve a Nagyboldogasszony-templom mellett vezetett az út. A tetején lévő Péter és Pál szobrokra minden évben esik a hó, ezért mondják tréfásan az itt lakók, hogy Selmeccen minden évben havazik Péter-Pálra. Ez, valamint a kicsit lejjebb, az utca szintjénél magasabban fekvő kút („kút a háztetőn”) Selmeccbánya további két csodája.

A séta utolsó állomása az egykori Óposta épülete volt, a diákság selmeci történetének utolsó stációja. 1918. december 14-én éjjel 2 órakor csomagokkal felpakolva itt gyülekeztek, mert megkapták a garamberzencei állomásfőnök telefonüzenetét: a csehek elindulnak Selmeccet „átvenni”. Mivel a budapesti kormány a fegyveres ellenállást megtiltotta, a tanári kar pedig az átköltözés kormányzati elrendelését várta, a köri gyűlés éjjel fél egykor egyhangúlag úgy határozott, hogy a tagság – megfogadva a vasutasok tanácsát – Hontnémeti irányába (szánokkal, szekerekkel és gyalog) indul el. Egész Sel-

mec talpon volt ezen az éjszakán, a főiskolások a viszontlátás reményében búcsúzkodtak, mert akkor még senki sem hitte, hogy minden elveszett...

A második csoport a Zsembery-házról indult tovább a meredek utcácskán a város környékét felderítő sétára. Erre is lépten-nyomon találkoztunk az egykori Akadémia emlékeivel, a Városháza mellett elhaladva balra láttuk a Belházy-házat, mely hosszú ideig a kémia és metallurgia oktatásának adott otthont. Mellette, a sarkon álló patikában segédkezett Csontváry Kosztka Tivadár. A szemben lévő egykori fogadó a Kék Szőlő névre hallgatott, amelyben a régi időkben a magyar érzelmű diákok vertek tanyát. Az emelkedően elindulva a volt Schittkó-ház előtt haladtunk el, a már lebontott udvari szárnyában hosszú időn keresztül a könyvtár nyert elhelyezést, míg az utca túloldalán a városi kórház áll, melynek emeleti helyiségeit is az Akadémia bérelte.

A meredek úton többször megálltunk, tisztelettel gondolva az egykor itt lakó diákok jó erőnlétére, míg végül felértünk a 800 méter magasságban fekvő Oettergrundi-tóhoz. A sportos erdészölgyek kívánságára a tervezett programon kívül még a Paradicsomhegy csúcsára vezető ösvényt is megmásztuk, egészen a 19. században állított keresztig, ahonnan csodás panorama tárult elélnk.

Továbbhaladva az Eötvös sétányon pontosan arra a helyre érkeztünk, ahonnan Csontváry Kosztka Tivadár 1902-ben megfestette *Selmeccbánya látképe* című nagyméretű plain air festményét. A festményen is feltűnő „E betűt” egykor Selmeccbánya valamennyi magasabb pontjáról jól lehetett látni. 1898-ban Erzsébet királyné emlékére a kisibyei tanulmányi erdőben egy nagy méretű E betűt vágattak, melyet túlelvélű fajok csemetéivel ültettek be. Ma már nem látható, de ettől eltekintve a látvány teljesen megegyezett a festményen ábrázoltakkal. A túra a Felső-Róna fenyvesén keresztül a Klinger-tárhoi-tó mellett kanyarodott vissza a természettől a város ódon házai közé.

A harmadik választható túraútvonal a Grand Matej Hotel elől gyalogosan indult, az Akadémia egykori épületeihez és botanikus kertjéhez. Útközben bemutatásra került a Nagyboldogasszony-templom és az Óposta épülete is, ezután a csoport a bányászati és kohászati palota felé vette az irányt.

A Feismantel Rudolf kezdeményezése és kivitelezése révén létrejött felső botanikus kert gyönyörű környezetet nyújt az akadémiai épületeknek. Az erdészeti palota főbejáratánál rövid történelmi visszatekintést követően, *Wagner Károly* tiszteletére koszorút helyeztünk el. A botanikus kertben

tartott séta során gyönyörű, gigantikus méretű mamutfenyők szegélyezték utunkat.

Az alsó botanikus kert felé, a Bélabányai úton fölfelé haladva az út jobb oldalán a Fortuna-házat tekintettük meg, mely az erdészeti oktatás életében fontos mérföldkő volt. A túraútvonal utolsó pontjaként, a több mint 700 méter magasban található „Fehér ördög” felé folytattuk utunkat. (Selmechánya „Hét Csodája”: 6. Fehér ördög: A Kálvária-templom oltára alatt a poklot jelképező szoborcsoportokon az ördög színe fehér.) A Kálvária-hegy 1751 óta Jézus szenvedéseire emlékezteti a selmecieket. A kitaró hölgyeket, a Felső-templomnál csodaszép látvány fogadta, mivel a város a hegyről jól belátható. Fokozta a kilátást, hogy a verőfényes napsütésben messze ellátott a szem és az ős színei tarkították a panorámát.

A szervezett programot követően a hölgyek nagy részének nem okozott

akadályt a Selmechányán tapasztalható szintkülönbségek legyűrése, a túrák után tovább folytatták a városnézést.

Az este közös díszvacsorával végződött. A vacsora végeztével a szlovák néptáncosok látványos bemutatója emelte az est színvonalát és nem maradt el a hangulat fokozása érdekében a selmeci dalokkal felfűzött nótázás.

A rendezvény második napján, a reggelit követően, két program várta a hölgyeket. Az egyik helyszín a szentantali Koháry–Coburg-kastély, a másik pedig egy terepi program volt, a Szentantali környéki Pro Silva erdőben. A Selmeci-hegység csúcsai övezte völgyben található a szentantali Koháry–Coburg-kastély. A barokk kastélyban, a kiállítás megtekintése idegenvezető segítségével történt, aki részletesen bemutatta a kastély történetét. A különböző szobákban található korhű gyűjtemények lenyűgözték a látogatókat. A kastély termeiben vezetett túra keretében láthatóak voltak a 17–19. századi bútorok,

melyeknek egy része eredetileg is a kastélyhoz tartozott. A séta, a kastély angolparkjában végződött.

Ezzel egy időben a hölgyek másik fele a Rázdieli erdészháznál gyülekezett, ahonnan a terepi program indult. A csoportot a terület kezelő, kerületvezető erdész és Bakay László, a Felvidéki Helyi Csoport elnöke vezette, akik röviden bemutatták a Pro Silva szemléletű erdőgazdálkodás fontosabb alapelveit a helyi viszonylatokban, tölgyes-bükkös erdőállományokban, amelyeket körülbelül 10 éve kezelnek ily módon.

A programok végeztével Szentantaltan egy hangulatos kis étteremben fogyaszthattuk el az ebédet és ezt követte a rendezvény ünnepélyes lezárása, a hölgyek búcsúzása majd a hazautazás.

Márkus Kalácska Kitti,
Barton Gábor, Barton Zsolt
 – Ipoly Erdő Zrt.
 Fotók: Nagy László

Erdész-pedagógus párok XII. találkozója Pápán

Az Országos Erdészeti Egyesület Pápai Helyi Csoportja és a Bakonyerdő Zrt. Pápai Erdészete 2019. július 4-én, csütörtökön rendezte meg az erdész-pedagógus párok XII. találkozóját. Az erdészek és pedagógus feleségeik találkozásának a Pápai Erdészet adott otthont, ahol legutóbb 2008-ban volt hasonló rendezvény.

A találkozó története 2005 óta íródik, az akkori hagyományteremtő gondolatok máig érvényesek: alkalmat adni egy meghitt, családias rendezvényen a két meghatározó társadalmi rétegnek. A kezdeményezés sikerét bizonyítja, hogy idén már 12. alkalommal került megrendezésre az erdész-pedagógus párok találkozója. A cél és a szándék nem változott, ebben az értékromboló, agresszivitást, türelmetlenséget, kilátástalanságot sugalló, rohanó, hit nélküli, végtelen fogyasztást ösztönző világban szeretnénk egy kicsit megállni, erőt meríteni, bemutatni a cég jövőt formáló elképzeléseit, szeretnénk, ha jobban megismernék a résztvevők egymást, a feleségek a cég elképzeléseit, közjóléti tevékenységünket, az erdészek meg a pedagógusok elvárásait, ötleteit.

A megjelent 16 párt *Nagy Gergely*, a házigazda Pápai Erdészet igazgatója köszöntötte az idei évben gyönyörűen megújult erdészeti irodaépületben. Ismertette az erdészet munkáját, a napi tervezett programot, majd végigsétálva az épületen mutatta be az irodaházat.

Pápa város egyik kiemelkedő pontja az Öreg-hegy, ahol valamikor a katonaság légtérfigyelő radarbázisa működött. A 8,5 hektáros bekerített területet ma a Hagyományok Hegye Egyesület kezeli és működteti. Elnökük, *Tóth Kálmán* beszélt az egyesület programjairól, bemutatta a Bakonyerdő Zrt. által épített Öreg-hegyi kilátót.

A pápai városnézés első állomása az Esterházy-kastély volt. Itt korhű öltözetben élményszerű idegenvezetés mellett ismerkedhettek meg a résztvevők a kastély építésének történetével, bepillantást nyerhettek a barokk főúri élet hétköznapjaiba. A főúri enteriőrök mellett megtekintették a kastély kápolnáját is. Az 1927-ben Pápán született *Nemcsics Antal* nyugalmazott egyetemi tanár, festőművész, színdinamikai tervező, szinkutató, akinek egyházművészeti munkássága is jelentős, érdekes kiállítását is megnézhatték. (Nemcsics

Antal nem sokkal programunk után, július 12-én, 92 éves korában hunyt el.)

A kastélytól nem messze, a Fő utcában található a református Ótemplom. A nemrég teljes körű felújításon átesett, kevesek által ismert templom átadására a reformáció 500. évfordulóján,

2017. október 27-én került sor. A kalvinista épület 1784 karácsonyára készült el az akkori türelmi rendeletnek megfelelően torony, harang és utcára nyíló kapu nélkül. A gyönyörű épületet, a kiállítást a látványtári gyűjteménnyel együtt, elhivatott idegenvezetés mellett tekintették meg. A Pannonia Reformata Múzeum honlapja szerint: „A sajátos építészeti adottságokat kihasználva az Ótemplomban látható fő attrakció tulajdonképpen egy »vizuális igehirdetés«. A rendelkezésre álló tárgyi örökséget figyelembe véve a kegyességtörténetre koncentrált. A refor-

mátus kegyesség a keresztyén ünnepekben ölt testet. Ezért a kiállítás nem a dunántúli reformátusság múltjának történeti-kronologikus bemutatását, hanem biblikusán, Jézus Krisztus életéről szóló bibliai híradás menetét követi, amelyre a keresztyén református ünnepek is épülnek.

Szakítva a hagyományos kiállítási koncepciókkal, az általában felnöttek-

nek szóló formával, a kiállítás mondanivalója három síkon kerül bemutatásra. A tárlat gyakorlatilag minden korcsoportot szeretne megszólítani, a kisgyermektől a szépkorúig, általános műveltséggel rendelkezőtől a mélyebb teológiai érdeklődésűig.”

Az épületben található egyiptomi tárlat fő látványosa a több mint 3000 éves festett óegyiptomi koporsó, és a benne fekvő több száz évvel későbbi múmia. Hori koporsója és a múmia 1884 augusztusában érkezett meg Pápra.

Ezt követően Tapolcafőn, az egykor önálló, ma Pápához tartozó városrészben, *Horváth Endre* a helyi Kertbarátkör alapítója és tiszteletbeli elnöke fogadta a nyári hőségben kissé már tikkadt társaságot. A 2009-ben alakult egyesület hozta létre a 600 méteres Tapolca-forrás tanösvényt, felállított az egykori malom helyén egy malomkereket, melyet a Bakonyerdő Zrt. is támogatott, valamint megépítette a Forrásfői kutat. A résztvevők elsétáltak a szintén az egyesület által megtisztított, Európában is egyedülálló, Örvény-tóhoz. Ennek érdekessége, hogy fenekén méterenként tör fel egy-egy forrás, ami tiszta, finomszemű homokot hoz magával a vízfelszínre, és látványosan, bugyogva szétteríti – kis lebegő homokpadokat alkotva. A látvány egészen kivételes!

A Pápai Vízmű kollégájának vezetésével tekinthették meg a Pápa városát is 120 éve ellátó Tapolcafői vízbázis területét, amely az egykori tó helyén található, a szivattyúházat, a bakteriális szennyeződést fertőtlenítő UV berendezést. A korábban a bauxitbányászat miatt elapadt, majd 2010-ben újra felszínre bukkant források ismét „bővízűen” táplálják a Tapolca-patakat.

Az időutazás Döbröntén a Himfy család Szarvaskői várának romjainál folytatódott. Az 1367 után, Himfy Benedek pozsonyi ispán által építtetett kővár a török időkben, 1555 után pusztult el.

A tartalmas nap zárására, a látottak kiértékelésére a kupi erdőtümbben megbújó, Esterházyak által 1922-ben erdészháznak épített, ma erdészeti erdei iskolának is otthont adó, épületben került sor. Köszönet illeti a Pápai Erdészetet a minden részletre kiterjedő szervezésért, vendéglátásért, a gondosan összeállított tartalmas programért.

Kép és szöveg: **Stubán Zoltán** titkár, OEE Pápai H. Cs.

Szentmise a Sziklateplomban

Szent Hubertusz püspök erdész-vadász szakmáink védőszentjének emléknapján 2019. november 3-án, Budán, a Szent Gellért téren álló Pálos atyák Sziklateplomában, délután 17 órakor került sor szentmise bemutatására az Országos Erdészeti Egyesület szándékára.

A szentmisét *dr. Tóth Tamás*, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia (MKPK) titkára mutatta be. November 9-én van kerek százéves évfordulója annak, hogy a korabeli magyar erdész-vadász szakképzés meghatározó tanintézete, a Temesvár-Vadászerdői Erdészeti Szakiskola a kényszerítő körülmények miatt Tata-Tóváros településekre költözött, végrehajtva a M. kir. Földművelésügyi miniszter 1919. 11. 5-i keltezésű, 56.194/i.7. számú rendeletében foglalt költözést előíró utasítását. A centenáriumra és a Sziklateplom erdész-vadász-bányász-kohász építőire is emlékezve szentmisénk szándéka a következő volt: Az erdész-vadász-bányász-kohász szakmákat oktató tanároknak és a szakmákat tanuló diákoknak. Szentmisénk elimádkozásával lélekben csatlakoztunk a 2020-as Eucharisztikus Kongresszus felvezető eseményei közé is!

Az oltár mögött, baloldalt került sor az OEE és a MEVME zászlajának, középpont pedig a „limpiászi” kereszt alatt Cs. Kiss Ernő tatai faragóművész Szent Hubertus megtérését ábrázoló feketedióból készült szép alkotásának elhelyezésére.

A szentmise elején dr. Tóth Tamás atya köszöntötte a híveket. Tamás atya civil foglalkozását, képesítését tekintve kollégánk is, Szegeden a Kiss Ferenc Technikumban szerzett erdésztechnikusi képesítést, majd ezt követően az Úr hívására lépett egyházi szolgálatra.

Az igeliturgiában az evangéliumi szakasz Szent Lukács könyvéből arról a jelenetről szólt, amikor Jézus egy alkalommal áthaladva Jerikón Zakeussal találkozik. (Lk. 19. 1-10)

„Az Emberfia azért jött, hogy keresse és üdvözítse, ami elveszett.”

Tamás atya homíliájában az evangéliumi szakasz alapján fejtegette ki, hogy mennyire kell nekünk is az a fajta bátorság, ami Zakeust is jellemezte, hiszen a cselekedet, amit tesz, és ahogy teszi a Jézussal való találkozási kísérletet, gyakorlatilag minden eddigi „hatalmától, te-

kintélyétől” megfoszthatja, de nem fél, és hatalmas jutalmat kap ezért! Jézus meglátásával ugyanis nem fejeződik be Zakeus története, hanem tovább folytatódik, Zakeus válik meghívottá a saját házában, hogy aztán egészen elköteleződjön Jézushoz, amit az Úr felelete fejez ki a legjobban: „*Ma üdvösség köszöntött erre a házra, hiszen ő is Ábrahám fia.*”

Tamás atya emlékeztetett azoknak az erdész elődöknek a bátorságára is, akik 100 éve átmenekítették az első magyar erdészeti középfokú képzést adó iskolát Temesvárról Tatára, elindították azt a programot, ami a trianoni határok miatti faínség enyhítését sikeresen szolgálta, létrehozták a szentmise helyszínéül szolgáló Sziklateplomot, és zászlószenteliséssel csatlakoztak az 1938-as Eucharisztikus Kongresszushoz, ezt a zászlót pedig 1949-ben a kommunista diktatúra idején sem engedték megsemmisíteni, hanem még a börtönt is vállalva elrejtették.

Szent Hubertus megtérése is a Zakeus történetéhez hasonló teljes és bátor elköteleződés története. Tamás atya rávilágított arra az érdekes címertani történeti „rímelésre” is, hogy a szent püspök megtérésének szokásos ábrázolása, címere megismétlődik a pálosok visszatérését szorgalmazó gróf Zichy Gyula kalocsai érsek (korábban pécsi püspök) családi címerében. A grófi családé ugyanilyen szarvasagancsok közti feszületábrázolással ékesített címer.

A szentmise szolgálatában segítettek: az oltárszolgálatban *Rozovits Ferenc* ÁESZ Budapesti H. Cs. Az Olvasmányt *Boglári Zoltán* Vértesi H. Cs. titkár, a Szentleckét *Elmer Tamás* OEE főtitkár, az egyetemes könyörgéseket *Czirok István* ÁESZ Budapesti H. Cs., *Schweighardt Ottó* Vértesi H. Cs., *Boglári Zoltán* Vértesi H. Cs. titkár, *Rozovits Ferenc* ÁESZ Budapesti H. Cs., *Encsi Csaba* Vértesi H. Cs. elnök, és *dr. Mózes Csaba* Bp. AM H. Cs. titkár olvasták fel.

A szentmise végén az áldás és elbocsátás előtt közösen elimádkozásra került az Eucharisztikus Kongresszus készületi imája, majd dr. Tóth Tamás atya megáldotta Cs. Kiss Ernő alkotását és a kongresszusi készület alkalmára készített szép kivitelű szentképeket.

Az OEE nevében Schweighardt Ottó köszönte meg a házigazda pálos atyáknak a szentmise bemutatására biztosított lehetőséget, Tamás atyának a Legszentebb Áldozat bemutatását és az igeliturgiában adott tanítását, Cs. Kiss Ernő családjának a műalkotás rendelkezésre bocsátását, a szép számmal megjelent híveknek és szakmabélieknek a szentmisén történő részvételt, kiemelve azt, hogy legyünk büszkéek a 100 éve, és a későbbi történelmi megpróbáltatásokban is bátran helytálló erdész elődeinkre, és imáinkba foglalva őket emlékezzünk meg róluk.

Az elbocsátás után a bányász-kohász-erdész szakmai himnuszok eléneklésével, majd a megáldott szentképek szétosztásával ért véget a szentmise.

Reményeink szerint jövőre ismét összejöhetünk közös imádkozásra, találkozhatunk az Eucharisztia közös megünneplésében!

Schweighardt Ottó
Fotók: **Mohai Elek**

50 éve történt

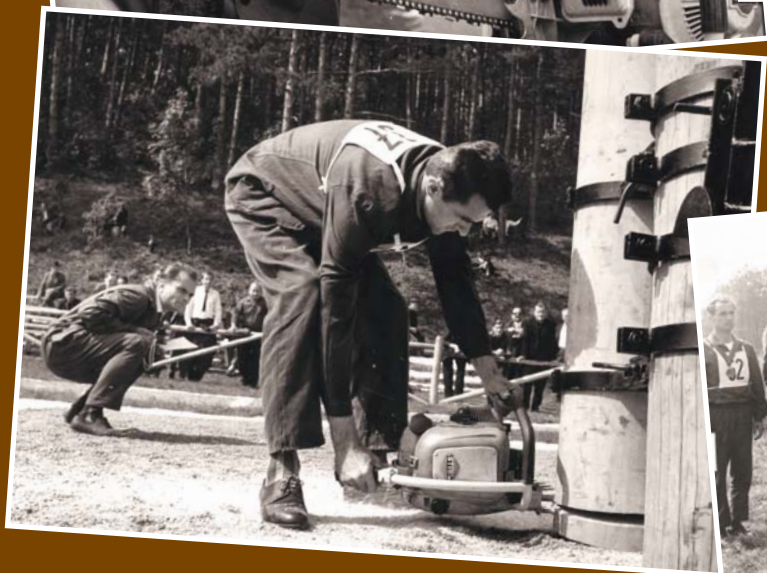
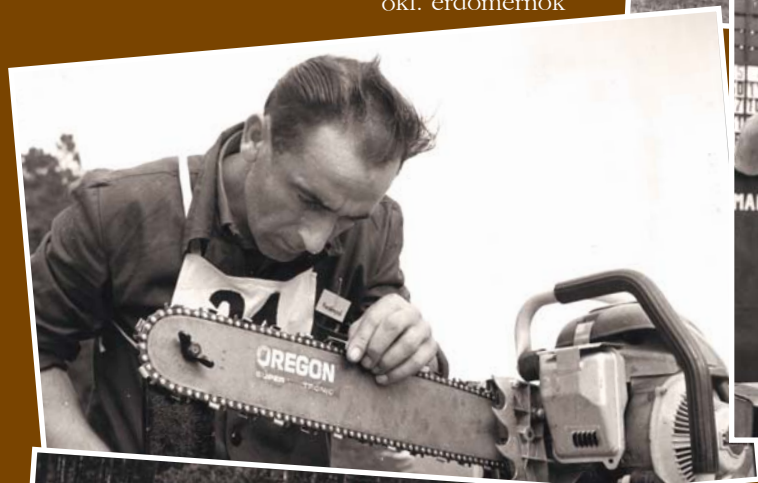
Fakitermelők VI. Országos Versenye Gyenesdiás – 1969

A közelmúltban került hozzám egy, a fenti alcímben szereplő szakmai verseny mozzanatait bemutató fotóalbum, amelyet *Birgés Árpád* készített. A házigazda Keszthelyi Állami Erdőgazdaság szeptember 12–14. között rendezte meg a Balaton-felvidék egyik legszebb pontján, a gyenesdiási Nagymezőn. A versenyről akkor *Az Erdő* novemberi számában rövid beszámoló jelent meg.

A versenyt, *Csepregi János* üdvözlő szavait követően *Földes László* miniszterhelyettes nyitotta meg. Összesen 64 versenyző vett részt, egyéniben és csapatban is hirdettek eredményt. Az összetett csapatverseny végeredménye: 1. Délsomogyi Állami Erdőgazdaság, 2. Kelethükki Állami Erdőgazdaság, 3. Keszthelyi Állami Erdőgazdaság volt. Az összetett egyéni verseny végeredménye: 1. Hüber József (Délsomogyi ÁEG), 2. Varga Sándor (Keszthelyi ÁEG), 3. Tóth György (Délzalai ÁEG) volt. A záróünnepségen *Fekete Gyula* OEE főtitkár értékelte a rendezvényt, majd a díjakat *D. Kovács István* MEDOSZ-titkárral adták át.

A verseny képei napjainkra erdészettörténeti értéket képviselnek. Másrészt az akkor alkalmazott Stihl Contra motorfészek miatt technikatörténeti értékkel is bírnak.

Közreadja: **Andrési Pál**
okl. erdőmérnök

A puszta bástyáinak emlékére...

Gencsi Zoltán: CSÁRDAKÖNYV

Debrecen hajdani pusztáján, a Hortobágy folyó vámszedő helyén 1699-ben építették azt az italmérést, amelyből a hírneves Hortobágyi csárda kialakult. Az alapítás 320 éves évfordulóját köszöntve jelent meg Balmazújváros Önkormányzata kiadásában a kies puszta értő ismerője, Gencsi Zoltán erdómérnök újabb munkája, a *Csárdakönyv*.

Lapjain a magyarországi csárdákat bemutató utazás Hortobágy délnyugati és nyugati széléről, a templomból lett Szent Ágotai csárdától és a margitai Koponya csárdától indul, és innen jut el a dunántúli, balatoni, Duna menti vendégfogadókhoz és legendák övezte betyárvilágához.

vagy a lábon hajtott jószág sebessége határozta meg az adott idő alatt megtehető út hosszát. Akkoriban tíz kilométereken át egyetlen tanya sem volt, így a pusztát birtoklók, többségében a környező városok, a jó bevétel reményében üzelmeltették egymástól üzletileg is megfelelő távolságban álló italméréseiket, pihenőhelyeiket.

Az elnéptelenedett falvak területén kialakult végtelen legelőkön a török kiűzése után is csupán pásztorkodó férfiakat lehetett látni, akik a gondjukra bízott nagyszámú jószágot vigyázták. Önként vállalt kirekesztettségük sajátos életformát, életszemléletet hozott magával. Legendákkal övezett alakjaik közül többeket is felidéz a könyv.

Azt hihetnénk, az itt futó országutak mentén álló csárdák a pásztorokból éltek, pedig éppen ők látogatták azokat ritkábban. Ha viszont betértek, az óriási élmény volt az idegeneknek is. Az 1930-as évektől Debrecen mint jó jövedelemmel kecsegtető portékát fel is kínálta a hétköznapi létformából kialakított cigányzenés pusztai romantikát, amellyel a szokásos átutazókon túl ide csábítottak tehetősebb kirándulókat is. Számukra a Hortobágy „lakosai”, a pásztorok munkaeszközei, szokásaik attrakcióként jelentek meg. Az ősi csárdák és közvetlen környékük egyszerre lettek nézőcsalogató bemutatók színhelyei, kirándulások kiindulópontjai és vendéglátó szálláshelyek.

Gencsi Zoltán, akit nyelvi javaslataival Bagdi Judit támogatott, szerencsés kézzel alakította a hiteles mondandót közérthető, olvasmányos formába.

Egy-egy csárda levéltári adatokra támaszkodó építéstörténete, utóélete mellett a valós, esetenként költött, de mindenképpen izgalmas mondákat, híres/hírheft személyek élettörténetét jó arányú könnyed fogalmazásban tárja olvasói elé.

Írói szemén át csodálkozunk rá a Hortobágy szerelmeseire, költőkre, írókra, művészekre. Petőfi Sándor, Móricz Zsigmond, Jókai Mór éppúgy rákerültek a lapokra, mint ahogy híres festők, pl. Csontváry, Boromi-

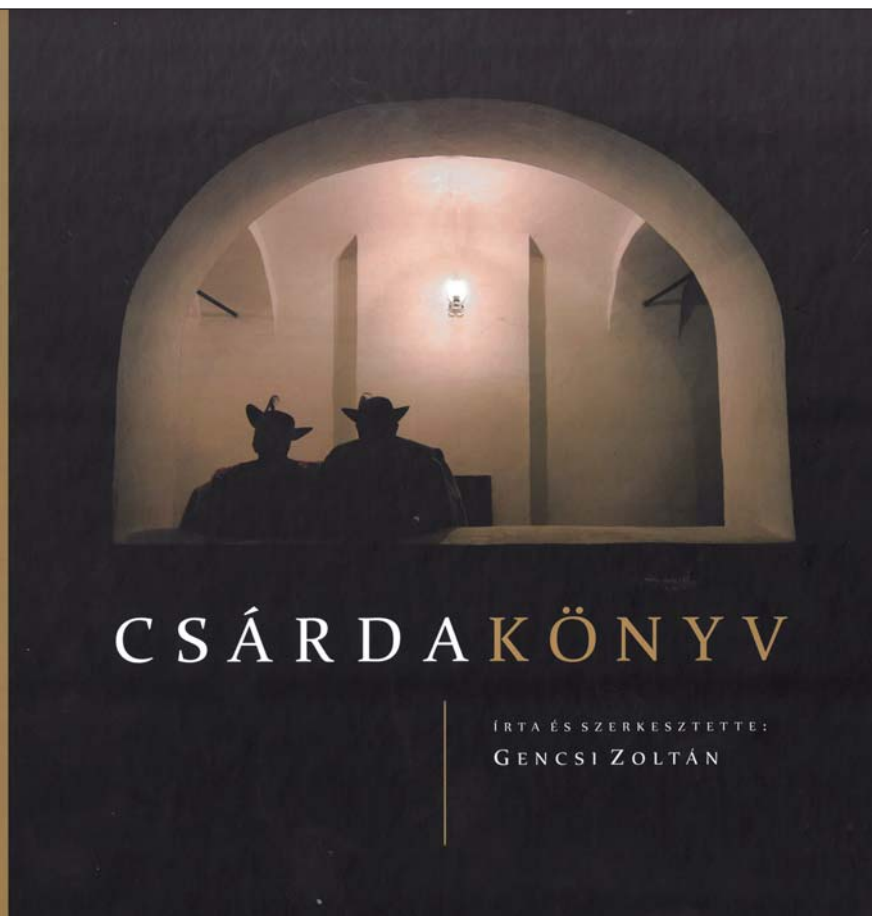
szsa, Maghy és műveik.

A 28×28 cm-es, keménykötésű, remek küllemű könyv Rácz Pétert dicsérő elegáns elrendezésű 116 oldalán, a nemegyszer először publikált fényképek, történeti térképek, levéltári rajzok, egyéb illusztrációk sem egyszerű kiegészítései a szövegeknek.

Sokatmondó képaláírásukkal egy-egy csárda története szinte azokból is kiolvasható lenne. Összefoglalóan megállapítható: a szerző és a debreceni Kapitális Nyomda jóvoltából igen értékes, szép és hiánypótló kiadvánnyal gazdagodtunk, amely történeti értéke mellett bármely igényes könyvespolc elegáns díszé lehet.

Papp József

Kós Károly-, Csokonai- és Podmaniczky-díjas helytörténet-kutató

Szántód, Rezi, Nemesvámos, Karakó, Megyer, Érd italmérései után az Alföld csárdái következnek. Előbb Szabadszállás, Kiskőrös, Kiskunfélegyháza, Fülöpszállás, Dunavecse, Szalkszentmárton, Ráckeve és Kocsér települések Petrovics/Petőfi családhoz köthető vendéglői sorakoznak, majd kelet felé haladva kerülnek sorra a tiszai átkelők éppúgy, mint kisebb-nagyobb falvak, városok, esetenként belső csárdái.

Utánuk érkezünk a Hortobágy óriási térségére. A nagy pusztát övező Karcag, Kisújszállás, Nagyiván, Tiszafüred, Tiszacsege, Hajdúszoboszló, Balmazújváros, Hajdúböszörmény, Józsa, Hajdúhadház, Bocskaiert, Debrecen külső és belső vendéglői után a nemzetközi hírű hortobágyi csárdák sorjáznak a lapokon.

Ezek a ma is álló jellegzetes pusztai csárdák hajdan létfontosságúak voltak, amikor a burkolatlan országúton a ló

Németh János (1949–2019)

Németh János 1949. október 17-én Tatán született. Erdésztechnikusi oklevelét 1969-ben szerezte meg a Roth Gyula Erdészeti Technikumban. 1982-ben erdészeti növényvédő technikus oklevelét szerzett. 1972–1986 között kerületvezető erdészként dolgozott. 1986-tól pedig a Sárvári, Vasvári, Szentgotthárdi Erdészetek növényvédelmi munkáit irányította 2012-ben történt nyugdíjazásáig.

Az Országos Erdészeti Egyesületnek 1994–2018-ig volt tagja, melynek helyi csoport rendezvényein lelkesen vett részt.

Éveken keresztül szervezte a Sárvári Erdészeti Igazgatóság erdészbálijait. Szakszervezeti bizalmiként pedig képviselte a munkatársak érdekeit.

Mély megrendüléssel és a családdal való együttérzéssel búcsúzik tőle a Szombat-helyi Erdészeti Zrt. és az OEE Szombathelyi Helyi Csoportja.

Horváth Gábor

Begya Lajos (1930–2018)

Begya Lajos erdőmérnök 1957-től 2018-ig (61 éven át!) volt tagja az OEE Kecskeméti Helyi Csoportjának. Ezen belül 1967 és 1970 között a H. Cs. elnöki tisztét is betöltötte. Az elmúlt évben bekövetkezett haláláig aktív, mondhatni, elmaradhatatlan résztvevője volt minden Helyi Csoport rendezvénynek. Szlovák nyelvtudását kamatoztatva rendkívül nagy segítséget nyújtott a H. Cs. szlovák tanulmányútjai során szakfordítóként a 70-es, 80-as években.

Tagtársunktól 2018. március 8-án vetünk végső búcsút a kecskeméti Görögkatolikus Kápolnában. Temetésére pedig, 2013. július 8-án elhunyt feleségével együtt, az elmúlt év március 9-én Pilisen került sor az ún. Vasúti temetőben.

Lajos bácsi egész életének aktív munkásságát a KEFAG Zrt. jogelődjénél töltötte feleségével együtt. Hitéletéről egyáltalán nem beszélt, azt teljes mértékben bizalmasan kezelte. Ennek vonatkozásai egy véletlenül előkerült önéletrajzi írásából derültek ki, melyek mások számára is érdekesek lehetnek.

Tiszteletünk jeléül, emlékezve rá adjuk közre most Lajos bácsi önéletrajzi írását:

„Begya Lajos vagyok, 1930. 12. 29-én születtem Gézsényben, ez egy kis görögkatolikus falu a Viharlát tövében. Apám görögkatolikus kántortanító volt, anyai vonalon is görögkatolikus kántortanítói felmenőim vannak.

Az iskoláimat Ungváron kezdtem meg, ahová 2 testvéremmel együtt iskolába kezdtünk járni, apám itt már, mint állami tanítóként, nem kántortanítóként működött egészen 1945-ig. Az iskoláimat 1–3. elemiig szlovákul végeztem.

Az 1938-as bécsi döntés következtében a magyarlakta területek, így Ungvár Anyaországához való visszacsatolását követően apám átíratott magyar elemibe, majd az elemi követően az ungvári Drugeth Gimnáziumban folytattam tanulmányaimat. Végig görögkatolikus hittant tanultam egészen 1945-ig, amikor is az oroszok bejövetele a további magyar nyelvű tanítást lehetetlenné tette.

Ebből az időből Sztankaninecz Bazil és Ortutay Elemér atyákra emlékszem, mint hitoktatókra. 1945-46-ban már Kassán voltam nagyapámmal anyámmal együtt, mivel apám hadifogságban volt és semmilyen megélhetési lehetőségünk nem volt Ungváron. Itt újból szlovák iskolába kerültem, ahol elvégeztem a 4. osztályt, és az 5. első félévét. Akkor még 8 osztályosok voltak a gimnáziumok.

Ezek az iskolaváltások nem mentek zökkenő nélkül, mert amikor a magyar gimnázium Ungváron megszűnt, akkor először el kellett végezni egy orosz nyelvtanfolyamot, és csak utána iratkozhattam be a »gyesztáljetka« 7. osztályába, amit félig végeztem el, mert átkerültem nagyapámhoz Kassára és akkor a továbbiakban szlovák nyelven kellett tanulnom.

Ott is honosító vizsgát, különbözetest kellett csinálnom, ahhoz, hogy tovább folytathassam a gimnáziumi tanulmányaimat. Majd amikor 1948-ban átkerültünk Magyarországra az úgynevezett lakosságcsere keretében, akkor újból jöttem a különbözeti vizsgák, hogy folytathassam magyarul tovább a gimnáziumot.

1949-50-es iskolai évben érettségiztem végül a Szent László Gimnáziumban Budapesten, majd onnan kerültem Sopronba az Erdőmérnöki Főiskolára.

Ami a hitéletemet illeti, görögkatolikusok a szüleim, engem görögkatolikusként neveltek. 1945-ig nem volt problémám ebből kifolyólag. 1945 után sem, amíg Szlovákiába tanultam, csak később amikor '48-ban Magyarországra kerültem. Az 1948-49-es gimnáziumi évben még a hittan tanítása engedélyezve volt a 6. b.-ben, utána '49-50-ben már nem volt hittan. Tehát 49-ig megvolt a hittanképzés utána elválták az egészet.

Házasságot 1954-ben kötöttem, feleségem evangélikus vallású, Pilisi evangélikus felmenőkkel, szintén vallásos nevelésben részesült, de reverzális folytán megállapodtunk, hogy a leendő gyerekeinket görögkatolikusnak kereszteljük meg és neveljük.

A Főiskola elvégzése után az Észak-Kiskunsági Erdőgazdasághoz kerültem kecskeméti székhellyel, méghozzá Kunadacsra.

Onnan elkerültem a Budapesti Erdőgazdasághoz másfél éves időtartamra, majd mikor összevonták az Észak-, és Dél-Kiskunsági Erdőgazdaságot akkor visszakerültem Kecskemétre a központba, és itt különféle beosztásokban dolgoztam egészen nyugdíjazásomig megszakitások nélkül.

Feleségem szintén erdőmérnök, ő később fejezte be a tanulmányait, csak a házasságunk után 6-8 évvel levelező úton. Ő is a Kiskunsági Erdőgazdaság dolgozója volt nyugdíjazásáig.

Jelenleg is tartjuk a kapcsolatot volt munkahelyünkkel. Tehát magyarországi ittlétem idején görögkatolikusokkal nem találkoztam, nyilvános görögkatolikus szertartáson templomban nem voltam, talán 1-2 alkalommal nagyon titokban a Rózsák terén, mert arról az egy templomról tudtam, hogy görögkatolikus.

Kecskeméten valamikor a 80-évek közepe táján értesültem a szomszédclasszonytól, mivel ő tudta, hogy én görögkatolikus vagyok, hogy a Nagytemplomban görögkatolikus szentmisét tartanak havonta. Ez Szokira atya idejében történt és ekkor kezdtem havonta el-eljárni. Előbb a Nagytemplomban majd a későbbiekben a Barátok templomában került sor a szertartásokra. Szokira atyát a Szaplanczay atya váltotta, ekkor már

rendszeresen látogattuk a szentmiséket, ott ismerkedtem meg több görögkatolikus emberrel, akikkel azóta is tartjuk a kapcsolatot, például a Szilágyi Gabi bácsival.

Nagyon örültünk annak, amikor értesültünk arról, hogy Kecskeméten szervezőlelkesség lesz. Első miséjét Feczák László atya még a Ferencesek templomában tartotta, majd amikor valamennyire is fölmérte a helyzetet és megtalálta lehetőséget a Szent Család plébánián kerülhetett sor a liturgiák megtartására.

Úgy látom, hogy a görögkatolikus közösség Kecskeméten – legalább is, akik aktívak és járnak a misékre – egyre növekszik, aminek nagyon örülök. Hálát adok a Mindenhatóknak, hogy annyi viszontagság után ezt megérhettem.”

Koczka Zoltán

Erdőanya-erdőapa...

A Visegrádi-hegységben emelkedő Úrasztal-hegycsoport északkeletnek ereszkedő meredek hegyoldalai váratlanul, szinte minden átmenet nélkül szelídülnek békés hegynergré a Vízverés-nyergében. A csaknem vízszintes terepen kies hegyi kaszáló fogadja az arra járókat, a tisztáson néhány szabadállású hagyásfa is árválkodik. A rét egyik sarkában erdei utak adnak egymásnak randevút, keresztezésük közelében egy heverő kőtömb fekszik.

Első pillantásra úgy tűnik a kemény szürke andezit mindig is a rét része volt, messzebből szinte átsiklik felette a tekintet, annyire belesimul a tájba. Csak, ha közvetlenül mellette haladunk el, tűnnek fel a kőbe vésett felirat időjárási viszontagsá-

goktól lassan megkopó betűi. Az egy évtizede elhunyt Madas László erdőmérnökre emlékeznek a Madas-emlékkő.

Madas Lászlót a szakmának nem kell bemutatni, nem hiszem, hogy volna olyan magyar erdész, akinek ismeretlenül csengene ez a név. A család több kiemelkedő tehetségű erdőmérnököt is adott a hazának.

Laci bácsi – ha nevezhetem így – a Pilisi Parkerdő alapítója volt, aki 1969 és 1983 között vezette az erdőgazdaságot. Elsőként a Másfélmillió lépés Magyarországon filmsorozatot a Pilisi Parkerdőben című epizódja nézése közben találkoztam vele, amint Rockenbauer Pál országot járó kamerái előtt a parkerdő gondolatáról-küldetéséről mesélt, a tőle megszokott hitelességgel, mély meggyőződéssel és tudással. Talán ennek hatására is, az alkotók később a fenti címet adták a tájegységet bemutató résznek.

Az emlékkő nem véletlenül került a mai helyére. Eredetileg a közeli Erdőanyai erdőrészletből gurult az innen kanyargó erdészeti útra, hogy 2011-ben már a kőfaragó keze nyomát hordozva állítsák fel a pilisi erdész kollégák a Vízverés-nyergében.

E békés, nyugodt hegyi rét Madas László kedves-kedvelt helye volt, nyugdíjas korában szinte minden héten egy alkalommal felkereste. Személyes kötődés fűzte az Úrasztala és az Őrhegy közötti idilli vidékhez. És ezen túlmenően szakmai is.

Hiszen a kaszálótól egy macskaugrásra található az Erdőanyai-völgy területe, ahol Madas László 65 évvel ezelőtt, 1954-ben egy akkor 100 éves hegyvidéki bükkösben, a maga korában forradalminak számító szakmai programot –

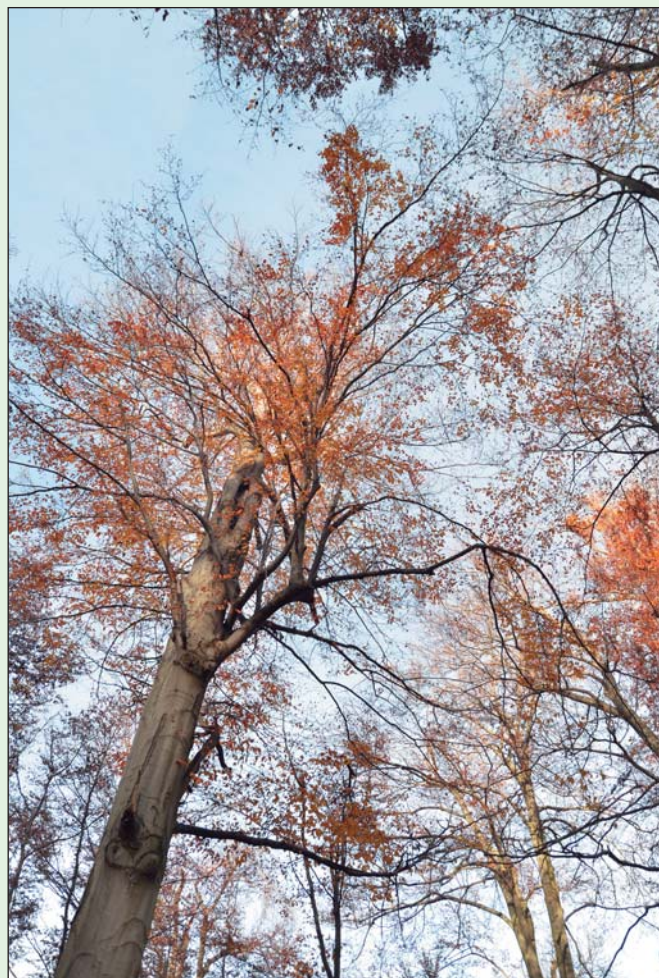
készletgondozó gazdálkodás – kezdett meg, megteremtve ezzel egy erdőrészlet természetközeli gazdálkodással történő kezelésének kísérletes alapjait.

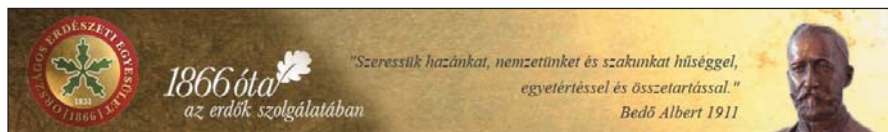
Saját szavait idézve, arra az izgalmas kérdésre keresett választ: „...*hogy mi történik valójában, ha egy bükkös állományt nem valamilyen rövid lejáratú felújító vágással újítanak fel 100-120 éves korában, hanem tovább tartják és a természet erőinek felhasználásával biztosítják mind az erdő lassú megújulását, mind fatermőképességének teljes érvényesülését.*”

A jelenkor ökológiai és ökonómiai értékelései ma is őt igazolják, ahogy az erdőgazdaság szakemberei mai is az általa megkezdett úton járnak.

Ha belépünk az Erdőanya szállalóerdejébe, valamelyik mohos sziklán, a 150-160 éves óriások tövében talán most is ott ül és figyel az erdő kiegyensúlyozott életét, hitet téve az erdők, és egy kicsit vele együtt az ember, örökkévalóságára.

Kép és szöveg: **Nagy László**

Németországban az akác lett az év fája 2020-ra

A német Év Fája Alapítvány döntése

Az akác az év fája 2020-ra, Németországban. A finom páratlanul szárnyalt leveivel, illatos fehér virágával e fafaj szép színfolt Németország parkjaiban, kertjeiben és erdeiben, tette közzé a német Év Fája Alapítvány. Az első akákokat Németországban 1670-ben a berliniek városi kastélyainak parkjaiban ültették. A német erdőkben a mai napig ritkán fordul elő ez a fafaj. Kivételesen Brandenburg és Sachsen-Anhalt, ahol teljes akácerdők vannak. E fafaj jó védelmet ad a só és a légköri károsító anyagokkal szemben, ma is használják fasorokban és útfásításnál. Az akác a gyenge talajokra telepítés mestere.

Forrás: **FATÁJ Online**

<https://www.oee.hu/hirek/agazati-szakmai/nemet-ev-faja-akac>

◆◆◆

Új tematikus réteg az Erdőtérképen!

Erdőtervezési körzetek erdősültségi aránya

A <https://erdoterkep.nebih.gov.hu/> címen elérhető Erdőtérkép rétegei között a mai naptól megtalálható egy új réteg az Erdőtervezési tematikák mapján belül. Ez a réteg a „Körzet erdősültsége” nevet viseli. Ezt a réteget országos, vagy megyei nagytípusú szinten bekapcsolva láthatóvá válnak diagra-

mosan, és katintható „Elem információ”-ként is elérhető módon, az erdőtervezési körzetekhez tartozó százalékos erdősültségi arányok. Különösen az átlagos erdősültségi arányok, amelyek 42%, vagy azt meghaladó erdősültségi aránnyal rendelkeznek. Ez segíti a VP 5- 8.1.1-16 számú Erdősítés támogatása című támogatási felhívás szerint elkészített támogatási kérelmek benyújtását és elbírálását. A felhívásban szerepel, hogy az alacsony erdősültségű területeken (az EU átlagos, 42%-os erdősültségét el nem érő erdősültségű erdőtervezési körzetekben) tervezett erdőtelepítéseket előnyben kell részesíteni (lásd a felhívás 4.4.2. pontjában szereplő, erdőtelepítésekre vonatkozó pontozási táblázatot, illetve a felhíváshoz kapcsolódó fogalomtárat).

Forrás: **NFK**

<https://www.oee.hu/hirek/agazati-szakmai/uj-tematikus-reteg-erdoterkep>

◆◆◆

Az alföldi erdészek eredményes munkája is hozzájárul az erdők fennmaradásához

Fenntartható erdőgazdálkodás, erdőterület-növelés, szemléletformálás

Az Alföldön dolgozó erdész közösségnek a történelem során kedvezőtlenebb természeti körülmények között is sikerült komoly eredményeket elérniük. De a mai kor alföldi erdei sem

maradnának fenn az ott dolgozó erdőgazdálkodók munkája nélkül – mondta el Zambó Péter földügyekért felelős államtitkár az Alföldi Erdőkért Egyesület 2019. évi kutatói napján Lakteteleken. Az államtitkár az erdészeti politika aktuális kérdéseiről tartott előadást, amelyben elhangzott, hogy napjainkban paradigmaváltásra van szükség a változó környezeti viszonyok okozta kihívások miatt. Az elmúlt évtizedek felgyorsult klimatikus változásai az erdők klímavédelmi szerepét az eddigieknél sokkal hangsúlyosabbá tették, emiatt pedig új irányt kell szabni a szakmai gyakorlatban is. Zambó Péter három alapvető feladatot fogalmazott meg napjaink erdőgazdálkodása számára. Az első a meglévő erdőkben folyó fenntartható erdőgazdálkodás. Minőségi erdőkre nemcsak azok jövedelemtermelő képessége vagy éppen természetvédelmi értéke miatt van szükség, hanem mert az erdőgazdálkodás szénelnyelő képessége a meglévő erdők szénraktározási potenciálján alapul – hangsúlyozta. A másik kiemelkedő feladat az erdőterület növelése. Mindezeket túl az oktatás, a kutatás, az ismeretterjesztés és a szemléletformálás is nagy figyelmet kap. A konferencián az előadásokat követően Alföldi Erdőkért emlékérmekkel ismerték el Balogh Kömpöcz József, Brecksok Sándor, Herinik Ervin Pál, Ignáth János és Szabó István erdészeti szakember munkáját.

Forrás: **AM Sajtóiroda**

<https://www.oee.hu/hirek/agazati-szakmai/alfoldi-erdeszek-eredmenyes-munkaja-hozzajarul-erdok-fennmaradas>

HASZNÁLJA TAGSÁGI KÁRTYÁJÁT!

Az Országos Erdészeti Egyesületben fennálló tagságot 2012-től tagsági kártya igazolja. Az OEE-kártya tulajdonosa egyre több kedvezményt vehet igénybe a különböző vásárlási lehetőségektől kezdve a vadászházi szállásokig. Az aktuálisan elérhető kedvezmények listája a www.oee.hu oldalon olvasható, évente egy alkalommal az *Erdészeti Lapok* is közli.

Az Egyesület vezetése a kártya használatára biztat minden egyesületi tagot! A kedvezményrendszer igazi értékét, minél szélesebb körű elfogadottságát a rendszeres kártyahasználat alapozza meg. A kártya névre szól, sorszámmal és vonalkóddal van ellátva, az Egyesület titkársága évente érvényesíti. A 2019-re szóló érvényesítő mátrixokat azok a tagok kapják meg az *Erdészeti Lapokon* keresztül, akik határidőre eleget tesznek az adott évre vonatkozó tagdíjfizetési kötelezettségüknek.

A kedvezményrendszerről és a tagsági kártyával kapcsolatos bármely kérdésben felvilágosítás kérhető az Egyesület titkárságán (titkarsag@oee.hu, 06 1 201 6293) vagy a helyi csoportok titkárainál.

Partnereink:

STIHL

**VÁSÁRLÁSI
UTALVÁNY**

STIHL

AJÁNDÉKOZZON STIHL UTALVÁNYT!

Még nem tudja pontosan, mivel lepné meg szeretteit idén karácsonykor, de mindenképpen olyan ajándékot szeretne adni, aminek biztosan örülni fognak? Van egy ötletünk!

Ünnepi ajánlataink mellett idén egy újdonsággal kedveskedünk. Ez a karácsonyi STIHL vásárlási utalvány!

A vásárlási utalvány bármely Magyarországon forgalmazott és raktáron lévő STIHL termék megvásárlására felhasználható, az utalványon szereplő feltételek szerint.

Szakkereskedés keresése:

stihl.hu/szakkereskedo_keresese_STIHL.aspx